

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1931.

Första kammaren.

Nr 22.

Måndagen den 23 mars f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Upplästes och lades till handlingarna följande från justitiedepartementet ankomna

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 23 mars 1931.

Till justitiedepartementet hade från länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län denna dag inkommit en den 20 mars 1931 dagtecknad riksdagsmannafullmakt av innehåll, att, sedan riksdagsmannen Emil Kristensson blivit för Göteborgs stads valkrets utsedd till ledamot av riksdagens första kammare för tiden till den 1 januari 1935, men denna plats blivit ledig, vid förrättning enligt 26 § av lagen om val till riksdagen lektorn Edgar Sjödahl i Göteborg blivit utsedd att inträda såsom ledamot av nämnda kammare för tiden till den 1 januari 1935.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:
Gösta Siljeström.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 2 mom. förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper;

nr 88, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 5 § tulltaxeförordningen till beredande av tullfrihet för varor till främmande makters lönade konsulter; samt

nr 89, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändringar i gällande tulltaxa beträffande vissa kemiska preparat.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 188, med förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen m. m.; och

nr 192, med förslag till byggnadsstadga.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 196, angående grunder för fördelning av driftkostnaderna för en planerad centralanstalt för radioterapi vid Lunds lasarett och

Första kammarens protokoll 1931. Nr 22.

nr 199, med förslag till kungörelse angående ändring i vissa delar av allmänna resereglementet den 27 juni 1929 (nr 210).

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 203, angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendommar; samt

nr 204, angående vissa åtgärder till främjande av avsättningen av ägg och fläsk.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 205, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 10 §, 12 § 1 mom. och 15 § 3 mom. i lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården m. m.

Föredrogos och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 206, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 6 § 2 mom. och 33 § 1 mom. i lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting m. m.;

nr 207, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § i lagen den 6 juni 1930 (nr 262) om skolstyrelse i vissa kommuner; samt

nr 208, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 35 § lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 209, angående inköp för postverkets räkning av fastigheterna nr 1 och 2 i kvarteret Blåmannen i Stockholm.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 211, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva; samt

nr 213, angående godkännande av ett avtal mellan Sverige och Finland för undvikande av dubbelbeskattning beträffande direkta skatter.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 10 och 49—70, bankoutskottets utlåtanden nr 24—26 samt första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 8.

Fortsattes föredragningen av statsutskottets utlåtande nr 8, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet.

Punkten 228.

Anslag till inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att under riksstatens åttonde huvudtitel — med utslutande av det ordinarie anslaget till inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter — under rubriken »Inackorderingsbidrag

för vissa skolpliktiga barn inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter» uppföra ett ordinarie anslag av 548,000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft

dels en inom första kammaren av fröken *Kerstin Hesselgren* m. fl. väckt motion (I: 92), vari hemställdts, att under riksstatsens åttonde huvudtitel — med utslutande av det ordinarie anslaget till inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter — under rubriken »Inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Dalarna och Norrland, dock ej rikets nordligaste gränsorter», måtte uppföras ett ordinarie anslag av 587,000 kronor;

dels ock en inom andra kammaren av herr *E. Ericsson* i Sörsjön m. fl. väckt motion (II: 150), vari hemställdts, att riksdagen måtte besluta att — med utslutande av det ordinarie anslaget till inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter — under rubriken Inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn i Dalarna och Norrland, dock ej rikets nordligaste gränsorter, för budgetåret 1931/1932 uppföra ett ordinarie anslag av 587,000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å fröken Hesselgrens m. fl. samt herr Ericssons i Sörsjön berörda motioner (I: 92 och II: 150), i vad de skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, under riksstatsens åttonde huvudtitel — med utslutande av det ordinarie anslaget till inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter — under rubriken »Inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter» uppföra ett ordinarie anslag av 548,000 kronor.

Fröken **Hesselgren**: Herr talman! I denna fråga har jag väckt en motion, som går ut på att utsträcka möjligheten till erhållande av inackorderingsbidrag till Gävleborgs och Kopparbergs län. Kungl. Maj:t har i år endast föreslagit en utsträckning till Västernorrlands län, och statsutskottet har därvidlag följt Kungl. Maj:t.

Det kan ju tyckas vara ganska våghalsigt att gå upp och tala för en motion, mot vilken står ett enigt statsutskott. Men enigheten i statsutskottet är icke fullt så stor, som den synes vara. Statsutskottets ordförande har nämligen själv sagt mig, att han har stora sympatier för denna sak och egentligen skulle ha velat reservera sig till förmån för motionen. Med ett sådant utomordentligt stöd bakom mig, herr talman, anser jag mig dock våga gå upp och göra ett yrkande om bifall till min motion.

Det är nämligen icke blott en enskild människas krav, jag kommit med, utan det behov jag velat tillgodose har mycket starkt framhållits i den av skolöverstyrelsen gjorda utredningen. Skolöverstyrelsen säger härom, att »behovet av en utvidgning av den statliga inackorderingsverksamheten för avlägset från skola boende skolbarn till Kopparbergs, Gävleborgs och Västernorrlands län fortfarande är stort». I fortsättningen betonar skolöverstyrelsen kraftigt, att det icke alls hjälper med, att man endast lämnar bidrag till barn från kolonaten, utan sådana bidrag behövas även för andra barn. Kungl. Maj:t har också behjärtat detta men förklarar sig icke vilja utsträcka bidragen längre än till Västernorrlands län och hänvisar till att statskontoret för sin del framhållit, att riksdagen, vad beträffar Gävleborgs

Anslag
till inackorderingsbidrag
för vissa
skolpliktiga
barn.
(Forts.)

Anslag
till inackorde-
ringsbidrag
för vissa
skolpliktiga
barn.
(Forts.)

och Kopparbergs län, endast torde ha avsett, att bidrag skulle lämnas till kolonisters och kronotorparens barn. Emellertid har ju riksdagen begärt en undersökning och denna undersökning, som är utförd av skolöverstyrelsen, har visat, att behovet är mycket stort, icke blott för kolonatbarnens del utan överhuvud beträffande de barn, som komma från de avlägsna skogsbygderna. Då riksdagen redan uttalat sig för hjälp åt kolonatbarnen i dessa län och det sedan dess skett en undersökning, som visar, att hjälp behöves även för andra barn, kan man väl ändå anse, att riksdagens tidigare skrivelse icke bör vara något skäl emot en utsträckning av bidragen även till dem. Jag tror för min del, att statsutskottet icke fullt har behjärtat den omständigheten, att vi i Gävleborgs och Kopparbergs län ha avlägsna skogsbygder, som äro fullt jämförbara med dem uppe i Västernorrlands och Jämtlands län. Vi skola komma ihåg, att Dalälven utgör en gräns, ovanför vilken vintrarna äro betydligt mycket längre och hårdare än nedåt landet. Det är därför icke tu tal om att barnen i de avlägsna skogsbygderna behöva hjälp.

Jag har i min motion tillåtit mig peka på ett skolhem uppe i Idre i norra Dalarna. Det har tillkommit genom en enskild lärarinns energiska arbete, därför att hon icke härdade ut att se, hur svårt barnen hade. Man kan icke här anlita skolskjutsar, emedan barnens hem äro spridda på så långt håll ifrån varandra, att det icke skulle löna sig att anordna sådana. Den enda möjliga vägen är därför att under den hårdare vintertiden taga ned barnen till den plats, där skolan ligger, och inackordera dem. Emellertid ha familjerna i omgivningen varit för fattiga för att kunna taga emot barnen i inackordering. Lärarinnan har därför försökt samla ihop dem i ett skolhem, och detta har visat sig vara till mycken nytta. Men att underhålla hemmet med de medel, som barnen själva kunna betala, har visat sig vara oerhört svårt, och hon säger själv, att hon känner sig stå som på ett gungfly, då hon försöker hålla ihop sitt skolhem.

Detta är bara ett fall. I dessa nordliga bygder finns det många andra exempel på att det behöves hjälp. Då dessutom skolöverstyrelsen så starkt understryker, att det här icke är fråga om en ren utgift — det blir visserligen en utgift, men det uppstår också besparingar på andra håll, genom att man kan indraga vissa andra kostnader — tycker jag, att man borde kunna taga steget fullt ut nu med en gång och icke blott låta Västernorrland få tillgodogöra sig inackorderingsbidrag utan också i enlighet med skolöverstyrelsens förslag utsträcka hjälpen till Kopparbergs och Gävleborgs län, d. v. s. »till vissa skolpliktiga barn inom Dalarna och Norrland, dock ej rikets nordligaste gränsorter, uppföra ett ordinarie anslag av 587,000 kronor». Det blir en ökning på 39,000 kronor genom att utsträcka inackorderingsbidraget till de nämnda trakterna.

Då det gäller en mycket behjärtansvärd angelägenhet, vågar jag, herr talman, trots statsutskottets inställning till saken, yrka bifall till min motion.

Häri instämde herr *Dalberg*.

Herr **Bergqvist**: Det är naturligtvis icke så lätt att hålla hjärtat och huvudet kallt, när man hör en så varmhjärtad talarinna som fröken Hesselgren, helst som jag också kan instämma i vad hon sagt därom, att det nog både i Gävleborgs län och i Dalarna kan finnas behov av inackorderingsbidrag för skolpliktiga barn på flera håll. Men jag nödgas dock tala för utskottets hemställan. Jag vill då påpeka, att det nu faktiskt sker en utvidgning av den räjong, för vilken inackorderingsbidrag utgå. Förut ha sådana utgått endast till de tre nordligaste länen. Nu har Västernorrlands län också medtagits, och detta har naturligtvis medfört ökad kostnad. Då Kungl. Maj:t

icke denna gång ansett sig kunna taga med Gävleborgs län och Dalarna, har statsutskottet funnit det försiktigast att stanna vid det alternativ, som Kungl. Maj:t accepterat, nämligen alternativ II i skolöverstyrelsens förslag. Detta hindrar icke, att Kungl. Maj:t ett annat år efter närmare övertägande av saken kan komma att tillmötesgå de önskingar, som motionärerna framställt. Jag har den uppfattningen, att det i sådana här fall nog är säkrast att låta regeringen komma med förslag, detta allra helst som riksdagens uttalande, enligt vad statskontoret också påpekar, gått ut på att en utredning i frågan endast borde omfatta barn av kolonister i de ifrågavarande länen.

Jag är som sagt ingalunda blind för att inackorderingsbidrag kunde behövas i de två län, som enligt utskottets förslag icke skulle komma med, men jag hyser den tillförsikten, att när utredningen fullföljts, Kungl. Maj:t skall finna det är möjligt att i den mån fog därtill kan förefinnas medtaga även dem i en proposition till en kommande riksdag.

Under sådana förhållanden får jag för denna gång motsätta mig motionärernas förslag och yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag, som också är utskottets.

Fröken Hesselgren: Herr talman! Jag vill mycket starkt understryka allt vad den föregående ärade talaren sagt rörande möjligheter som finnas att bidragen skola kunna utsträckas vidare. Jag måste emellertid framhålla, att det enligt min mening är att skynda mycket långsamt, då man, när det gäller en så liten summa som något över 35,000 kronor, icke nu med en gång vill taga steget fullt ut, trots att utredningen verkligen ligger klar. Om den icke gjort det, skulle det ju icke vara så märkvärdigt, men här har faktiskt skolöverstyrelsen lagt papperen på bordet och visat, att en utsträckning behöves och är av nöden påkallad.

Att det inte går för mig att driva igenom motionen, förstår ingen bättre än jag, men det är å andra sidan oerhört viktigt, att så pass mycket kommer fram i riksdagen, att Kungl. Maj:t verkligen till nästa år känner sig uppmanad att taga upp denna sak.

Jag vidhåller i alla fall, herr talman, mitt yrkande.

I detta anförande instämde herr *Bjurström*.

Herr statsrådet Stadener: Herr talman! De mycket bevekande och klara ord, som ha yttrats i denna sak, behjärtas tillfullo av den nuvarande regeringen. Jag kan berätta för fröken Hesselgren, att det tillhörde en av mina första åtgärder som statsråd att besöka ifrågavarande trakter för att själv på ort och ställe se, hur ett kolonat ser ut och för att inlåta mig i så förtroliga samtal, som det var möjligt, med innehavare av kolonat här och var i dessa trakter. Jag hade nämligen redan på avstånd haft på känn, att denna fråga tillhörde dem, som tåla minst uppskov.

Jag har emellertid under dessa besök och under den skriftväxling, som sedan följt med vissa myndigheter i de nämnda trakterna, kommit till något tvivel på att det renodlade inackorderingssystemet är den rätta lösningen. Det visar sig nämligen, att det här och där möter stora svårigheter att erhålla lämpliga inackorderingshem för skolbarnen, och man torde därför få komplettera den utredning, som nu föreligger, för att, där så finnes vara nödigt, preparera enklare skolhem. Jag lovar emellertid motionären, att frågan skall ägnas den allra största uppmärksamhet från Kungl. Maj:ts sida, och jag skulle vara tacksam och glad, om riksdagen nu ville utsträcka de här ifrågasatta åtgärderna till Västernorrlands län.

Anslag till inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn.
(Forts.)

Anslag
till inackorde-
ringsbidrag
för vissa
skolpliktiga
barn.
(Forts.)

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på bifall till den av fröken Hesselgren m. fl. i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Fröken *Hesselgren* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 8 punkten 228, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles den av fröken *Hesselgren* m. fl. i ämnet väckta motionen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Punkterna 229—232.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 233.

Anslag
till under-
stödande av
folkskolebarns
ferieresor
m. m.

I förslaget till riksstat för budgetåret 1931/1932 hade Kungl. Maj:t upptagit det ordinarie förslagsanslaget till understödande av folkskolebarns ferie- och studieresor med oförändrat belopp av 90,000 kronor.

I en inom första kammaren av herr *A. O. Frändén* väckt motion (I: 2) hade hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i villkoren för åtnjutande av bidrag från ifrågavarande anslag, att detsamma bleve tillgängligt med avseende å biljettnedsättning för barn från landsbygden inom de fyra översta länen i Norrland vid ferieresor, som av dem företoges för att i hälsovårdssyfte vistas utom hemorten under minst fjorton dagar.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte

a) i riksstaten för budgetåret 1931/1932 uppföra det ordinarie förslagsanslaget till understödande av folkskolebarns ferie- och studieresor med oförändrat belopp, 90,000 kronor,

b) i anledning av herr *Frändéns* berörda motion (I: 2) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida och under vilka förutsättningar sådan prisnedsättning för färd å statens järnvägar, som enligt för närvarande gällande bestämmelser eljest förekomme vid folkskolebarns ferie- och studieresor, borde äga rum även vid ferieresor, som av barn från landsbygden inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län företoges för att i hälsovårdssyfte vistas utom hemorten under minst fjorton dagar, ävensom för riksdagen framlägga berörda utredning och det förslag, vartill densamma kunde giva anledning.

Herr Fränden: Herr talman! Jag skall först uttala min tacksamhet till statsutskottet för den välvilliga behandling, som min motion rönt. Vad jag emellertid är rädd för, är, att den utredning, som statsutskottet föreslår, kommer att länge låta vänta på sig. Jag skall därför, då herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet är här närvarande, be att få göra en lika ödmjuk som vördsam anhållan till statsrådet, att han måtte se till, att denna lilla utredning måtte bli verkställd i så god tid, att frågan må kunna bli föremål för beslut vid nästa års riksdag.

Anslag
till under-
stödjande av
folkskolebarns
ferieresor
m. m.
(Forts.)

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkterna 234—257.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 258.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att

dels i riksstaten för budgetåret 1931/1932 uppföra det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk med oförändrat belopp 463,400 kronor att jämte erforderligt belopp av å samma anslag uppkomna besparingar fördelas mellan de olika läroverken på sätt av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1931 angivits;

dels till uppehållande av en fjärde parallellavdelning vid tekniska läroverket i Örebro anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 24,000 kronor;

dels såsom bidrag till upprätthållande av undervisning i färgeriteknik vid tekniska elementarskolan i Norrköping anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 1,600 kronor att utgå under villkor, att enahanda belopp för samma ändamål tillsköttes av annan eller andra bidragsgivare;

dels ock till uppehållande av parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Eskilstuna anvisa för nämnda budgetår ett extra anslag av 6,300 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte

a) minska det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk, nu 463,400 kronor, med 2,975 kronor till 460,425 kronor att jämte erforderligt belopp av å samma anslag uppkomna besparingar fördelas mellan de olika läroverken på sätt av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1931 angivits;

b) till uppehållande av en fjärde parallellavdelning vid tekniska läroverket i Örebro anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 24,000 kronor;

c) såsom bidrag till upprätthållande av undervisning i färgeriteknik vid tekniska elementarskolan i Norrköping anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 1,600 kronor att utgå under villkor, att enahanda belopp för samma ändamål tillsköttes av annan eller andra bidragsgivare;

d) till uppehållande av parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Eskilstuna anvisa för nämnda budgetår ett extra anslag av 6,300 kronor.

Reservation hade anförts av herrar *Kvarnzelius, Bergqvist, Rosén, Asplund, Walles, Carl Gustaf Hammarskjöld, Sandén, Anderson* i Råstock, *Danielsson* och *Högström*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag,

Anslag
till tekniska
läroverk.

Anslag
till tekniska
läroverk.
(Forts.)

a) i riksstaten för budgetåret 1931/1932 uppföra det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk med oförändrat belopp 463,400 kronor att jämte erforderligt belopp av å samma anslag uppkomna besparingar fördelas mellan de olika läroverken på sätt av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1931 angivits;

- b) _____;
- c) _____;
- d) _____.

Herr statsrådet **Stadener**: Herr talman! Jag har velat göra kammaren uppmärksam på att det under punkten 258:o) gäller bland annat frågan om anslag till tekniska gymnasiet i Härnösand.

Vid 1929 års riksdag fattades beslut om att avveckla tekniska fackskolan för träindustri i Härnösand. Denna tekniska fackskola avsåg, om jag har förstått saken rätt, närmast att tillfredsställa behovet av fackutbildning för arbetsledare inom träindustrien. För att nu inte denna fackutbildning skulle bli lidande beslöt man att i samband med tekniska gymnasiet i Härnösand anordna en förmansskola för träindustri under förbehåll av ett årligt bidrag av 5,000 kronor, som man tänkte sig skulle kunna lämnas av träindustriens egna representanter. Sistnämnda förutsättning har emellertid icke gått i uppfyllelse. Jag vågar inte uttala någon förmodan om anledningen härtill — jag känner för litet till förhållandena i Härnösand och trakten däromkring — men jag skulle tro, att det sammanhänger med den allmänna depressionen inom den nämnda näringsgrenen. Man har väl, förmodar jag, inom träindustrien inte kunnat eller ansett sig kunna för ögonblicket lämna bidraget. Under sådana omständigheter synes det mig dock, att staten borde på något sätt hålla vid makt denna förmansutbildning i Härnösand. Det är dock, synes det mig, olämpligt att avklippa den differentiering i den tekniska undervisningen, som det här gäller, d. v. s. den speciella utbildningen i trävaruyrket, för en trakt, som så genomgående är hänvisad till träindustrien. Det belopp det här gäller är inte heller så särdeles stort — det är 2,975 kronor.

En parallell, som kan åberopas till stöd för Kungl. Maj:ts förslag, är den kurs i praktisk färgeriteknik, som man har i Norrköping vid därvarande tekniska elementarskola. Av kända skäl — med hänsyn till textilindustrien och närstående förvärvsgrenar, som hava ett centrum i Norrköping — har man funnit yrkeskraven berättiga till en särskild kurs i Norrköping i färgeriteknik. Alldeles samma skäl kunna åberopas, såvitt jag kan se, för den fackliga utbildningen i träindustri vid det tekniska gymnasiet i Härnösand.

Herr **Bergqvist**: Herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet har redogjort för frågans läge.

Under diskussionens gång i statsutskottet har det varit en väsentlig invändning mot förslaget, att fackskolan i Härnösand haft så ringa elevantal, och man har ansett, att hela anstalten varit så litet besökt, att en sådan differentiering i utbildningen, som här föreslagits, inte skulle vara motiverad. Med anledning härav har jag införskaffat några siffror för att se, hur det förhåller sig med elevfrekvensen vid tekniska gymnasiet i Härnösand. Jag har därvid funnit, att elevantalet är i stadig tillväxt. Se vi på siffrorna för år 1930, fanns det visserligen inte mer än 8 elever i tredje klassen; det var sålunda de, som sökte inträde för tre år sedan. I andra klassen var det 20 elever och i första klassen 34 elever. Man finner alltså, att tillströmningen till denna skola har växt för varje år. År 1930 var det 51 kompetenta sökande, som sökte inträde i gymnasiet, men endast 34 kunde mottagas. Därmed förfaller invändningen om det ringa elevantalet.

Vad sedan beträffar själva undervisningen förefaller det mig, som om vi i en tid, då konkurrensen är så skarp som den för närvarande är icke minst på trävarumarknaden, i vårt land böra söka göra vad vi kunna för att få kunniga krafter till arbetet inom denna näringsgren. Då det här gäller ett så ringa belopp som det av statsrådet nämnda, 2,975 kronor, borde man inte rygga tillbaka åtminstone av hänsyn till kostnaden.

Till slut vill jag nämna en annan sak, som jag inte gav akt på, som herr statsrådet särskilt betonade. Det förhåller sig så, att denna differentiering i undervisningen redan är igångsatt; den äger rum vid gymnasiet under innevarande läsår. Kungl. Maj:t har nämligen sett sig i stånd att anvisa medel för detta ändamål. Visst vore det väl underligt, om man då nu skulle avbryta denna undervisning bara av hänsyn till ett så ringa belopp, som här är i fråga. Jag kan därför inte annat, herr talman, än yrka bifall till reservationen.

Herr Olsson, Oscar: Herr talman! Det är ju möjligt, att det är jag, som är vilse i denna fråga, fastän jag tycker, att det är herr statsrådet och avdelningens ärade ordförande, som äro litet vilse i saken. Det skulle inte förvåna mig, om kammaren också skulle ha blivit litet vilse, om kammaren hört de skäl, som framförts av de båda föregående talarna, och dessutom sett efter vad som står i utskottets utlåtande och i den kungl. propositionen.

Herr Bergqvist lämnade här en statistik rörande elevantalet vid tekniska gymnasiet i Härnösand, precis som om någon människa ville komma åt detta. Vem vill komma åt gymnasiet i Härnösand, herr Bergqvist? Jag har inte reda på någon, som vill det. Åtminstone var det ingen i statsutskottet, som, såvitt jag hörde, ville komma åt detta gymnasium. Tvärtom äro vi alla mycket angelägna om att gymnasiet skall fara väl och ha det ställt på allra bästa sätt för sin utveckling.

Jag har läst propositionen på det sättet, att herr statsrådet ville ha en differentiering i utbildningen i stället för förmansskolan. När jag hörde herr statsrådet här, fick jag för mig, att herr statsrådet menade, att differentiering betydde en annan form för förmansskola. Det är just därvidlag, som jag på allvar har blivit vilse. Fackskolan på sin tid avsåg också förmansutbildning; den kunde användas för sådant ändamål. Men att tekniska gymnasier skulle vara avsedda för förmansutbildning har jag inte tänkt mig. Här kommer således herr statsrådet och ger kammaren den upplysningen, som statsutskottet inte har haft tillgänglig, att det här bara är meningen att upprätta en förmansskola, på andra boliner så att säga. I statsutskottet klagade man över att man inte riktigt visste, vad meningen var. Vet man det manne bättre nu efter herr statsrådets uttalande? Jag vet det åtminstone sämre nu.

När fackskolan nedlades, var jag mycket pig på att gå med på förmansutbildning, därför att jag tyckte, att sådant behöver man här i Sverige. Hade den kungl. propositionen gått i den riktningen, att nu är det dåliga tider, arbetsgivarna ha därför inte kunnat satsa det där beloppet av 5,000 kronor och staten får väl tråda emellan och se, om man kan komma fram på den vägen, så är det sannolikt, att jag inte tvekat det ringaste att satsa pengarna. Det hade varit ett rejält försök, ehuru jag ju får säga, att jag inte hade ställt mig alltför optimistisk till det heller. Men det hade som sagt varit ett rejält försök, och det hade jag gått med på. Vad denna differentiering skall vara till har jag däremot ganska svårt att förstå. Frågan är, om denna differentiering kommer att åstadkomma vad man åsyftar med densamma i departementet och i skolöverstyrelsen, vad det nu kan vara. Det skulle, herr Bergqvist, vara synnerligen intressant att få en ordentlig statistik beträffande elevantalet i fackskolan i Härnösand, ty det är dessa siffror, som intressera i detta sammanhang. Vid denna fackskola, den numera avlidna fackskolan i Härnösand, som

*Anslag
till tekniska
läroverk.
(Forts.)*

Anslag
till tekniska
läroverk,
Fort.)

var så viktig för träindustrien, fanns det vissa klasser med en elev något år och vissa klasser med ingen elev. En gång var det, tror jag, till och med tre elever i någon klass i denna fackskola, vilken var så viktig för träindustrien där uppe i Norrland. Det är på samma sätt, som det har varit med de tekniska elementarläroverkens kemiska och byggnadstekniska linjer. Man har inte kunnat få folk till dem, och man har på sina håll — jag undrar, om det inte har varit så i Härnösand också — fått resa ut och göra propaganda för att få åtminstone någon elev i dessa avdelningar. Det är ju möjligt — allting är ju möjligt här i världen — att en differentiering i utbildningen uppe i Härnösand kan vara motiverad, och då hade det varit roligt att få den ordentligt motiverad.

Herr statsrådet och herr Bergqvist säga nu, att det gäller en så liten summa; det är ju inte fullt 3,000 kronor det är fråga om. Nog kunna vi satsa dem även för ett osäkert ändamål. Jag har ju ord om mig här i kammaren att inte vara så kinkig med ett par tusenlappar, när det gäller ett gott experiment. Men jag vill gärna, att det skall vara ett *gott* experiment. I detta fall ha vi erfarenhet av att, när man en gång har fått till stånd en sådan här historia, blir man inte av med den. När det var tal om de eländigt besatta linjerna vid de tekniska läroverken och vid fackskolan i Härnösand, gick man år efter år och sade, att man skulle vänta och se. Först var det ett världskrig, och sedan var det tiden efter världskriget, och så var det goda tider, och sedan var det dåliga tider. Alltid skulle man vänta och se, och lika eländigt var det. Jag tycker ändå, att med de erfarenheter, som vi ha av dessa experiment, vilka hittills icke hava lett till någonting, borde vi åtminstone, när vi gå in för ett nytt experiment på dessa vägar vid ifrågavarande skolor, något så när ordentligt ha reda på hur pass detta experiment behövs och vad det kan leda till.

På dessa skäl, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen enligt de därunder förekomna yrkandena gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herrar *Bergqvist* och *Asplund* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 8 punkten 258, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Punkterna 259—264.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 265.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 200,000 kronor att utgå i överensstämmelse med av riksdagen i dess skrivelse den 26 april 1930, nr 165, angivna grunder och enligt de närmare bestämmelser i övrigt, Kungl. Maj:t funne gott meddela.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *B. Mogård* m. fl. väckt motion (II: 140), vari hemställts, att riksdagen måtte till understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda skolor för yrkesundervisning med heldagsundervisning och sammanhängande kurs av minst fem månaders längd för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 300,000 kronor att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med i motionen angivna grunder och enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, att med hänsyn till den rådande ungdomsarbetslösheten högsta stipendiebeloppet måtte höjas till 60 kronor per elev och månad samt att skyndsamt utredning måtte verkställas beträffande behovet och möjligheterna av en utvidgning av yrkesutbildningsanstalterna, varvid hänsyn särskilt må tagas till förefintligheten av ungdomsarbetslösheten.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr *Mogårds* m. fl. berörda motion (II: 140), i vad den rörde ändrade grunder för utgående av stipendier till elever vid yrkesutbildningsanstalter ävensom anslagsbeloppet, såvitt motionen härutinnan skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 200,000 kronor att utgå i överensstämmelse med av riksdagen i dess skrivelse den 26 april 1930, nr 165, angivna grunder och enligt de närmare bestämmelser i övrigt, Kungl. Maj:t funne gott meddela;

b) avslå nämnda motion (II: 140), i vad den gällde utredning angående utvidgning av yrkesutbildningsanstalterna.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Olof Olsson, Rosén, Oscar Olsson, Asplund, Walles, Pauli, Wigforss, Anderson* i Råstock, *Eriksson* i Stockholm, *Danielsson, Norsell* och *Högström*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr *Mogårds* m. fl. berörda motion (II: 140), i vad den rörde ändrade grunder för utgående av stipendier till elever vid yrkesutbildningsanstalter ävensom anslagsbeloppet, såvitt motionen härutinnan skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra förslagsanslag av 200,000 kronor att utgå i överensstämmelse med av riksdagen i dess skrivelse den 26 april 1930, nr 165, angivna grunder och enligt de närmare bestämmelser i övrigt, Kungl. Maj:t funne gott meddela;

*Ang.
stipendier
åt elever vid
vissa yrkes-
utbildnings-
anstalter.*

Ang.
stipendier
åt elever vid
vissa yrkes-
utbildnings-
anstalter.

(Forts.)

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta skyndsamt verkställa utredning rörande utvägarna att med hänsyn till den förefintliga arbetslösheten bland ungdomen för densamma underlätta förvärvandet av yrkesutbildning, ävensom för riksdagen framlägga berörda utredning och det förslag, vartill densamma kunde giva anledning;

2) av herrar *Oscar Olsson, Asplund, Waller, Pauli och Norsell*, vilka dessutom yrkat, att till utskottets motivering borde göras följande tillägg:

»Till kommunala och enskilda anstalter för yrkesutbildning böra i detta hänseende också sådana *yrkesbetonade* högre folkskolor räknas, som meddela en med dessa anstalter fullt jämbördig undervisning i yrkesutbildning åt elever på samma åldersstadium. Utskottet håller före att elever vid sådana yrkesbetonade högre folkskolor också böra, efter Kungl. Maj:ts prövning, kunna komma i åtnjutande av dessa stipendier, utan hinder av att dessa skolor gå under annat namn än övriga anstalter för yrkesutbildning.»

Herr Lindström: Herr talman! Jag skulle vid behandlingen av denna punkt i statsutskottets utlåtande vilja ge uttryck åt den meningen, att utskotts-majoriteten har visat alltför liten vidsynthet, då det gäller en samhällsviktig sak. Det är ju fråga om att i bästa möjliga mån motverka de socialt och moraliskt vådliga följderna av massarbetslösheten bland Sveriges ungdom. Man kunde tycka, att det just *nu* vore anledning att lägga ned all kraft och all förmåga för ett sådant strävande. Aktuella fakta rörande ungdomens arbetslöshet understryka detta.

Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund föranstaltade i början av år 1930 en utredning om förekomsten av arbetslöshet inom dess leder. Detta ungdomsförbund är Sveriges största politiska ungdomsorganisation. Det har medlemmar vid alla våra viktigaste industriella arbetsplatser, och det har också på de senaste åren vunnit många anhängare och medlemmar bland jordbrukets ungdom. Dess medlemsantal uppgår till över 60,000, varför man kan förutsetta, att den undersökning, som har gjorts inom förbundet, verkligen också säger någonting om förekomsten av arbetslöshet bland Sveriges ungdom.

Vid undersökningen år 1930 rapporterade 682 lokalorganisationer, omfattande 44,725 medlemmar. Av dessa medlemmar voro 5,143 eller 11,5 procent arbetslösa. Under de första månaderna av innevarande år har förbundet gjort en ny undersökning rörande samma sak. Jag måste säga, att de siffror, som därvid hava kommit fram, verka på mig nästan skrämmande. Vid den nya undersökningen hava 620 organisationer rapporterat. Dessa lokala organisationer omfatta 40,925 medlemmar — alltså i det närmaste samma siffra som vid den förra undersökningen. Av dessa medlemmar äro nu 10,234 arbetslösa, d. v. s. på ungefär samma medlemsantal en ökning från i fjol med 5,091 arbetslösa. Det är alltså vad det absoluta antalet beträffar en fördubbling. Tar man procentsiffran, de relativa talen, ser man, att arbetslösheten har ökats i förhållande till medlemssiffran till ungefär 25 procent — alltså här mer än det dubbla mot i fjol.

Med dessa föga uppmuntrande siffror i handen har man verkligen fog för att ytterligare understryka, att ett samhälleligt skyddsarbete mot ungdomsarbetslöshetens följder är starkare motiverat än någonsin. Faran och vådorna av att tiotusentals unga människor tvingas att slå dank behöver jag väl inte särskilt länge uppehålla mig vid. Beträffande den saken förmodar jag, att vi alla äro ense. Men jag kan ändå inte underlåta att ge uttryck åt den beklämmande känsla, som griper en, då man kommer ut till bruken och arbetsplatserna i detta land och möter denna arbetslösa ungdom, som nu efter ett antal sysslösa år börjar på att stämpas av sitt läge. Den svenska industriarbetarklassen och

även dess ungdom har oerhörda fonder av moralisk kraft att taga av. Man kan dock näppeligen begära, att dessa fonder skola vara outsinliga. Det droppar för varje dag något ut ur de läckor, som sysslösheten slagit. Många av dessa unga ha formligen förlorat hoppet om att erhålla en plats som arbetande, skapande medborgare. I spåren av denna känsla växer häglösheten även på andra områden. Så läcker företagsamheten och initiativkraften bort från många av våra bästa pojkar här i landet. Härvidlag skulle det ha en stor betydelse redan att statsmakterna allvarligt visade, att de önska göra vad de kunna för att råda bot på detta onä.

Vad kan nu göras mot ungdomsarbetslösheten och dess följder? Det synes mig klart, att problemet i stort icke kan lösas annat än i sammanhang med det samhälleliga arbetslöshetsproblemet i dess helhet. Krisen måste övervinnas, näringslivet måste komma i gång, innan uppgifter kunna skapas även för den ungdomliga arbetskraften. Men det torde icke vara försvarligt att i huvudsak bara vänta på detta. Något måste göras för att lätta bördan redan nu, och framför allt måste något göras för att ge tillbaka vår bästa ungdom dess arbetsvilja och företagsamhet.

Jag tror, att vi, om vi vilja vara uppriktiga, måste erkänna, att vi hittills gjort ganska litet för att bereda oss på att möta arbetslösheten bland de unga. Andra länder, som icke alls stå bättre ekonomiskt än vi, ha gått vida längre. Storbritannien, vars förhållanden jag något litet känner, har haft en särskild ungdomsarbetsförmedling sedan 1909 och yrkesvalsbyråer för ungdomen sedan 1910. Jag vill påpeka för kammarens borgerliga vänstermän, att detta är skapelser av en liberal regering och en liberal underhusmajoritet. Det synes mig, som om exemplet borde mana till efterföljd även i vårt land.

Motionärerna från medkammaren ha i sin framställning främst tagit sikte på möjligheterna att förbättra ungdomens yrkesutbildning. De vilja därigenom dels göra förnuftigt och samhällsnyttigt bruk av ungdomens lediga tid och dels förbereda densamma för framtida produktiva insatser. De bygga också på erfarenheten, att den, som kan ett yrke, den, som är förberedd för en arbetsinsats, alltid har lättare att bli placerad än den, som ingenting kan, den, som skall in i »blinda gatan», för att bruka ett engelskt uttryck.

Ungdomen själv önskar en bättre yrkesutbildning. Det visar bland annat socialdemokratiska ungdomsförbundets undersökning från förra året, då man även frågade de lokala socialdemokratiska ungdomsorganisationerna om denna sak. Av undersökningen framgår, att de tillfrågade i stor utsträckning framfört som sin bestämda uppfattning, att en ordnad yrkesutbildning skulle vara till den största nytta.

Det skulle vara högeligen önskvärt, om motionärernas i medkammaren förslag kunnat bifallas, både beträffande det totala anslaget under denna punkt och med hänsyn till stipendiebeloppens höjd. Det skulle också inom parentes sagt varit av stor nytta, om samma motionärers önskemål under punkten 241 rörande stipendier till folkhögskolorna hade biträtts. Men då det var omöjligt i den senast åberopade punkten, är det självklart, med hänsyn till den ställning, som både utskottsmajoriteten och reservanterna nu intaga, omöjligt även här att vinna gehör för dylika synpunkter. Därför skall jag icke yrka bifall till motionens krav i detta stycke.

Jag skall emellertid bedja att få livligt understödja herr förste vice talmanens och hans medreservanters krav under b) i reservationens yrkande. Detta krav går ut på att utredning skall verkställas rörande utvägarna att med hänsyn till den förefintliga arbetslösheten bland ungdomen för densamma underlätta förvärvandet av yrkesutbildning. Jag tror, att de siffror, som jag tidigare har anfört rörande omfattningen av ungdomsarbetslösheten, kraftigt understyrka det behjärtansvärda i detta krav.

Ang.
stipendier
åt elever vid
vissa yrkes-
utbildnings-
anstalter.
(Forts.)

Ang.
stipendier
åt elever vid
vissa yrkes-
utbildnings-
anstalter.

(Forts.)

Med glädje konstaterar man, att ett par riksdagsmän från den borgerliga vänstern ha förenat sig med utskottets socialdemokrater på denna punkt. De ha därvid visat något av den anda, som besjalar den brittiska liberalismen, då det gäller samma sak.

I samband med frågan om ungdomsarbetslösheten kräva Storbritanniens liberaler i sitt stora program, nedlagt i boken om Storbritanniens ekonomiska framtid, den obligatoriska skolålderns höjande till sexton år. Liberalerna understödde också kraftigt i underhuset arbetarregeringens förslag härförliden att såsom ett första steg höja den obligatoriska skolåldern till femton år, ett förslag, som dock sedermera förföll i överhuset, som vi alla känna till. I sitt program kräva vidare de brittiska liberalerna obligatorisk yrkesutbildning av arbetslösa ynglingar och flickor upp till aderton år med offentligt ekonomiskt understöd mot villkor, att de verkligen besöka undervisningen i yrkesskolorna.

Jag vet ju icke, om våra svenska borgerliga vänstermän äro benägna att gå lika långt, men det är ändå ett förhoppningarnas varsel, att två av dem i den refererade punkten gått med de socialdemokratiska reservanterna. Jag gratulerar verkligen den ärade frisinnade representanten på västerbottensbanken till att han här visat sig ha undfått åtminstone en fläkt av den moderna socialradikala liberalismens anda. Och jag önskar god fortsättning i detta stycke.

Att detta utredningskrav är värt att stödja, framgår icke minst därav, att det fått ett kraftigt understöd av statens arbetslöshetskommission, som i ett yttrande över en av Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund till statsrådet och chefen för socialdepartementet gjord framställning bland annat säger: »Staten bör icke utan vidare visa ifrån sig en från ansvarskännande håll framställd begäran om en utredning av det sociala onda, som ungdomsarbetslösheten utgör.» Och arbetslöshetskommissionen yttrar vidare: »Då staten icke bör visa ifrån sig den allvarligt menade vädjan, som riktats till statsmakterna om ett behjärtande av de ungas förhoppningar om lämpliga samhällsåtgärder, anser kommissionen för sin del, att staten bör överväga, vad som må kunna inom rimliga gränser åtgöras. Att söka utöka möjligheterna för ungdomens yrkesutbildning är enligt kommissionens mening härvid av grundläggande betydelse. En mera djupgående undersökning av den nuvarande ungdomsarbetslösheten skulle nämligen helt visst bringa i dagen, att nuets svårigheter särskilt för ungdomen på industriorterna beror på att en stor del av dessa ungdomar icke skaffat sig några som helst insikter eller färdigheter i något visst yrke.» Jag vill även påpeka, att centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraförning, som under gårdagen hade sammanträde här i Stockholm, uttalat en förhoppning om att statsmakterna skola igångsätta en utredning rörande möjligheten av att i ökad utsträckning bereda arbetslös ungdom tillträde till anstalter för yrkesutbildning eller skolor för allmän medborgerlig fostran. Till sist vill jag som ytterligare stöd för mina synpunkter draga fram, vad som yttras i den sittande regeringens förnämsta språkrör inom tidningspressen rörande denna sak i en ledande artikel i dag. »Man må därför livligt hoppas», säger den åberopade tidningen, »att riksdagens båda kamrar skola giva sin anslutning till det utredningsyrkande, som reservationsvis framförts i statsutskottet, och att regeringen skyndsamt skall taga sig an denna sak och söka bringa densamma till en god lösning.»

Jag tror, herr talman, att dessa synpunkter från olika håll i vårt samhälle giva den sak jag talar för ett så kraftigt stöd, att jag med fullt fog kan yrka bifall till den av herr Olof Olsson m. fl. vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

I herr Lindströms yttrande instämde herrar *Olof Carlsson, Carl Svensson, Åström, Sandler, Norling, Granath, Carl Ericsson, Schlyter, Strömberg, Sandler, Berling, Albert Bergström, Fredrik Ström, Sandegård, Gustav Hansson, Sjö Dahl, Björnsson, Dalberg, Aspund och Karl Johanson.*

Herr Bergqvist: Det skall villigt erkännas, att det sociala problem, som den föregående ärade talaren i anslutning till motionerna berört, är mycket allvarligt, och i likhet med honom kan även jag beklaga, att en så stor del av vår svenska ungdom skall behöva vara arbetslös och icke kunna finna sysselsättning för sina krafter. På den punkten råder ingen skillnad i våra uppfattningar. Men att herr Lindström här gjorde ett naturligt urval i fråga om den adress han gav sitt tal, föreföll mig ändå litet obefogat. Han vände sig särskilt till kammarens socialdemokrater och den borgerliga vänstern. Han uteslöt alltså två partier, nämligen högern och det enhetliga kommunistiska partiet. Men de ha ju icke kunnat undgå att lyssna till vad den ärade talaren sagt, och fastän jag icke vet, om det kan tillkomma en representant för högern att ingå i svaromål, eftersom det, som sades, icke var uttalat för att väcka vår uppmärksamhet, vill jag emellertid göra det.

Jag skall då återigen instämma i ett avseende i vad den ärade talaren sagt och förklara, att även jag tror, att det skulle vara till stor välsignelse och nytta, om tillfälle till yrkesutbildning kunde beredas för en så stor del som möjligt av vår arbetslösa ungdom. Jag anser emellertid icke, att detta bör ske så, att man förrycker de yrkesutbildningsanstalter vi ha, så att vi t. ex. göra dem till utbildningsanstalter för arbetslösa och kanske därigenom komma att befrämja en ordning, enligt vilken dessa komma att få företräde framför andra sökande elever.

Vad som framför allt varit bestämmande för mig och mina elva kamrater i den hemställan, som genom lotten blivit utskottets, har varit, att vi icke ansett, att frågan om arbetslöshetens avhjälpande bör ryckas in under åttonde huvudtiteln. Den hör icke under denna huvudtitel, utan den hör under arbetslöshetskommissionen och det departement inom regeringen, som har med denna att skaffa, och ett uttalande med adress åt detta håll med uppmaning att göra något för inrättande av särskilda yrkesutbildningsanstalter för arbetslösa vore vad enligt min uppfattning riksdagen kunde göra.

Även om reservationen icke skulle komma att bifallas, tror jag, att motionerna dock icke blivit väckta förgäves, ty frågan har nu kommit upp i riksdagen, och de ord herr Lindström här yttrat stanna ju icke endast inom kammaren utan gå även till regeringen, och i vad de äro avsedda att gå till regeringen skall jag, fastän jag tillhör det förstockade högerpartiet, livligt instämma i dem. Det är alltså närmast för att hålla åtskilda de saker, som böra vara åtskilda, som jag för min del på denna punkt icke velat vara med om en skrivelse i anknytning till åttonde huvudtiteln.

Nu kunde den ärade talaren här dela ut gratulationer, och det kan ju vara angenämt både att få ge och mottaga en bukett på en bemärkelsedag. Men jag undrar, om man egentligen får göra denna fråga till en partifråga, ty gäller det vårt samhälle och dess väl, vill jag säga herr Lindström, att det finnes känsla även hos oss, som tillhöra högern, och även vi vilja vara med om att bispringa de mindre väl lottade i samhället. Men det kan icke förmenas oss, att vi försöka göra det på de vägar, som betingas av hela statslivets maskineri.

Skulle det nu gå så, att den ifrågasatta skrivelsen av riksdagen beslutas, vill jag i alla fall hava uttalat, att den icke bör anses adresserad till ecklesiastikdepartementet, utan den bör anses adresserad dit den rätteligen hör. Från denna synpunkt skulle jag visserligen icke beklaga, om reservationen bifölles, men jag måste ju dock yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Björck, Wilhelm: Den förste ärade talaren har ju varmhjärtat och övertygande klargjort de många skäl, som tala för kraftiga och omedelbara åtgärder gent emot den allvarliga fara för samhällsutvecklingen och individenas samhällsduglighet, som den oerhört omfattande ungdomsarbetslösheten ut-

*Ang.
stipendier
it elever vid
vissa yrkes-
utbildnings-
anstalter.*

(Forts.)

Ang.
stipendier
åt elever vid
vissa yrkes-
utbildnings-
anstalter.

(Forts.)

gör. När den senaste talaren, som här sökte försvara utskottsständpunkten, för sin del tyckte resignera, tager jag det som ett gott omen för att kammaren ändock skall välvilligt lyssna till de krav, som ställas från den arbetslösa ungdomen på att erhålla ökade möjligheter att utnyttja den ofrivilliga sysslösheten.

Jag nödgas på det bestämdaste bestrida, vad herr Bergqvist nyss yttrade. att denna fråga egentligen hör hemma under en annan huvudtitel. Det olyckligaste av allt skulle vara, om man finge särskilda anstalter för de arbetslösas yrkesutbildning. Arbetslöshetskommissionen bör alldeles icke få ha med den saken att göra, utan de arbetslösa ungdomarna skola åtminstone få det handtaget att släppas in i samma fällor, där deras bättre lottade jämnåriga hålla till. Jag styrkes i den uppfattningen, att detta i eminent grad är ett ärende, som hör hemma under ecklesiastikdepartementet, då jag måste säga mig, att det i mycket väsentlig utsträckning är en fråga, icke om nya utbildningsanstalter, som man av utskottsmajoritetens sätt att skriva lätt kunde föranledas att tro, utan väsentligen om ett mera rationellt utnyttjande av statsunderstödda undervisningsanstalter, som redan äro i gång. Det är sålunda icke i första rummet fråga om att utbygga någonting eller att skapa något nytt, utan problemet rör sig främst, om hur de arbetslösa ungdomarna skola kunna tillgodogöra sig de skolor, som redan finnas.

Härvid löpa två linjer så att säga parallellt. Å ena sidan rör det sig om ett ekonomiskt handtag åt dem, som ingenting ha förtjänat, kanske på månader, och som givetvis ingenting kunna förtjäna under den tid, då de bevista ifrågasvarande skolutbildning. Men man kan säga, att kravet på stipendier i princip redan är tillgodosett genom det förslagsanslag på 200,000 kronor, som den nu föredragna punkten inrymmer. Det kan hända, att man behöver jämka något på grunderna för anslagets utgående. Motionärerna och den förste ärade talaren ha ju påkallat ökade stipendiebelopp. Man kan också tänka sig andra vägar, som jag icke här skall närmare inlåta mig på, varigenom det erforderliga ekonomiska handtaget skulle kunna lämnas.

Men jag tror icke, att den uppgiften är den i detta sammanhang viktigaste och den som utredningen främst bör taga sikte på. De svårigheter, som reservanterna ha åsyftat men som utskottsmajoriteten av någon för mig oförklarlig anledning icke velat erkänna, sammanhånga främst med att de nuvarande yrkesutbildningsanstalterna äro *kommunala eller enskilda* skolor och förlagda framför allt till de stora städerna. Det är i dessa, som vi hava ett mångsidigt utvecklat yrkesskolväsen. Så är fallet i Stockholm och Göteborg, även om man uppe i Bergslagen och i Kiruna också tillhandahåller goda utbildningsmöjligheter. Men just därigenom, att dessa skolor äro kommunala, få de med nödvändighet en begränsad rekryteringsräjong. Den arbetslösa ungdomen på landsbygden och i de mindre industrisamhällena har säkerligen i allmänhet icke i sin hemort tillgång till just den skola, som vederbörande önska besöka. Det gäller därför att finna någon form, varigenom de kommunala skolorna skulle kunna göras tillgängliga för elever från andra håll. Såmedelst skulle befintliga utbildningsmöjligheter kunna utnyttjas på ett mera effektivt sätt än nu. Detta är en teknisk utredningsuppgift, och den måste jag, trots vad den ärade utskottsrepresentanten nyss yttrade, anse i eminent mening höra hemma inom ecklesiastikdepartementet. Man måst finna åtminstone en provisorisk lösning på detta spörsmål, om arbetslösa ungdomar från olika delar av landet skola få tillgång till erforderliga och önskvärda utbildningsmöjligheter. Utskottet har sålunda dessvärre förbisett själva kärnpunkten i den föreliggande frågan, det nödgas jag med beklagande fastslå.

Sedan bör det ytterligare med beklagande konstateras, att detta spörsmål har gjorts i viss mån till en partiernas stridsfråga. Alla böra vi kunna

vara överens därom, att ungdomsarbetslösheten är ett särskilt elakartat ont, som innesluter synnerliga faror för nationens livskraft och livsduglighet. Äro vi, som jag livligt hoppas, överens om detta, borde det enligt min mening icke heller finnas utrymme för delade meningar därom, att den ofrivilliga arbetslösheten bör få bli en hävstång för den enskilde till förbättrad yrkesutbildning och ökade förvärvsmöjligheter i det produktiva arbetets tjänst.

Reservanternas skrivelseförslag avser ingenting annat än att underlätta en sådan utveckling, och detta krav är enligt min mening så rättfärdigt och starkt, att det borde kunna samla oss alla, oberoende av vilken ståndpunkt vi i övrigt intaga till arbetslöshetspolitiken i synnerhet och socialpolitiken i allmänhet. Jag hoppas allvarligt, att de ord, som här uttalats, och det skrivelseförslag, som här föreligger, måtte gå till regeringen. Häri — men *endast* häri — är jag överens med herr Bergqvist. Såvitt jag kan finna, kan detta icke ske på mer än ett sätt, nämligen därigenom, att kammaren bifaller reservationen, till vilken jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Herr Wagnsson: Herr talman! Det var med synnerligen stor spänning jag motsåg det anförande, som utskottets representant här skulle hålla. Jag var ytterligt intresserad att få reda på de skäl, som från utskottsmajoritetens sida kunde anföras mot den motion, som kammaren nu har att behandla. Jag får emellertid öppet bekänna, att jag blev ganska besviken av det anförande, som herr Bergqvist höll, ty, såvitt jag förstod honom rätt, innehöll det icke något annat än ett par mycket formella invändningar mot reservationen och de argument den förste talaren i debatten framfört.

Herr Bergqvist gjorde gällande, att man måste gå fram med en viss försiktighet, för att icke äventyra den yrkesutbildning för andra, som redan nu finnes. Helt naturligt har han alldeles rätt därutinnan, och avsikten är väl, att de utredningsmän, som eventuellt få taga hand om problemet, skola beakta denna synpunkt.

Herr Bergqvist gjorde också gällande, att frågan om yrkesutbildning åt arbetslös ungdom icke borde behandlas i samband med ecklesiastikministerns huvudtitel, utan i stället hörde ihop med de anslag, som hänföra sig till socialdepartementet. Jag har där en emot herr Bergqvist avvikande mening. Jag tror, att det skulle vara till olycka för den undervisning det här är fråga om, ifall den linje, som den ärade utskottsrepresentanten skisserade, skulle bli följd. Den svenska arbetarungdomen står misstänksam gent emot arbetslöshetskommissionen och dess verksamhet, och det finnes ingen anledning att i onödan torna upp svårigheter för den utbildning det här är fråga om.

Redan i det anförande, som inledde denna debatt, betonades, att föreliggande fråga tillhör de samhällsproblem, som i särskilt hög grad påkalla statsmakternas uppmärksamhet. Herr Rickard Lindström erinrade också om den förtjänstfulla utredning, som av socialdemokratiska ungdomsförbundet utförts, och om den ytterligt intressanta statistik, som därvid erhållits, en statistik, som ju visar, hurusom skaran av dem, som efter slutad skolgång icke lyckas skaffa sig arbete, växt på ett oroväckande sätt.

Den samhällsfara, som det innebär, att tusentals unga känna sig överflödiga, torde lätt nog inses. Den oförvållade arbetslösheten blir en nedbrytande och förhärjande faktor i de ungas liv. Långvarig sysslolöshet är för vuxna människor en hård prövning, för de unga kan den bli ödeläggande. Den vållar tvivel på alla värden, skapar modlöshet och förtvivlan. Att intryck, känslor och stämningar i den ömtåliga övergångsåldern kunna ge individen en livsriktning, som ur olika synpunkter icke kan vara önskvärd, är ställt utom all diskussion. Arbetslöshetens destruktiva verkningar ur samhällets synpunkt göra statsmakterna klokt uti att icke negligera.

Ang.
stipendier
åt elever vid
vissa yrkes-
utbildnings-
anstalter.
(Forts.)

Den sida, från vilken problemet angripits i den förevarande motionen, hade icke bort vålla tvist. *Vi ha kämpat mot varandra så mycket och så högröstat, då arbetslöshetsfrågor varit föremål för riksdagsbehandling, att man verkligen hade vågat hoppas, att denna betydelsefulla detalj i det viktiga problemet skulle kunna lyftas helt över alla partiskrankor och åstadkomma en samling under parollen: samhällssynpunkter främst.* För ett humant betraktelsesätt ligga statens plikter i detta fall tämligen klara. *Giv de unga* — i den mån arbets-tillfällen ej kunna skapas åt dem — *en chans att komma ur arbetslöshetens besvärigheter.* Hjälp dem att under arbetslöshetsperioden få lära sig ett praktiskt yrke eller få förkovra sin yrkesskicklighet! Därigenom kan den unge, som drabbas av arbetslöshetens onda, utnyttja ledigheten på ett värdigt och för honom själv värdefullt sätt.

Det är således synnerligen starka motiv, som tala för ett bifall till den förevarande reservationen, som jag, herr talman, ber att få för min del hemställa om bifall till.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 8 e. m., samt meddelade, att behandlingen av det föreliggande utlåtandet komme att fortsättas vid aftonsammanträdet, därest man icke före middagsrasten hunnit helt genomgå detsamma.

Herr **Rosén:** Den förste ärade talarens anförande kan möjligen ha bibragt en och annan den uppfattningen, att den nu föreliggande frågan har någon politisk innebörd. Jag tror, att det är ett fullkomligt misstag. Den saknar, såvitt jag kan förstå, varje politisk anstrykning, och jag måste säga, att det enligt min uppfattning icke är riktigt lämpligt, om man skulle försöka att ge den en sådan anstrykning.

Herr Bergqvist nämnde något om en bukett, som nyss överlämnats till ett par reservanter. Jag förstår icke riktigt meningen med det. I början av herr Bergqvists tal föreföll det, som om han var avundsjuk över att den förste ärade talaren inte räknat med de båda partier, som herr Bergqvist angav i sitt anförande.

Jag skall emellertid inte uppehålla mig därvid utan i stället fästa uppmärksamheten på ett par synpunkter, som jag har på denna fråga. Först må det få betonas, att det är absolut ingen norrlandsfråga. Frågan är mycket aktuell över hela landet men kanske något mer på enstaka platser i Norrland än annorstädes. Jag har särskilt fäst mig vid förhållandena i ett par eller kanske tre samhällen, där stämningen är mera ömtålig än på något annat håll. Det gäller i främsta rummet de båda malmfältssamhällena Kiruna och Malmberget. Där finnas, som var och en förstår, icke många arbetstillfällen för ungdomar, då all verksamhet ju är inriktad på malmen. Kiruna är ett ungt samhälle, som började växa upp för trettio år sedan. Där finnes nu mycket ungdomar. Man har ingenting, som man kan ge dem att göra. Det har under de sista två, tre åren hållits stora föräldramöten där uppe, en och annan gång ganska stormiga förresten, då det varit fråga om vad man skall sätta ungdomen att göra. För ett par år sedan beslöt Kirunabolaget förstärkt nog att göra en ansats för åstadkommande av drägliga förhållanden genom att inrätta en lantbruksskola i Vittjärv i närheten av Boden. Denna skola är treårig. Där vinna varje år tjugi elever inträde, och man har sålunda sextio elever. De utbildas inte bara till goda svenska medborgare, som man talade om i lördags kväll, när det gällde en annan, något förnämligare skola, utan även till goda jordbrukare. Det är malmfältspojkar, som där utbildas till goda jordbrukare utan statsunderstöd. Det förslår emellertid inte långt med denna skola för de båda samhällena uppe vid malmfälten, utan man måste vidtaga ytterligare åtgärder.

Vi ha ett par andra samhällen, där man har det mycket bekymmersamt, nämligen i Byske socken, där ett par sågverk nedlagts. Där inrättades för tre år sedan under medverkan från olika håll, bland annat från arbetslöshetskommissionen, ett par yrkesskolor för pojkar och flickor. Dessa skolor ha utfört ett mycket gott arbete. Jag erinrar mig livligt, att på en Bygge och bo-utställning i Stockholm för ett par år sedan, som hölls några månader efter det en smideskola där uppe satts i gång, deltog pojkar därifrån med en synnerligen vacker kollektion av smidesarbeten, som tillvann sig stort erkännande. Den vittnade om att man med mycket små medel ganska snabbt kan komma rätt långt i fråga om yrkesutbildning. Det har sagts mig, att förhållandet är detsamma beträffande flickornas vävnadskurser och dylikt.

Man kan komma rätt långt, om det bara göres någonting för att bereda ungdomen sysselsättning, och att det är nödvändigt att bereda ungdomen sysselsättning, därom är jag livligt övertygad. Det vittnas från alla håll, att ungdomarna överallt försöka att få arbete, att få en anställning, även om den är av mycket blygsam beskaffenhet, men att det i regel är stängt, vart de än vända sig. De äro hänvisade att ligga föräldrarna till last. Föräldrarna leva i allmänhet i mycket knappa ekonomiska omständigheter. Att vuxna ungdomar vistas hemma och ligga föräldrarna till last, skapar på många håll tryckta förhållanden och bitterhet både bland de äldre och bland de yngre. Det kan inte heller vara så lämpligt att de hänvisas till arbetslöshetskommissionen, som utskottets talesman ville, om jag förstod honom rätt. Det är nog icke tilltalande för en ung man, som kommer ut i livet, att börja sin bana som nödhjälpsarbetare, utan han önskar kanske något bättre.

För övrigt tycker jag, att om herr Bergqvist har den uppfattningen, att denna fråga hörde till socialdepartementets huvudtitel och icke till åttonde huvudtiteln, borde den anmärkningen ha gjorts i statsutskottet vid ärendets remiss där för behandling i samband med åttonde huvudtiteln och icke nu, ty nu är det för sent. Jag tycker, att den har en mycket god och lämplig plats på åttonde huvudtiteln, där den enligt min mening hör hemma.

Jag tillåter mig, herr talman, rikta en vädjan till kammaren, icke till vissa partier utan till alla partier, att bifalla reservationen även beträffande punkten b).

Häri instämde herrar *Carl Carlsson, Granström, August Johansson, Bergman, Thorén, Jonsson, John Björck, Leander* och *Johan Larsson* samt fröken *Hesselgren*.

Herr Johansson-Dahr: Herr talman! Jag föranleddes att begära ordet av den förste ärade talarens anförande i denna fråga. Ehuru de synpunkter, som han i övrigt framförde, livligt delas av mig, fann jag mig icke tillfredsställd med den politiska anstrykning, han gav åt frågan, då han tycktes vilja låta påskina, att detta ärende vore av intresse alldeles särskilt för det socialdemokratiska partiet men mindre för kammarens övriga partier.

Nu har talaren i det fallet fått svar från herr Bergqvist och senast från herr Rosén. Ur denna synpunkt kunde det sålunda vara överflödigt att jag yttrar mig. Men det finns i allt fall en synpunkt, som jag vill stryka under. Yrkandet om en utredning i denna fråga har alldeles särskilt tilltalat mig, emedan jag däri ser det första verkligt allvarliga steget från riksdagens sida att gå till grunden med arbetslöshetsproblemet. Såvitt jag kunnat följa med riksdagens tidigare förhandlingar, har man i allmänhet handlat beträffande detta problem, som om man betraktat det som någonting övergående, som en konjunkturföreteelse, vilken inträdde efter världskriget och som man fortfarande drages med, men om vilken man hoppas, att den snart skall gå över. Alla åt-

*Ang.
stipendier
åt elever vid
vissa yrkes-
utbildnings-
anstalter.
(Forts.)*

Ang.
stipendier
åt elever vid
vissa yrkes-
utbildnings-
anstalter.

(Forts.)

gärder, som hittills vidtagits, ha i själva verket varit palliativ, tillfällighetsåtgärder, som syftat till att blott för tillfället bereda lindring i de svårigheter, som arbetslösheten vållar samhället. Inte ens socialdemokraterna gå fria från denna anmärkning, ty även deras förslag hava haft karaktären av tillfällighetsåtgärder med syfte att för ögonblicket lindra trycket av samhällets svårigheter till följd av arbetslösheten.

Men, herr talman, jag tror för min del icke, att det förhåller sig på det sättet med arbetslösheten. Såvida inte något alldeles utomordentligt omslag kommer att inträffa i världskonjunkturerna, hava vi sannolikt ingen anledning att räkna med denna såsom ett övergående ont, utan vi hava utsikt att få dragas med denna företeelse under en lång framtid. Då bör man naturligtvis vidtaga åtgärder, som även för framtiden kunna bereda bot mot det onda. Beträffande den ungdom, som det nu är fråga om, ser jag för min del inte någon annan för syftet mera verksam åtgärd än den, att man ger de unga en fullständigare yrkesutbildning och därigenom framflyttar tidpunkten för deras aktiva inträde i förvärvslivet.

Om skoltiden förlänges genom praktisk utbildning efter folkskoleundervisningen, leder detta icke blott till att deras inträde i näringslivet sker senare utan de bli också bättre rustade för detta. Jag tror, att detta är en synnerligen lämplig åtgärd mot arbetslösheten, vad *ungdomen* beträffar.

Detta är, herr talman, anledningen till att jag för min del vill tillstyrka bifall till reservanternas hemställan. Beträffande arbetslösheten bland de *äldre*, är uppgiften just densamma, nämligen att söka finna sådana åtgärder, som inte bara för tillfället lindra de svårigheter, under vilka samhället och individerna lida genom arbetslösheten, utan som jämväl för framtiden avhjälpa det onda. Där blir problemet onekligen mycket svårare, men det måste lösas. Ju förr vi nå till botten med saken, desto bättre är det för samhället och individerna.

Alltså ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Olsson, Oscar: Jag skall inte tala ett ord om klämman till reservationen, därför att om den äro alla eniga. Såsom herrarna veta, brukar jag inte tala i frågor, i vilka alla äro eniga. Jag skall inte heller kompromettera denna enighet genom att försöka tillägga ytterligare något skäl, varför denna reservation bör antagas, utan jag skall endast tala om motiveringen. Herr talman har upplyst mig om att jag måste tala om motiveringen i detta sammanhang, om det skall kunna bli något yrkande.

Jag vill då först fästa herrarnas uppmärksamhet på ett synnerligen abderitiskt förhållande vid utdelningen av stipendier. Det är ett kineseri, som herrarna inte med sin vildaste fantasi — om herrarna ha någon fantasi — kunna göra sig en föreställning om, som tillämpas vid utdelandet av stipendier. De av herrarna, som äro intresserade av dessa stipendiens tillkomst och utveckling, veta, att de hava kommit till på grund av enskild motion av landsorganisationens förutvarande ordförande, som hade sitt säte i denna kammare, och svenska arbetsgivareföreningens ledare. Dessa båda herrar avsågo med sin motion — liksom även kamrarna — att fattiga elever i anstalter för yrkesutbildning — kommuners och enskildas — skulle komma i åtnjutande av dessa stipendier. Våra ämbetsverk och vår Kungl. Maj:t ha tillämpat denna bestämmelse på det sättet, att de bästa anstalterna för yrkesutbildning ha blivit utan stipendier. Och varför tro herrarna, att just de anstalter, som i första hand borde hava ifrågakommit, icke kunnat få dessa stipendier? Jo, de ha ett så otäckt namn. Ja, de ha ett så otäckt namn, ty de heta »folkskolor»! De heta »högre folkskolor»! De heta »yrkesbetonade högre folkskolor»! Men eftersom de heta folkskolor, ha de icke fått av detta anslag, ehuru de hava samma sorts elever, samma åldersstadier, samma fordringar, men ge bättre ut-

bildning och bättre kompetens i de flesta av dessa skolor. Tänk, herrarna, de heta folkskolor!

Jag har verkligen tagit mig friheten att fråga en av motionärerna, nämligen herr von Sydow, om han ansåg, att de utbildningsanstalter, som gävo den bästa utbildningen, skulle vara utan, därför att de hette folkskolor. Men herr von Sydow var lika förbluffad, då han fick reda på den saken som de av herrarna, som hört på mitt resonemang. Det hade han aldrig tänkt sig.

Vad är då anledningen till ett sådant förhållande? Jo, såvitt jag kan finna, är anledningen den, att de högre folkskolorna ligga under en avdelning i skolöverstyrelsen, folkbildningsavdelningen, och de, som heta anstalter, ligga under en annan, yrkesavdelningen. De höga ämbetsverken äro ofta inrättade så, att det finnes vattentäta skott mellan de olika avdelningarna. Det är inte kommunicerande kärl, som vi nyligen här talade om, utan det är vattentäta skott. Om därför händelsevis samma fråga är uppe på de båda avdelningarna, har man inte reda på detta förhållande i det höga ämbetsverket. Nu har det blivit en så fruktansvärd tillställning här i Stockholm, att i den högre folkskolan för handel, som har två-, tre- och fyraåriga kurser, få de fattiga eleverna icke något understöd, men i borgarskolan, som också äges av Stockholms stad och som har sämre utbildning, få eleverna stipendier från detta anslag.

Jag har av rektorn vid denna handelsskola, som heter högre folkskolan — tyvärr — infordrat litet upplysningar om resultatet, och därvid erhållit detta papper, enligt vilket eleverna i de två- och treåriga linjerna föregående läsår utförde samma avgångsprov i handelsräkning och bokföring som eleverna i Stockholms stads handelsskolas högsta klass. Högre folkskolans elever i den treåriga linjen utförde dessutom realskolans avgångsskrivning i matematik, och vad fjärdeårskursen beträffar, skrevo de studentskrivningar i den skola, där de fattiga pojkarna inte få några stipendier, därför att den heter folkskola. I Hälsingborg finnes en skola, en sådan yrkesbetonad högre folkskola, som är treårig, men så finns det en skola, som heter Krooks privata skola, som är ettårig. När de fattiga pojkarna från Höganäs, Vallåkra o. s. v., söka in i kommunens skola, som ger bättre undervisning, kunna de inte få dessa stipendier för arbetarpojkarna. Men söka de in i den privata och sämre skolan, då få de stipendier. I dessa förhållanden har jag velat få rättelse.

Detta är anledningen till att jag jämte några andra utskottsledamöter i fråga om motiveringen skrivit en reservation, som inte kommer att medföra någon förändring i anslagsfrågorna, då det inte gäller så många skolor. Det finns endast 35 sådana yrkesbetonade högre folkskolor här i landet, under det att det är 155 s. k. »anstalter», som redan ha anslag. Det är inte så stort anslag som kommer till, och jag vill inte alls säga, att alla dessa 35 skolor skola komma i åtnjutande av detta anslag, då en del av dem kanske icke fyller fordringarna. Därför har också motiveringen skrivits så, att dessa stipendier skulle utgå till sådana yrkesbetonade högre folkskolor, som meddela en med dessa anstalter fullt jämbördig undervisning i yrkesutbildning åt elever på samma åldersstadium, och överlämna åt Kungl. Maj:t att bestämma, vilka dessa högre folkskolor skola bli.

På grund härav och då väl varje ledamot av kammaren bör vara angelägen att hjälpa de fattiga pojkarna, även om de gå i sådana anstalter, som heta folkskolor, då de annars stå på alldeles samma nivå och ge samma utbildning, ber jag, herr talman, att få yrka bifall i avseende å motiveringen till den av mig och andra ledamöter i utskottet vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr Lindström: Herr talman! Det har höjts en del visserligen milda men dock protester mot mig, därför att jag, som man säger, velat göra en partipolitisk fråga av föreliggande angelägenhet.

Ang.
stipendier
åt elever vid
vissa yrkes-
utbildnings-
anstalter.
(Forts.)

Ang.
stipendier
åt elever vid
vissa yrkes-
utbildnings-
anstalter.
(Forts.)

Jag vill då betyga, att det alls inte varit min mening; men jag är ju en ganska ny ledamot av denna kammare och känner inte till herrarnas alla finesser. Därför är det helt naturligt, att jag fäst mig vid den omständigheten, att ingen högerman finnes antecknad under den reservation, till vilken jag har yrkat bifall och vars framgång ligger mig varmt om hjärtat.

Men om det nu är på det sättet, att dessa protester, som höjts från biskop Bergqvist och andra, verkligen hava den meningen, att det finns ett allmänt intresse bland alla partier i kammaren för denna sak, är jag verkligen glad över att hava väckt dem till liv, och jag vill betyga, att jag åtminstone för ett ögonblick skall trycka herr Bergqvist och kammarens hela högerparti till mitt hjärta, om de äro beredda att gå med på reservationen.

Herr Tamm: Herr talman! Trots herr Lindströms sista yttrande nödgas jag dock uttala mitt beklagande över att orden föllo, som de gjorde i hans första anförande, däri han ju klart och tydligt framförde sådana synpunkter, som att hos inga andra än de olika vänsterpartierna någon förståelse för sociala problem och intressen kan påräknas.

Jag har emellertid icke begärt ordet för att bemöta honom i detta fall och inte heller för att genom mitt uttalande här påvisa den uppenbara oriktigheten i hans yttrande, åtminstone i vad det gäller mig och andra enskilda representanter inom högerpartiet. Men förhållandet är, att jag i det praktiska livet haft sådana erfarenheter av denna ungdomsarbetslöshet, att jag inte, då det gäller en utredning om densammas bekämpande, kan undgå att med min röst bidraga till att utredningen kommer till stånd. De betänkligheter, som jag från början hyste i denna fråga, äro i väsentlig grad undanröjda genom det klagande av problemet, som gjordes av herr Björck.

Jag ber för min del, herr talman, få meddela, att jag i denna punkt kommer att rösta för reservationen.

Herr andre vice talmannen: Då jag anser, att det är ett viktigt samhällsintresse att, i den mån det är möjligt, avhjälpa den rådande arbetslösheten bland ungdomen, har jag inte någonting emot den utredning, som här är ifrågasatt och påyrkad, utan jag är tvärtom intresserad för att någonting åtgöres, som kunde leda till åsyftat resultat.

Men vid utredningen bör man inte enbart rikta sin uppmärksamhet på medlemmarna i de klubbar, som den förste ärade talaren hänvisade till i sitt anförande, utan man bör naturligtvis låta en sådan utredning bli förutsättningslös och omfatta även ungdomen ute på landsbygden, som ej har det bättre än de till dessa klubbar anslutna. Om utredningen får denna omfattning och blir förutsättningslös, har jag ej något emot att den kommer till stånd.

I detta anförande instämde herr *Tjällgren*.

Herr von Sydow: Då herr Oscar Olsson åberopade mina föregående åtgärder i denna fråga, vill jag säga, att det är alldeles riktigt, såsom han sade, att detta anslag egentligen kom till genom en motion av herr Thorberg och mig. Jag vill åtminstone för min del säga, att det inte fanns någon tanke på att det skulle göras någon åtskillnad mellan de yrkesbetonade högre folkskolorna och de andra. Jag får säga, att jag funderade mycket litet på den saken, och jag tror inte, att herr Thorberg i det fallet hade någon avvikande mening.

Huruvida nu Kungl. Maj:t har rätt eller inte att använda anslaget till dessa skolor, beror väl på huru riksdagens skrivelse blev avfattad. Skrev riks-

dagen blott om yrkesskolor, kan det väl inte anses kunna gå till de högre folkskolorna. Men jag får säga, att i sådant fall anser jag, att det vore allt skäl i att taga frågan under omprövning och att det sker en utredning, huruvida anslaget icke skall utgå till dessa skolor lika väl som till de andra.

Jag ber sålunda för min del att få instämna med herr Oscar Olsson och ber vidare att på samma gång få säga, att jag livligt instämmer i vad herr Tamm yttrade.

Herr Möller: Herr talman! Jag får kanske först uttrycka min tillfredsställelse över den, som det tyckes, nationella samlingen i denna fråga; jag hoppas nämligen, att herr Bergqvist inte anser, att vår departementalindelning utgör något absolut hinder för att skriva till Kungl. Maj:t nu, när vi hava frågan före, och icke uppskjuta den till nästa riksdag, då den kan läggas under femte huvudtiteln. Jag är alltså mycket tillfredsställd med de anföranden, som hållits här från olika håll.

Jag begärde egentligen ordet för att stödja även den reservation, som är avgiven av herr Oscar Olsson, ty jag kan icke inse, varför man skall göra denna skillnad mellan de högre folkskolorna och yrkesskolor. Jag delar alltså precis den uppfattning, för vilken herr von Sydow på denna punkt har givit uttryck. Efter hans anförande behöver jag inte alltför vidlyftigt motivera min ståndpunkt till reservationen nr 2 vid denna punkt.

I övrigt skulle jag vilja påpeka, att motionärerna hava med all säkerhet, då de begärt, att man skulle skrida till en höjning av stipendiebeloppet, därvid främst tänkt på landsbygdens ungdom. Men det kan inte hjälpas, att man inte kan upprätta sådana här skolor överallt, utan landsbygdens ungdom, som skall ha något gagn av dessa stipendier, behöver något högre stipendier, i varje fall högre än de elever, som hava sina hem i städer, där ifrågasvarande skolor äro förlagda. Statsutskottets hållning i själva stipendiefrågan är för mig en liten överraskning. Detta får väl i varje fall ingå i utredningskravet. Men eljest vågar jag med den kännedom, jag har om motionens tillkomst säga, att det var precis den tanke, som låg under förslaget om höjningen, nämligen att landsbygdens ungdom skulle på ett annat sätt än hittills komma i åtnjutande av denna lilla förmån, som de ha genom stipendierna.

Jag behöver kanske inte ytterligare tala om det förslag, som finnes i reservationens yrkande rörande utredningen. Det kan ju på intet sätt anses utsluta landsbygdens ungdom, utan jag betraktar det såsom själfallet, att problemet skall behandlas förutsättningslöst och tagas upp i hela dess vidd.

Jag tillåter mig, herr talman, yrka bifall såväl till den av herr Olof Olsson m. fl. avgivna reservationen beträffande yrkandet som även till den av herr Oscar Olsson m. fl. avgivna reservationen beträffande motiveringen.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på den nu föredragna punkten förekommit följande yrkanden: 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Olof Olsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; samt 3:o) att kammaren skulle godkänna den motivering, som förordats i herr Oscar Olssons m. fl. vid punkten anförda reservation. Herr talmannen förklarade vidare, att med hänsyn till innehållet i nämnda yrkanden propositioner komme att framställas först särskilt beträffande de under 1:o) och 2:o) upptagna yrkandena samt därefter särskilt angående yrkandet under 3:o).

Sedermera gjordes till en början propositioner enligt de båda förstnämnda yrkandena; och förklarades propositionen på bifall till det under 2:o) upptagna yrkandet vara med övervägande ja besvarad.

*Ang.
stipendier
åt elever vid
vissa yrkes-
utbildnings-
anstalter.
(Forts.)*

Ang.
stipendier
åt elever vid
vissa yrkes-
utbildnings-
anstalter.
(Forts.)

Därefter gjordes propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å det under 3:o) angivna yrkandet; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 266—268.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 269.

Lades till handlingarna.

Punkten 270.

Utskottets hemställen bifölls.

Punkten 271.

Anslag
till under-
stöd åt folk-
biblioteks-
väsendet.

I punkten 267 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet, nu 860,000 kronor, med 20,000 kronor till 880,000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *W. Björck* (I: 87) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Thomson* (II: 117), i vilka motioner — med hänvisning till den i bilaga till 1931 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, punkt 267, förebragta utredningen — hemställts, att riksdagen måtte besluta att ur anslaget till folkbiblioteksväsendet skulle utgå understöd till skolbiblioteken efter i huvudsak de grunder, som angivits i berörda utredning, samt att det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet på grund härav måtte, utöver vad som föreslagits i statsverkspropositionen, höjas med 22,500 kronor till 902,500 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på återropade grunder hemställt, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till herrar Björcks och Thomsons berörda motioner (I: 87 och II: 117) höja det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet, nu 860,000 kronor, med 42,500 kronor, till 902,500 kronor ävensom medgiva, att av nämnda anslag finge utgå understöd till skolbibliotek i huvudsaklig överensstämmelse med nyss angivna grunder.

Reservation hade anmälts av herrar *Kvarnzelius*, *Bergqvist*, *Nilsson* i Gränebo, *Rosén*, *Lundell*, *Carl Gustaf Hammarskjöld*, *Thelin*, *Olsson* i Blädinge, *Holmgren*, *Danielsson* och *Andersson* i Ovanmyra, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, och avslutas med en hemställan, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herrar Björcks och Thomsons berörda motioner (I: 87 och II: 117), i vad de skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, höja det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet, nu 860,000 kronor, med 20,000 kronor till 880,000 kronor.

Herr **Bergqvist**: Motionärerna yrka vid denna punkt ett högre belopp till biblioteksväsendet för folkskolorna och småskolorna än Kungl. Maj:t föreslagit för att förstärka anslaget till skolbiblioteken. Skillnaden är 22,500 kronor.

Utskottet har tillstyrkt motionerna, men vi reserverar oss inte kunnat

vara med om detta, då vi ansett, att den slutliga framställningen rörande dessa bibliotek bör komma från Kungl. Maj:t. Bibliotekssakkunnigas förslag på denna punkt har ej fått sin slutliga granskning. Frågan bör slutligen prövas hos Kungl. Maj:t, innan den fullt genomföres.

Reservanterna ha därför stannat vid den ökning av 20,000 kronor, som Kungl. Maj:t har föreslagit, och jag ber, herr taman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Björck, Wilhelm: Herr talman! Denna fråga har tidigare ventilerats här, och jag tror, att den siste ärade talaren vid åtminstone två föregående tillfällen använt ungefärligen samma ord som i dag, när det gällt att avvisa kravet på en omläggning av skolbibliotekens anslagsförhållanden.

Vid den omorganisation av folkbiblioteksväsendet, som genomfördes för två år sedan, uteslötos som bekant skolbiblioteken. Den uppgiften återstod att tillgodose. Två gånger har utskottet med skärpa skrivit om vikten av ökade bidrag till dessa bibliotek, och jag tror, att vi i fjol, oberoende av åsikter i övrigt, voro överens om, att det var sista gången som det skrevs. Nästa gång skulle man skrida till handling! »Nästa gång» — det är i år!

Såsom förhållandena nu äro, tror jag inte, att det finns någon möjlighet, att få denna biblioteksverksamhet tillgodosedd, utan att riksdagen positivt inskrider. Det är inte fråga om några avskräckande belopp. Det gäller 22,500 kronor i år, nästa år dubbla summan. Då det finns 2,500 skoldistrikt, är det onekligen en lindrig utökning, som man här skulle gå in för i syfte att folkskolebiblioteken och de kommunala mellanskolornas bibliotek måtte komma i ett gynnsammare läge. Herr Bergqvist hade sina tvivelsmål om anslagsbestämelse. Jag ber, herr talman, att få understryka, att de äro utarbetade efter precis samma mall som av riksdagen och Kungl. Maj:t fastställts för folkbiblioteken. De äro också granskade av olika regeringar och hava mig veterligt icke föranlett erinringar från något håll, utan det är uteslutande av finansiella skäl, som man ställt sig avvaktande. Men nu har ju, såsom herrarna böra veta, genom de beslut, som fattats, huvudtitelns slutsumma i någon mån nedbragts. Under sådana omständigheter kan jag inte se, att det kan åberopas något skäl för att utesluta skolbiblioteken från den mera gynnade ställning, som rättvisligen bör tillkomma dem.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 272—283.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 284.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till folkliga musikskolan i Arvika för en minst 20 veckor lång kurs under verksamhetsåret 1931/1932 bevilja för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 6,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva.

Anslag till understöd åt folkbiblioteksväsendet.

(Forts.)

Anslag till folkliga musikskolan i Arvika.

Anslag
till folkliga
musikskolan
i Arvika.
(Forts.)

I samband härmed hade utskottet till behandling förehått en inom första kammaren av herr *R. Sandler* väckt motion (I: 35), vari hemställt, att riksdagen måtte besluta att till folkliga musikskolan i Arvika för en minst 20 veckor lång kurs under verksamhetsåret 1931/1932 bevilja för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 7,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, samt att till stipendier för beivrande av nämnda kurs vid folkliga musikskolan — att utgå efter samma grunder som stipendier till folkhögskoleelever — bevilja för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 3,500 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag, så vitt nu vore i fråga, å herr Sändlers berörda motion (I: 35), i vad den skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, till folkliga musikskolan i Arvika för en minst 20 veckor lång kurs under verksamhetsåret 1931/1932 bevilja för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 6,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva,

b) avslå herr Sändlers berörda motion (I: 35) jämväl i vad den avsåge anslag till stipendier åt elever vid ifrågavarande skola.

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrarna *Olof Olsson, Waller, Sandén* och *Norsell* ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till den i ämnet väckta motionen.

Herr **förste vice talmannen**: Det ärende, herr talman, som behandlas i denna punkt, rör musikskolan i Arvika. Vad motionären ifråga under punkten vill, är egentligen två saker. Dels vill han, att anslaget för en på visst sätt beskaffad kurs skall höjas från 6,000 till 7,000 kronor, dels vill han ha ett extra anslag av 3,500 kronor, som skall kunna utgå till stipendier. Så underligt det än kan låta, tycker jag i alla fall, att det ligger något ljusare till för musiken i år, än det har varit under de närmast föregående åren. Detta inte därför att det har blivit tre representanter för reservationen i den här kammaren, för vi spränga säkerligen inte några berg, men på grund därav att det ser ut, som om det skulle så småningom gå upp för denna kammare liksom för medkammaren, att musikskolan i Arvika inte är någonting annat egentligen än en folkhögskola och som på grund därutav bör dela lotten med de övriga folkhögskolorna.

Först och främst är det ju från precis samma samhällslager, som eleverna till denna skola och eleverna till de vanliga folkhögskolorna komma. Det är ungt folk från jordbrukarhem, och det är unga arbetare från industri och hantverk, och det är kvinnliga biträden från hemmen såväl i städerna som på landsbygden. Det finns således ur den synpunkten ingen som helst skillnad. Det är unga människor, som äro lika fattiga dessa som de andra och lika arbetslösa som de andra. Det är med ett ord ungdomar, som försöka slå sig fram så gott de kunna. Men skillnaden är emellertid den, att dessa ungdomar ägna sitt intresse och sina studier åt musiken och för musikens egen skull. Det är inte alls deras mening, att de skola bli musikanter i den gamla traditionella uppfattningen, men det hindrar naturligtvis inte, att när de komma ut till de olika landsändar, som de härstamma ifrån, de likväl ha förmågan både att uppmuntra och stödja det rent folkliga musiklivet.

Frågan framställer sig då, om det verkligen är värt att understödja denna folkhögskola på samma sätt, som man understödjer de andra. Vi ha ju en gång haft ett musikliv, en folklig musikkultur, om vilken man säkerligen med

fog kunde säga, att den var blomstrande och att den hade betydelse för vårt folk inte bara vid högtidliga tillfällen, vid religiösa och andra, utan också i folkets dagliga liv. Denna musikkultur har så småningom frästs sönder, som vi ju alla ha lagt märke till. I stället för folkvisan, som värmden sinnena, ha kommit slagdängor, som inte ens värma trumhinnorna, och vi veta ju också, att det knäppes mycket mera sällan på fiolerna nu än det gjordes förr. Vi offra i våra dagar rätt mycket arbete och mycket pengar på att samla resterna av denna musikkultur och att bärga liksom vad som finns kvar. Detta är naturligtvis bra, men det förefaller mig, som om det skulle vara ändå bättre, om vi i stället för att samla in vad som kan finnas kvar av det gamla, försökte skapa nytt, d. v. s. försökte få musiken att ännu en gång slå rot bland alla folklager för att således kunna ge oss den glädje, som musiken mer än någonting annat kan ge.

Eftersom nu denna musikskola i Arvika är centralhärden för en strävan i denna riktning, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den reservation, som jag har låtit fästa vid den här punkten. Jag tror, att den lilla summa, som här begäres, kommer att bli inte bara till nytta utan jämväl till glädje.

Herr Bergqvist: Riksdagen har mot denna musikskola, såvitt jag kan förstå, visat stor välvilja. Första gången, när anslaget beviljades, nämligen vid 1925 års riksdag, anvisades ett belopp av 3,000 kronor. Redan året därpå höjdes detta belopp till 5,000 kronor. Sedan komma vi till 1929 års riksdag, varvid motionsvis begärdes ett anslag på 7,000 kronor. Då prövade riksdagen detta anslag ånyo och stannade vid 6,000 kronor. Detta belopp bifölls också för det nu löpande budgetåret.

Nu kommer man igen med ytterligare förhöjda krav. Man vill ha först och främst 7,000 kronor såsom understöd åt själva skolan, men dessutom också 3,500 kronor till stipendier åt eleverna. Det skulle alltså bli en höjning utöver det anslag, som nu utgår, med 4,500 kronor. Det förefaller att gå rätt så snabbt med stegringen av anslagen till denna skola.

Jag vill också fästa uppmärksamheten på att departementschefen icke kunnat godtaga motionärens yrkande, att eleverna vid denna skola skola fullt jämställas med eleverna vid de vanliga folkhögskolorna. I varje fall säger departementschefen, att den saken bör vidare utredas. Det har också förefallit utskottet, som om detta skulle vara av behovet påkallat och att man i frågans nuvarande läge inte skulle kunna gå utöver det belopp, som förra årets riksdag beviljade.

Nu har herr Olof Olsson spelat på vackra och melodiska strängar, och det kan ju hända, att han därmed har tangerat hjärtesträngarna hos kammaren. Det vet jag inte, men i varje fall ser jag mig dock nödsakad att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Sandler: Herr talman! Reservanternas talesman har talat så bra om musiken, så jag skall inte spela så värst mycket på de strängarna utan försöka hålla mig till samma tonart, som statsutskottet självt i sitt yttrande över min motion. Det finns ju inte så värst mycken melodi, kan man säga, i statsutskottets yttrande i det här avseendet. Det här ärendets behandling är i hög grad ett exempel på att det förefaller vara riskabelt att återupprepa ett yrkande. Jag tillät mig att ställa detta yrkande i fjol, och till förmån för det samma reserverade sig då en ganska manstark utskottsrepresentation, bra nog nära hälften. I år har skaran smultit samman till fyra. Om jag kommer tillbaka nästa år med samma förslag, har jag kanske inte någon alls i sällskap.

Emellertid tror jag ändock inte, att den förste ärade talaren har rätt i att den här saken går nödvändigt framåt. Då vi hade saken uppe i fjol, talade ut-

*Anslag
till folkliga
musikskolan
i Arvika.
(Forts.)*

*Anslag
till folkliga
musikskolan
i Arvika.
(Forts.)*

skottsavdelningens ärade ordförande, då han hade ordet, så varmt till förmån för de synpunkter, som motionen gick ut på, att det till sist inte var något mera, som skilde honom och mig åt, än dessa 1,000 kronor, som det gällde att höja anslaget med. Det ingav mig verkligen den förhoppningen, att om jag kom tillbaka i år, skulle vi bli sams inte bara om motiveringen, utan också om beloppet. Nu säger emellertid utskottets representant, att den här gången gäller det inte bara ett anslag till själva skolan, som föreslås höjt med 1,000 kronor, utan det gäller också ett anslag till stipendier — ett anslag av alldeles ny karaktär. Det är fullkomligt riktigt.

Beträffande det första yrkandet säger statsutskottet såsom skäl för att inte motionen bör bifallas, att det inte har tillkommit några nya omständigheter. Beträffande stipendiefrågan säger utskottet i stället, att den frågan är inte tillräckligt utredd. Vad de här »omständigheterna» beträffar, har jag närmast haft den uppfattningen, att det var tillräckliga omständigheter förut, som grundade ett bifall till framställningen, men jag skall strax komma till att det nog kan finnas vissa nya omständigheter att åberopa.

Vad stipendiefrågan beträffar, framhåller statsutskottet, att utredningen inte är tillfredsställande. Det skulle vara mig mycket kärt att få någon anvisning från statsutskottets sida om i vad hänseende man önskar en utredning utöver den, som redan har skett. Det förhåller sig nämligen inte alls så som kammaren kanske kunde tro efter det sista yttrandet, att här begärs det bara ifrån skolstyrelsen ett anslag och att ingen utredning har blivit verkställd i saken. Om kammaren hade tillfälle att taga del av vad åttonde huvudtiteln innehåller på denna punkt, skulle herrarna finna utredningen där. Man får veta, vad det är för slags elever, som gå där. Man kan bedöma deras levnadsförhållanden och man får konstaterat, att det är precis samma slags elevmaterial, som går i folkhögskolan. De leva under alldeles samma levnadsförhållanden vid anstalten vid den folkliga musikskolan. Den är nämligen kombinerad med folkhögskolan, och eleverna äta vid samma bord. Skolstyrelsen och skolöverstyrelsen ha gått ut ifrån, att under dessa förhållanden är det naturligast, om det överhuvud taget skall vara några stipendier för detta ändamål, att man anlägger samma normer beträffande dessa stipendiens storlek, som är brukligt, då det gäller folkhögskolans elever. Skolstyrelsen har gjort en beräkning över det sannolika antal, som kan väntas komma i fråga, och skolöverstyrelsen har granskat och justerat den i visst hänseende beträffande antalet och har sedan därefter beräknat beloppet. Nu skulle det vara av intresse att veta, vad utöver detta det är för en utredning, som statsutskottet önskar. Gäller det själva frågan, om det bör lämnas stipendier till sådant ändamål, är det mindre en utredningsfråga än en omdömesfråga, där man kan taga sin ställning efter den uppfattning, man har om värdet av att åt en sådan undervisning lämna stöd.

Jag skall nu komma tillbaka till frågan, om det är några nya omständigheter. Jag sade, att jag skulle inte tala om musiken, men en enda sak skall jag be att få beröra. Det finns någonting i musiken, som kallas för resonans och som utskottets talesman säkerligen är förtrogen med. Skall det bli någonting av en sådan här verksamhet som den folkliga musikskolan, hänger det naturligtvis i ofantligt hög grad på, om det finns resonans inom den svenska befolkningen för en sådan verksamhet. Då vill jag fästa kammarens uppmärksamhet på, att under just de allra sista åren och speciellt under det sista året har uppstått en livlig verksamhet inom flera svenska landsdelar för att upptaga och odla folkmusik genom bildande av särskilda musikcirklar. Det är inom nykterhetsorganisationer och arbetareorganisationer, som denna sak har tagits upp. Den verksamheten har fått sin stimulans och också fått förutsättningarna för att kunna göra någonting genom den undervisning, som nu

kan fås i Arvikaskolan. Förra året arbetade t. ex. i Uppland ett tiotal sådana musikcirklar, stimulerade av verksamheten i Arvika. Det hölls en musikfest, besökt av ett par tusen personer, på Viks slott i Uppland, där dessa musikcirklar framförde resultaten av sin verksamhet. Jag menar, att när man finner, att det föreligger en sådan resonans bland den svenska befolkningen för denna verksamhet, kan man inte betvivla, att det verkligen blir något resultat av.

Effekten av de pengar, som man ger ut på detta område, mäter man inte med det belopp, som man ger ut, utan enligt min mening måste man multiplicera detta åtskilliga gånger, i fall man vill ha en föreställning om, vad denna verksamhet betyder för uppfostrande av det svenska folkets smak. Var och en, som följer med företeelserna på detta område, vet ju, att vi hotas för närvarande av en mycket stark industrialisering av nöjeslivet överhuvud taget och att på det musikaliska området landet översvämmas av den mekaniserade musiken. Det är ett av huvudsyftena för verksamheten i denna skola att söka åstadkomma en vändning i denna utveckling. Om jag får uttrycka saken på det sättet, så gäller det att återuppväcka intresset för den inhemska läten och därmed vända smaken bort från den utländska oläten, som vi översvämmas av i dessa tider.

För min del dristar jag mig trots läget i statsutskottet att yrka bifall till min motion, som sammanfaller med den av herr Olof Olsson m. fl. avgivna reservationen.

I herr Sändlers yttrande instämde herr *Björck, Wilhelm.*

Herr Ekman: Herr talman! Jag skall också be att på det livligaste få instämna i vad herr förste vice talmannen och herr Sandler anfört och yrkat.

Undervisningen i denna skola är synnerligen god, och det är en utomordentligt stor kulturuppgift, som skolan har att fylla särskilt bland de bredare lagren inom vårt folk. Skolan är ju tillgänglig för dessa, och där, som herr Sandler uttryckte sig, får man smaken för vår inhemska folkmusik uppodlad och befästad, så att man får en motvikt emot det utländska kram, som nu översvämmas landet. Jag anser, att skolan har en utomordentligt viktig uppgift att fylla i dessa dagar bland vårt folk. Därtill kommer, att skolöverstyrelsen, som ju har prövat saken ur pedagogiska och kulturella synpunkter, har tillstyrkt.

Under sådana förhållanden kan det väl inte vara äventyrligt för kammaren att följa skolöverstyrelsen, och jag ber alltså att få instämna med de talare, som ha yrkat bifall till motionen.

Herr Bergqvist: Det tycks spelas upp till en lustig galopp här i kammaren i denna fråga! Redan är det fyra vackra stämmor, som ha låtit höra sig. Jag vet inte, om jag skall räkna herr förste vice talmannen eller herr Sandler som förste fiolist, men herr Ekman är tydligen basfiolen, och herr Björck stack in med en liten flöjtton för att det skulle bli en fylligare harmoni. Vad skall man nu dansa efter detta? Jazz eller foxtrot? För mig passar kanske bäst med den gamla hederliga valsen, men jag är ganska stelbent på gamla dar, och därför kan jag inte låta förleda mig till några äventyrligheter, fastän mycket vackra toner ha ljudit i mitt öra.

Jag skall nu bara gå in på herr Sändlers fråga, vad det är för en utredning, som ytterligare skall behövas. Därom kan jag dock inte direkt yttra mig, ty jag har verkligen inte kunnat undersöka den saken. Skolöverstyrelsen säger visserligen, att dessa musikelever äro i lika stort behov av understöd som vanliga folkhögskoleelever. Herr statsrådet vill inte gå in på detta utan vidare,

*Anslag
till folkliga
musikskolan
i Arvika.
(Forts.)*

*Anslag
till folkliga
musikskolan
i Arvika.
(Forts.)*

och han vill inte ens medgiva att de kunna överhuvud taget anses jämställda med folkhögskolans elever. Han anser, att innan man kan fatta något beslut, bör det bli en verklig utredning. Varuti denna utredning skall bestå, kan jag inte yttra mig om, utan jag får hänvisa till departementschefen att närmare förklara det. Jag är alltid »regeringstrogen» — jag har suttit såsom ordförande i statsutskottets andra avdelning i mer än tio år — och vare sig det har varit en socialdemokratisk regering, frisinnad regering eller högerregering, så har jag trott blint på vad vederbörande departementschef har sagt. Därför är det väl inte heller värt, att jag avviker ifrån detta nu, då det är en kollega till mig, som sitter på eklestastikministertaburetten.

Jag stannar således med att vidbliva mitt yrkande.

Herr Sandén: Herr talman! Då man på nära håll haft tillfälle att iakttaga den verksamhet, som Arvikaskolan utfört under de gångna åren, delar man den uppfattning, som kommit till uttryck i herr Sändlers motion, och instämmer i de bifallsyrkanden, som ha framställts till densamma. Känner man dessutom till de stora personliga uppoffringar, som skolans ledare åtminstone under de första åren fick göra för att skolan skulle kunna starta och uppehålla sin verksamhet, förefaller det mig, att herr Sändlers hemställan är dubbelt behjärtansvärd.

Det faktiska förhållandet är ju, att skolan under de år, den verkat, har hunnit utbilda en betydande skara unga män på musikens område, vilka på skilda platser i vårt land, verkat för musiklivets höjande i sina respektive hemtrakter. Själv har jag varit med vid många tillfällen och iakttagit, att man förvänat sig över de utomordentliga kunskaper, som förvärvats under vistelsen i musikskolan i Arvika.

Jag skall alltså be, herr talman, att på det livligaste få instämma i herr Sändlers yrkande, på samma gång som jag vill säga, att jag förvånar mig över att biskop Bergqvist är så gensträvig på denna punkt. Såsom värmlänning och speleman torde han kanske kunna låta rucka på sig i det här fallet. Om han inte vill dansa vals, så kan han väl ändå deltaga i en liten fransäs eller åtminstone i en sirlig menuett.

Efter härmed slutad överläggning gjorde herr förste vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, jämlikt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågasvarande punkten hemställt samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sandler* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 8 punkten 284, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles den i ämnet väckta motionen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr förste vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser.

Då herr förste vice talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 59;

Nej — 56.

Anslag
till folkliga
musikskolan
i Arvika.
(Forts.)

Punkterna 285 och 286.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 287.

Lades till handlingarna.

Punkten 288.

I punkten 283 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till understödjande av gymnastik och idrott anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 120,000 kronor, därav till svenska gymnastikförbundet 55,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl bestämma.

Anslag
till under-
stödjande av
gymnastik
och idrott.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *G. Tamm* och *K. J. Sandegård* (I: 37) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Laurén* (II: 55), i vilka motioner hemställts, att riksdagen ville öka det under åttonde huvudtiteln avd. L. punkt 2 (283) föreslagna anslaget till understödjande av gymnastik och idrott med 20,000 kronor, eller till 140,000 kronor, därav till Svenska gymnastikförbundet 75,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl bestämma.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herrar *Tamm* och *Sandegårds* samt *Lauréns* berörda motioner (I: 37 och II: 55), till understödjande av gymnastik och idrott anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 120,000 kronor, därav till svenska gymnastikförbundet 65,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl bestämma.

Reservation hade avgivits av herrar *Bergqvist*, *Olof Olsson*, *Lundell*, *Theelin*, *Nilsson* i Bonarp, *Bengtsson* i Norup, *Holmgren* och *Sandwall*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herrar *Tamm* och *Sandegårds* samt *Lauréns* berörda motioner (I: 37 och II: 55), till understödjande av gymnastik och idrott anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 130,000 kronor, därav till svenska gymnastikförbundet 65,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl bestämma.

Herr Tamm: Herr talman! För den händelse kammaren på denna punkt skulle följa statsutskottet, kan det inte undvikas, att ett sådant beslut från kammarens sida skulle betyda ett misstroendevotum mot hela vår svenska idrottsrörelse och mot vår svenska idrottsrörelsens ledning. Det vore så mycket beklagligare, om så skulle ske, som det är alldeles tydligt, att detta inte varit utskottets mening. Det föreligger ju heller inte någon anledning härtill. Även om på vissa håll mindre sympatier skulle förefinnas för fotboll eller boxning eller kanske rent av för det myckna »tävlingsraseriet», vilket man ju gärna

Anslag
till under-
stödjande av
gymnastik
och idrott.
(Forts.)

vill påtala, så kan man dock icke underlåta att erkänna den oerhört betydelsefulla insats för vår ungdoms fysiska fostran, som den svenska idrottsrörelsen i dessa dagar gör. Den är i själva verket värd ett uppmuntrande i mycket hög grad. Det är ju naturligt, att sedan nu idrottsrörelsen i vårt land under tre år i följd fått ett anslag för år av 65,000 kronor, och då en höjning av detta anslag inte kunnat för nästkommande år av vederbörande departementschef tillstyrkas, trots att det ansetts önskligt, på grund av att det budgetära läget härför lade hinder i vägen, och då vidare idrottsrörelsen själv uppskattat sitt behov till inte mindre än 245,000 kronor — då är det, säger jag, under sådana förhållanden naturligt, att en nedprutning av riksdagen i detta fall av anslaget ifrån 65,000 till 55,000 kronor måste väcka både bitterhet och misstämning i idrottskretsar.

Givetvis är jag som motionär tacksam för att gymnastiken, för vilken jag i detta fall varit förespråkare, av statsutskottet föreslagits erhålla 10,000 kronor utöver de 55,000 kronor, som den förut haft. Men dessa pengar tagas i detta fall ifrån idrottsrörelsen, och det är inte, skulle jag vilja säga, överensstämmande med svenskmannakynne att vilja tillskansa sig fördelar på andras bekostnad. Ett sådant tillvägagångssätt kan väl knappast heller få kallas fair play. Jag tror att jag kan tala på hela gymnastikrörelsens vägnar, då jag säger, att under sådana omständigheter träder mycket hellre gymnastiken tillbaka och godtar det ursprungliga förhållandet mellan anslagen till idrott och gymnastik, d. v. s. 55,000 kronor till gymnastiken och 65,000 kronor till idrotten. Nu skulle det ju enligt statsutskottets förslag bli tvärtom.

Jag vill, på samma gång som jag uttalar den förhoppningen, att denna kammare skall visa samma förståelse, som utskottet gjort för gymnastikens krav, dock vädja till kammaren att verkligen noga betänka den pinsamma situation, som ovillkorligen skulle uppstå genom att endast det lägre anslaget lämnas idrotten. Saken går lätt att hjälpa genom att kammaren bifaller reservationen, vari hemställes, att anslaget till gymnastik och idrott skall ökas från det av regeringen föreslagna beloppet, 120,000 kronor, till 130,000 kronor, och att alltså gymnastiken skall få det av utskottet föreslagna beloppet, 65,000 kronor, men att samma belopp skall utgå även till idrottsrörelsen.

Frågan kan ju möjligen i denna kammare icke synas vara av så stor betydelse. Jag är dock övertygad om att det beslut kammaren i dag fattar är föremål för ett stort intresse långt in i våra 200,000 idrottsmäns led, liksom också bland de bortåt 60,000, som direkt äro intressenter i vår svenska gymnastik. Jag vill uttala min varma vädjan till kammaren att i detta fall följa reservanternas, och alltså ge ett anslag på 65,000 kronor till vardera av dessa idrottsgrenar, gymnastiken och idrotten. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Häri instämde herrar *Sandegård, Åkerberg, Wagnsson, Wahlmark, Lindström, Lindhagen* och *Vennerström*.

Hans excellens herr statsministern **Ekman**: Herr talman! I ecklesiastikministerns frånvaro — man behandlar ju åttonde huvudtiteln samtidigt i andra kammaren — ber jag att på denna punkt få säga några ord. Jag anhåller att få uttala den meningen, att det i den föreliggande frågan icke finns tillräckliga skäl för ett avvikande från Kungl. Maj:ts förslag, vare sig i vad det gäller det sammanlagda beloppets storlek eller i vad det gäller ifrågasatta förskjutningar de båda sammanförda anslagsbeloppen emellan.

För egen del är jag personligen intresserad både för vår idrottsrörelse och för den svenska gymnastiken. Denna omständighet har emellertid icke kunnat

föranleda mig att i nu föreliggande situation påyrka ökat anslag åt någondera av dessa organisationer.

Man har vid Kungl. Maj:ts behandling av detta ärende inrangerat önskemålen om höjda anslag åt dessa rörelser bland dem, om vilka man mycket väl kan erkänna att de äro önskvärda i och för sig, men som i det nuvarande läget, när det gäller anslagsökningar i allmänhet, ändock böra anstå tills vidare.

Jag tror sålunda icke att det i nuvarande situation gives tillräckliga skäl för att skrida till en ökning av det sammanlagda anslagsbeloppet. Än mindre tror jag det är riktigt att göra som statsutskottet föreslagit, nämligen att med bibehållande av det sammanlagda anslaget öka den del, som tillkommer gymnastiken, på idrottsrörelsens bekostnad. Jag tror man kan påstå, att den fördelning som hittills gällt och beträffande vilken Kungl. Maj:t äskat en fortsättning, är rättvis och rimlig. Det skulle därför förefalla mig naturligt, om kammaren i detta läge inte följer vare sig utskottet eller reservanterna, utan för sin del bifaller Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Rosén: Herr talman! Jag misstänker på rätt goda grunder, att reservanterna och kanske även många andra av kammarens ledamöter icke ha fullt klart för sig, hur de till idrottsrörelsen lämnade olika anslagen av olika statsmedel, nämligen statsbidrag, arbetslöshetsmedel och lotterimedel, användas. Då det inte minst på grund av missnöje med vissa förhållanden inom idrottskretsar kan vara lämpligt att ett och annat om denna sak nämnes och kommer in i kammarens protokoll, skall jag tillåta mig att för en stund taga kammarens tid i anspråk med en liten redogörelse av vad som förekommer i de allra sista årens revisionsberättelser. Jag vet inte om Kungl. Maj:t utser båda revisorerna, men i varje fall är en bland dem förordnad av Kungl. Maj:t.

En ärligen återkommande anmärkning är, att det är mycket svårt att från de olika förbunden få redovisningar över användningen av statsbidragen. Det brukar annars vara ett oeftergivligt villkor, att de som få statsbidrag skola ordentligt redovisa för dem. I många fall lämnas här ingen redovisning förrän efter upprepade påstötningar och ibland — vilket jag kommer till längre fram — inte alls.

I en revisionsberättelse påpekas, att enligt bestämmelserna statsbidrag skall lämnas till sådana idrottsgrenar, vilka äro i behov därav, eller vilkas utöfvere i allmänhet tillhöra de mindre bemedlade samhällsklasserna. Det kan starkt ifrågasättas, säga revisorerna, om fotbollsförbundet och golfförbundet varit i behov av medel i den utsträckning, som riksförbundet ansett lämpligt att bevilja dem av statsmedel. Hur mycket de fått anges inte, men det är väl förmodligen så, att anmärkningen inte skett utan fog.

Det anmärkes vidare mot de »oskäligt höga» — uttrycket är revisorernas — ersättningar, som i vissa fall tilldelats representanter för förvaltningsutskottet vid kongresser i utlandet. Det nämnes som exempel, att en herre fått 50 kronor i dagtraktamente för representation i Köpenhamn jämte representationsbidrag. En kommittéledamot, som skall offra sin tid och avstå sina inkomster för att deltaga i utredning i någon fråga, som berör staten, får nöja sig med 18 kronor om dagen, men en person, som representerar vår idrottsrörelse vid en kongress på andra sidan sundet, anses böra ha 50 kronor om dagen!

Det anmärkes mot bristande kontroll beträffande distriktens och specialförbundens användning av bidrag. Det påvisas, att fall förekommit, då statsmedel använts på ett sätt, för vilket de icke varit avsedda.

Det är emellertid, som jag nämnde inte bara det statsbidrag, som nu närmast är i fråga, som utgår till idrottsrörelsen, utan betydande belopp ha lämnats av lotterimedel, dels för utlämnande av lån till anläggning av idrottsplatser, dels för Sveriges deltagande i de Olympiska spelen

Anslag
till under-
stödjande av
gymnastik
och idrott.

(Forts.)

m. m., och dessutom har lämnats mycket stora belopp av arbetslöshetsmedel. Även beträffande dessa medel ha grava anmärkningar framställts. Jag skall inte ta upp många — jag skall inte ens ta de grövsta — men jag skall ta några stycken.

Av intresse är då att veta, hur anslagen av dessa medel använts för deltagandet i spelen i Amsterdam. Jag skall ta några siffror, några stickprov. Hela det till de olika idrottsgrenarna utdelade beloppet av *allmänna medel* var 248,000 kronor. Mest av alla grenar fick ridsporten, som erhöll 67,000 kronor av detta belopp. Allmänna idrotten fick 34,000 kronor, skididrotten, som jag trodde var en av de förnämsta i landet, 28,000 kronor, brottning 20,000 och boxning 10,000 — som bekant är ju inte den »sporten» tillåten offentligt här i Sverige, men med statsmedel understödjes den, fastän det sagts i utskottet, att så inte är fallet. Att märka är alltså, att brottning och boxning fingo tillsammans mer än skididrotten. Vidare fick skridskosporten 2,900 kronor. Utom dessa 248,000 kronor kostade ledningens resor till Amsterdam 14,000, löner och expedition 14,000, kongressbidrag 5,700 o. s. v. Att ridsporten fått mer än 25 % av hela beloppet lär bero på, att med dessa allmänna medel har betalats ridsportens förvaltningsutgifter *mellan* de olympiska spelen. Det är ett rent missbruk av allmänna medel, som i detta fall ägt rum.

Till ett av de olympiska spelen skickade man från Sverige 11 ledare för 33 deltagare inom en idrottsgren. Elva ledare för trettiotre deltagare — det är att ha god råd! Revisorerna yttra också, att det vittnar om »bristande anpassning efter de ekonomiska förhållandena», och det är nog det minsta man kan säga.

Det är mycket intressant att erfaras, huru kostnaderna för varje svensk deltagare i ett av de olympiska spelen fördelas inom de olika grenarna; det gäller alltså allmänna medel. Jag tar några stickprov. Dyrast av dessa våra representanter voro deltagarna i kortdistansskytte, som kostade 3,030 kronor per styck. Därefter komma deltagarna i militär idrott på ett så pass stort avstånd som ned till 2,380 kronor, vidare rodd 2,130 kronor, fäktning 1,860, tennis 1,770 och långdistansskytte, som sålunda kommer långt efter kortdistansskyttet, 1,660. Gymnastiken kom allra sist i raden med 1,150 kronor; gymnasterna kostade alltså minst. Jag har här inte räknat upp alla.

Man kan ju fråga sig, varför det kan vara så stor skillnad på kostnaderna i deltagandet mellan kortdistansskyttet och de övriga, exempelvis långdistansskyttet. Revisorerna upplysa härutinnan, att deltagarna i kortdistansskyttet »bereddes största möjliga trevnad och nöjsamhet». Däröfver vittna, heter det bland annat, de bland verifikationerna rikligt förekommande restaurangräknin-garna, vilkas större poster merendels avsett tobak och spirituosa. Olympiska kommittén får ett erkännande av revisorerna för att den sökt nedbringa representationskostnaderna. Det heter dock därom bland annat, att brottarna icke godtogo den på förhand ordnade inkvarteringen i Amsterdam, utan föredrogo att själva sörja för sitt uppehälle därstädes. Det med anledning härav utbetalade dagtraktamentet har förefallit revisorerna oskäligt högt, liksom för övrigt dagtraktamentena under resan. I vissa fall hade anmärkningsvärt höga rese-ersättningar utgått. Det är ju prydligt att man här, när det gäller dessa allmänna medel, kan visa ett sådant självsvåld att man hugger för sig vad som helst, när vi på kammarens bord nu ha en proposition, som går ut på att spara in ett belopp genom att något knappa in på kilometerpengarna åt dem, som resa i statens tjänst.

Även beträffande dessa utgifter för spelen framhållas svårigheterna av att få in redovisningar av specialförbunden. Mest uppseendeväckande är, att för representation i segling anslogs 15,000 kronor, men att inga verifikat ha kunnat uppvisas. Det är *allmänna* medel, som användas på det sättet!

Liknande klagomål ha gjorts i revisionsberättelserna år efter år, och ingen-

ting synes göras för att åstadkomma rättelse. Jag vill nu anmärka, att detta icke gäller endast de två eller tre sista åren, utan jag har läst berättelserna för 15 år, ehuru vad jag här omnämner berör de senast bekantgjorda exemplen. Det har emellertid varit likadant ungefär hela vägen, ehuru jag knappt kan värja mig för det intrycket, att självsvåldet ökat på sistone.

En annan sak, som belyser hur man handlar, när man får hand om allmänna medel, är följande. Svenska lawntennisförbundet begärde på sin tid ett anslag av lotterimedel till uppförande av en tennispaviljong i Stockholm. Det uppgavs i ansökningen till Kungl. Maj:t, att det inte var fråga om en affärsspekulation, utan att det snarare vore att betrakta som ett filantropisk företag. Kungl. Maj:t anvisade 200,000 kronor för ändamålet. Totalkostnaderna uppgingo till bortåt 600,000. Ett par hundra tusen anvisades genom gåvomedel, och ett belopp på, om jag minns rätt, 160,000 kronor anvisades av centralföreningens egna medel. Centralföreningen har dock, såvitt jag kunnat finna, aldrig anslagit några pengar av egna medel annat än till just tennispaviljongen i Stockholm.

Sedan paviljongen var färdig — den byggdes, som jag nämnde, till över en tredjedel med allmänna medel — överläts detta »filantropiska» företag till ett privat bolag, allt enligt revisorernas berättelse, för att underlätta för detta privata bolag att finansiera sina egna dyrbara anläggningar. Enligt revisorernas uttalande har man nu så höga avgifter, att ett utövande under vintern av denna sport är möjligt endast för mera välsituerade personer.

Jag kan inte låta bli att med ytterligare ett exempel belysa, huru de herrar, som sitta i förvaltningarna på detta område, anse sig kunna handla, när de ha hand om delvis allmänna medel. Förfaringssättet vid antagandet av anbud på uppförande av den ifrågavarande paviljongen är nämligen mycket dråpligt. Lägsta anbudet var avgivet av en över hela riket känd landsortsfirma, vilken bland annat till järnvägsstyrelsens fulla belåtenhet utfört takbyggnaden på den nya vänthallen vid Malmö centralstation. Det är ju ett vackert och förnämligt arbete, som kanske många av kammarens ledamöter varit i tillfälle att se. Dess anbud låg nära 10 procent under det närmast liggande högre anbudet. Skillnaden var 22,000 kronor. Protokollet över denna kommittés prövning av anbudet — det är rätt dåligt formulerat — lyder sålunda: »Sedan fastslagits, att kommittén måste lösa sin uppgift efter principen att för bygget endast må anlitas vad som hos oss är fullt prövat, och då A.-B. Träkonstruktion dels icke har kontor eller är organiserade i Stockholm, dels icke såsom byggmästare har kunnat påvisa något färdigt husbygge i Stockholm av sådan betydelse, att det kan dokumentera firman för här ifrågavarande fall så, och i trots av att A.-B. Träkonstruktion på det allra bästa rekommenderats såsom träbågsspecialist, och då det ansågs, att det förhållandet, att dess anbud enligt dagens meddelande vore synnerligen lägre än varje annat, knappast finge influera på frågan under givna förhållanden, beslöts att omedelbart denna dag underhandla med Ivan B. Person angående kontraktets uppgörande.»

I sin berättelse över bygget, när det var färdigt, anförde samma kommitté, att »uteslutandet av lägsta anbudsgivaren visat sig lyckligt under det starkt forcerade arbetet, när det stundom berodde på timmen att avgöra en byggnadsfråga». Revisorerna tillägga upplysningsvis, att bygget fördröjdes minst fyra månader utöver den kontraherade tiden!

En grav anmärkning framställes mot kommittén för dess förhållande till entreprenören. Kommittén hade utbetalat garantisumman — 10,000 kronor, som skulle inestå — långt före den bestämda tiden, fastän anmärkta brister icke avhjälpats.

Stora summor av allmänna medel ha gått till idrottsplatser. Intill den 1 juli 1926 — det är den senaste uppgift, som föreligger — hade av lotterimedel

Anslag till understödande av gymnastik och idrott.
(Forts.)

Anslag
till under-
stödjande av
gymnastik
och idrott.
(Forts.)

utlånats 606,000 kronor för sådant ändamål. I direkta anslag av statsmedel hade utgivits 407,761 kronor, av arbetslöshetsmedel 1,993,191 kronor och i kommunala anslag 2,582,705 kronor, tillsammans 5,589,657 kronor. Men det är inte allt. Det uppges, att skogssällskapets statsarbeten, vilka som bekant handskats med statsmedel, också hade lämnat bidrag, men sällskapet kan inte säga hur mycket det har lämnat. Det uppges, att även dessa anslag i vissa fall icke använts för avsedda ändamål. Det har varit dålig kontroll över användningen.

Ja, det är på det viset man förfar med allmänna medel, när det gäller idrottsrörelsen. Det är att djupt beklaga, att de år efter år gjorda grava anmärkningarna icke föranlett några åtgärder, som lett till verklig rättelse. Att slöseriet på detta område inte ses med blida ögon bland idrottsintresserade, tillät jag mig framhålla i början av mitt anförande. Jag fann för några dagar sedan på sportavdelningen i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning för den 17 mars i år en liten bit, ur vilken jag inte kan underlåta att läsa upp några rader. Den åsyftade idrottsredaktören talar om, att man i Finland bildat en sammanslutning för att åstadkomma litet sans och måtta inom idrottsrörelsen, och han fortsätter: »Föreningar för sans och måtta inom idrottslivet ha onekligen en uppgift. Särskilt i fotboll är behovet av sådana tydligt. Hade vi där haft en liknande 'nykterhetssammanslutning', hade vi nog undgått bl. a. fotbollsförbundets mycket omtalade 17.000-kronorsbankett vid ett organisationsjubileum för något år sedan, en bankett, som gick av stapeln huvudsakligen av den anledningen, att det fanns pengar i kassan. Naturligtvis skulle en måttlighetssammanslutning för fotboll också rensa bort $\frac{9}{10}$ av alla internationella bollkongresser och annat viktighetsmakeri, som kommit in i fotbollen endast därför att den blivit en givande affär. — Vi behöva bromsiurättningar litet varstades inom idrottslivet», säger denne säkerligen mycket idrottsintresserade tidningsman.

Jag ber att få instämma med honom och tillåter mig uttala, att en förnuftigare hushållning och en bättre skötsel av allmänna medel är nödvändig, när det gäller medel, som ställas till idrottsrörelsens förfogande, och jag tror, att det som en första varning på detta område vore mycket hälsosamt, om kammaren ville bifalla utskottets förslag. Så snart man åstadkommit sundare förhållanden på detta område, skall jag, herr talman, med min röst bidra till en höjning av anslaget, men för närvarande är jag absolut förhindrad att biträda något annat förslag än utskottets.

Herr Carlsson, Carl: Herr talman! Det kan inte falla mig in att ens försöka försvara idrottsrörelsen för de missförhållanden, som den föregående talar här har anmärkt på, men det förefaller mig vara rimligt, att man i detta avseende går en annan väg. Om de påtalade förhållandena verkligen existera, bör det vara möjligt för Kungl. Maj:t att till nästa år, innan nya anslag beviljas, låta verkställa en grundlig undersökning i denna sak. Som frågan nu ligger till, tror jag det vore klokast, om kammaren ginge in för att fördela anslaget enligt nuvarande grunder mellan idrottsrörelsen och gymnastikförbundet.

Jag ber sålunda, herr talman, att kort och gott få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Sandén: Herr talman! Jag skall be att med några ord få motivera mitt ställningstagande i den föreliggande frågan.

Av de två grenar av fysisk fostran, som här äro ifrågasatta för erhållande av anslag, åtnjuter gymnastiken större sympatier än idrotten. Skälen härtill kunna vara många. Gymnastiken kan hänföras till vad jag skulle vilja kalla

vårt nationella arvegods. Den är sund till sitt väsen, till sina följder och till sitt offentliga framträdande. Den kommer just inga lidelser åstad, den bidrager i stället till skapandet av en allmän balans, som är värd uppmuntran. Den arbetar delvis under svåra omständigheter. Lokaler och material äro dyrbara, uppvisningarna samla i regel endast ett mindre antal åskådare. Den har inga stjärnor, som nå tusentalen. Den åtnjuter i viss utsträckning pressens välvilja, men den får inga helsidor. Den vandrar inte reklamens breda allfarväg utan drar sig mången gång fram på oländiga småstigar.

Beträffande idrotten gäller ett rakt motsatt förhållande. Idrotten har intet speciellt nationellt över sig. Den är kosmopolitisk till anda och framträdande. Dess *följdföreteelser* äro många gånger osunda. Har man nödgats göra en resa i samma kupé, t. ex. som ett resande fotbollslag eller ett resande bandylag, så kan det hända, att man tar sig en liten funderare, om rörelsen — för att tala med herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet — är »av oskattbart värde för folkets fysiska och moraliska fostran». Har man vidare sett, hur lidelsen vid åtminstone vissa tävlingar fullkomligt tar överhand och undantränger gentlemannaskapet och mycket annat förresten, så blir man än mera betänksam. Idrotten arbetar under gynnsamma omständigheter. Den undantränger många gånger folkbildningsarbetet, nykterhetsrörelsen, den fackliga rörelsen o. s. v. Dess tävlingar besökas av hundratal och t. o. m. tiotusental, som erlagga avgifter för att vara med om evenemangen. Den åtnjuter, som herr Rosén visat, ofta kommunalt understöd i form av anslag till idrottsplatser, befrielse från nöjesskatt o. s. v. Den åtnjuter till sist också pressens alldeles särskilda nåd och gunst. Idrottsstjärnorna få sidor, under det att andra förtjänta män — vetenskapsmän och med dem likställda — få petitotiser.

Med hänsyn tagen till bl. a. dessa omständigheter är det som jag ansett, att en sådan fördelning av anslaget, som den av utskottet föreslagna, är motiverad. Idrotten har betydande möjligheter att finansiera sin rörelse utan så stort anslag från statens sida, som den nu åtnjuter, under det att gymnastiken befinner sig i det rakt motsatta läget. Vad som slutligen bestämt mig för att ansluta mig till den av utskottet föreslagna fördelningen har, utöver det ovan anförda, varit behovet av att riksdagen på något sätt låter veta, att den observerar en del företeelser, som idrottsrörelsen har haft i släptåg. Jag har en lunta med skildringar från idrottsmäns och idrottsresandes framfart i olika delar av landet. Jag skall inte, såvitt jag inte därtill blir nödd och tvungen, taga upp kammarens tid med att föredraga dem, men jag skall läsa upp ett enda litet brottstycke ur Idrottsbladet för juni i fjol, i vilket — jag skulle tro, att det är Torsten Tegnér, som skrivit det — det bland annat heter: »De resande fotbollslagets fylleriförseelser skulle helt visst tunna av, om ledningen ginge in för att bestraffa kvickare, oftare, obönligare. I stället kunde ju straffen bli måttliga till sin kvantitet. Om ett lag som skämde ut sig — inte bara genom 'högljuddhet': ty det är för mycket begärt att grabbar som äro ute för att utveckla energi och temperament skola vara tysta som murmeldjur eller tillbakadragna som läsflickor — skämde ut sig med spritförtäring, ovälighet, närgångenhet, kladd, finge påföljd, t. ex. en månads diskvalificering, säkert som amen i kyrkan, då bleve det nog mera pli på herrarna i framtiden. Nu breder sig slöddret i stället, i den mån resurserna till alkoholkonsumtionen ökas.

På svarta tavlan med Rålambshov, som firade sin Visbyresa så grundligt att en av fylleristerna trillade över bord och fann en ärelös grav!

Desslikes med Djurgårdshov, notoriskt blaskpatrask, aktuellt med anledning av att en nära nog led- och redlös lirare sparkade av sig ena 'spiran'.» —

Anslag
till under-
stödjande av
gymnastik
och idrott.
(Forts.)

Anslag
till under-
stödjande av
gymnastik
och idrott.
(Forts.)

Språket är ju högaktuellt och förtjänar även det att bevaras i kammarens protokoll.

Det är emellertid inte endast under resor man kan göra iakttagelser, som väcka förstämning i fråga om idrottsrörelsens utövare. Vid skilda tillfällen har det, som herr Rosén nyss här i kammaren påpekat, krupit fram, att rörelsens kostnader för representation o. s. v. blivit högre, än vad som kan anses rimligt och motiverat. I omedelbar anslutning till stora idrottsevenemang har det ju slutligen inträffat händelser av uppseendeväckande art — jag refererar till den bandymatch, som ägde rum i Stockholm för ungefär tre veckor sedan, då ett extratåg från min hemstad kom tillbaka i bedrövligt skick på grund av det vilda bärsärkaliiv, som fördes på tåget under resan. — Ja, det var värmlänningar — såsom några av herrarna framhålla — men det skedda var inte speciellt värmländskt och själv är jag inte värmlänning. — Jag refererar vidare till händelsen vid sista Vasaloppet, som synes ha nått sin kulmen, då en berusad deltagare placerade sig grensle över Gustav Vasastytyn! — — —

Sådana händelser tror jag inte, mina herrar, skulle tillåtas av en annan folkrörelse, utan att det i riksdagen, om denna rörelse hade statsanslag, skulle väcka livlig opposition. Jag är rätt övertygad om att många starka krafter i så fall skulle verka för att rörelsen ifråga aldrig skulle få ett öre mer av statsmedel.

»Jag önskar ingen syndares död», hör jag någon sufflera bakom min rygg, och det kan jag tillfullo instämma i. Det är heller inte statsutskottets mening, att på något sätt skada idrottsrörelsen, men det är en önskan hos oss, som stå för utskottsutlåtandet, att rörelsen skall känna, att den inte har ansvar endast för vad som sker på idrottsplatserna och stybbanorna, icke blott för deltagarnas fysiska fostran, utan också för vissa andliga värden, som med mycken möda erövrats av tidigare generationer, men som nu äventyras genom att en stor folkrörelse underlåter att nog starkt värna om dem.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets utlåtande.

Hans excellens herr statsministern **Ekman**: Jag har för min del ingenting att erinra emot att kritik utövas mot en anslagstagande rörelse, i den mån sådan kritik är befogad. Men jag varnar för att man vid framställningen av en sådan kritik drar i och för sig icke riktiga slutsatser. Det är uppenbart, att det i en sådan rörelse som idrottsrörelsen föreligger en hel del frestelser i den riktning, som den senaste talaren antydde, men å andra sidan får var och en, som närmare följt denna rörelse, erkänna, att där förekommer i den allra största utsträckning också självtukt för medlemmarnas uppfostran till gentleman-naskap, för övrigt en utveckling och stimulans av individens bästa egenskaper i en utsträckning som, om den också icke alltid blir synbar utåt, dock har en synnerligen djupgående och omfattande betydelse.

När det gäller att bedöma rörelsen i dess helhet, bör man sålunda icke, enligt mitt sätt att se, ta hänsyn uteslutande till inom densamma begångna missgrepp, utan man måste också ha blicken öppen för rörelsens *huvudsyfte* och för de *totalverkningar*, som verksamheten åstadkommer. Och gör man det, vägar jag alltjämt påstå, att rörelsen är värd mesta möjliga statsunderstöd.

Vad beträffar herr Roséns erinringar i fråga om revisionerna, så vill jag inte ta något av de anmärkta missförhållandena i försvar. Dock förefaller det mig, som om det mest markanta hänför sig, icke till det anslag, som vi här diskutera, utan till anslag, som speciellt beviljats för representation vid olympiader och andra dylika internationella tävlingar.

När den senaste talaren påpekade, att idrottsrörelsen har det på det sättet bra ställt, att den förtjänar mycket pengar, så gäller detta endast undantags-

vis och endast vissa delar, vissa organisationer inom den samlade idrottsrörelsen, närmast fotboll. I övrigt förekommer det ju en mängd idrottsarbete, som utföres under de mest svåra ekonomiska förhållanden och med en oegennyttig uppoffring både av ledning och deltagare i den allra största utsträckning. Också till denna omständighet förefaller det mig att man bör ta hänsyn vid bedömandet av denna fråga.

Emellertid har regeringen, som jag nyss yttrade, vid prövning av anslagsäskandena på denna punkt icke ansett läget nu vara sådant, att man kunde åstadkomma höjning i anslaget. Regeringspropositionen innebär därför status quo, och den innebär status quo också i fråga om fördelningen av anslagen mellan de båda olika rörelserna. Jag tror, att denna anslagsfördelning med hänsyn till ställningen i dess helhet för närvarande är den riktigaste, och därför förefaller det mig alljämt — naturligtvis med allt beaktande av de erinringar i fråga om kontroll, som kunna framställas, — att det riktigaste är att bifalla Kungl. Maj:ts hemställan i punkten i fråga.

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott.
(Forts.)

Herr Åkerberg: Herrar Rosén och Sandén ha ju skruvat upp sig till riktiga falssettoner här i dag, och jag vill för min del inte bestrida, att det kan förekomma en del saker inom idrotten, som kunna vara värda att påtalas och mot vilka man bör reagera. Men jag tycker ändå, att man bör hålla sig till saken, då man diskuterar en sådan fråga som denna.

Vad herr Rosén beträffar, rörde han sig ju helt och hållet utanför den fråga vi i dag behandla, nämligen frågan om anslag till riksidsrottsförbundet. Det var ju en del pikanta dokument han hade att föredraga, men intet av dessa dokument berörde riksidsrottsförbundet och dess affärer. Det var för det första anslaget till Sveriges deltagande i Amsterdamolympiaden — en gammal historia, som inte alls har med det här anslaget att göra. Jag vill inte bestrida, att ifrågavarande anslag skulle kunnat användas på ett sätt, som kunnat vara bättre. Det var vidare fråga om lawntennisanläggningar — av rent privat natur. Jag uppfattade inte riktigt de påtalade Malmöförhållandena, men det var inte ens där fråga om anläggningar, som riksidsrottsförbundet har ansvaret för. Dessa uttalanden från olika år av herrar revisorer försökte herr Rosén turnera därefter, att de skulle gälla klagomål över användningen av de statsbidrag, som gått till riksidsrottsförbundet.

Så är inte alls fallet. Mot användningen av och redovisningen för detta anslag ha revisorerna aldrig haft några anmärkningar att göra. En av anmärkningarna gick ut på att det gått åt för mycket på fotbollsrepresentation. Jag vill i det sammanhanget påpeka, att av detta statsbidrag, som går till riksidsrottsförbundet, användes inte ett öre till understöd åt fotboll eller bandy. Tvärtom bidraga både fotbolls- och bandyförbunden med avsevärda belopp till understödjande av riksidsrottsförbundets övriga verksamhet. Under år 1930 t. ex. utgick från fotbollsförbundet till denna verksamhet ett anslag av 67,000 kronor för olika ändamål, och från bandyförbundet kom ett liknande bidrag på 34,000 kronor. Inte heller boxningen, som man talat om i detta sammanhang, åtnjuter ett enda öre av det anslag, som det här är fråga om.

Herr Sandén rörde sig på andra marker. Han skruvade upp sig till en verkligt religiös indignation, som nästan erinrar om de agitationsmetoder, vilka användes mot en del rörelser, som herr Sandén med stort intresse deltog i för en tjugofem år sedan, t. ex. då herr Sandén och jag slogos i goodtemplarnas ungdomsförbund, och en hel del agitatorer och tidningar inför landet målade ut, vilka fasansfulla saker som utspelades inom detta ungdomsförbund. Herr Sandéns beskrivning av läget inom idrottsföreningarna och deras härjarfärder erinrar i betänklig grad om Mauritz Rydgrens och andra herrars agitation för tjugofem år sedan.

Anslag
till under-
stödjande av
gymnastik
och idrott.

(Forts.)

Jag vill som sagt inte bestrida, att det på sådana extratåg kan förekomma en del saker, som inte äro bra, men för detta kan inte idrotten göras ansvarig, ty jag måste påpeka, att dessa extratåg aldrig anordnas av riksidrottsförbundet, i allmänhet inte heller av idrottsföreningar, utan vanligtvis äro de anordnade av privatpersoner eller tidningar. Man har ju här att hålla sig till en begäran om anslag till riksidrottsförbundet. Man har alltså att i det av herr Sandén berörda sammanhanget fråga, vilken ställning detta förbund intager till de förhållanden, som han här har påtalat. Det lät på hans anförande som om han direkt ville beskylla riksidrottsförbundet för att se genom fingrarna med och till och med understödja dessa betänkliga sidor hos idrottsrörelsen. Jag måste då be att få föredraga ett par dokument. Jag beklagar, att jag därigenom kanske blir litet långgrandig, men de sensationella angrepp, som här förekommit, göra det nödvändigt, att man åberopar vad som är faktiskt och relevant i saken.

Jag vill då bland annat läsa upp ett cirkulär, som svenska fotbollsförbundet utsänt till sina medlemmar. Där står det så här:

»Då det ånyo förekommit, att fotbollag vid tävlingsbesök å främmande ort ävensom under resor till och från tävling, uppträtt olämpligt, särskilt till följd av i övermått förtärda starka drycker, vill Svenska Fotbollsförbundets styrelse kraftigt betona nödvändigheten av att fotbollspelare städe iakttaga ett i allo värdigt uppträdande. För varje resande fotbollag skall utses en lagledare. Vid brist i anständigt uppförande komma såväl lagledaren som felande färd-deltagare att på det strängaste bestraffas.»

I ett annat cirkulär, utsänt av svenska brottningsförbundet och undertecknat av Einar Råberg, heter det:

»Du är medlem av Svenska Brottningsförbundet. Du håller på brottningen som idrotternas idrott. Då vill Du också hjälpa till att höja allmänhetens respekt för brottningen och aktning för brottarna. *Därför:* Vid resor, tänk på, att Du alltid uppträder lugnt och behärskat, å gator, stationer, tåg och båtar samt å hotell och restauranger. Undvik allt högljutt och anstötligt tal. Undvik sprit i samband med idrott. Om Du icke är absolutist, så var försiktig, så att det icke synes eller höres på Dig, att Du smakar sprit. Det är ovärdigt en man och särskilt en idrottsman att synas påverkad av starka drycker. Till-låt aldrig, att sprit förekommer i en klubblokal. Ser Du något dylikt, så opponera Dig. Iakttag Du dessa råd, hedrar Du Din klubb och skänker Ditt stöd åt brottningsidrotten.»

Jag vill just i samband med detta cirkulär påpeka, att vid de stora brottningsstävlingar, som för något tid sedan höllos här i Stockholm, och vid den lilla festlighet, som i sammanhang därmed var anordnad, förekom det inte någon spritförtäring. Jag vill också erinra om de amatör- och diskvalifikationsbestämmelser, som gälla för idrottsrörelsen, bland vilka det bland annat förekommer en bestämmelse om att den, som uppträtt på sådant sätt, att idrottens anseende därav kan skadas, blir diskvalificerad.

Jag har velat anföra dessa dokument för att styrka, att herr Sandén är alldeles på villovägar, då han här söker göra gällande, att de specialfall, som han har påtalat, äro på något vis giltiga för hela idrottsrörelsen. Det är väl tvärtom så, att ledningen för den rörelse, som skulle få detta anslag, känner sitt ansvar på den punkten, och de ledande ha också vid många tillfällen dokumenterat detta genom att beivra sådana beklagliga förhållanden, som herr Sandén har påpekat. Jag tycker det är en oärlig stridsföring, då man nu kommer med en sådan generalisering, som såväl herr Rosén som herr Sandén här ha gjort sig skyldiga till.

I fråga om det anslag, som det här gäller, måste jag för min del säga, att jag är föremål för en personlighetsklyvning, då jag på den ena sidan måste

ställa gymnastiken och på den andra sidan idrotten. Jag är personligen mycket intresserad för gymnastiken. Jag utövar den själv och har gjort vad i min ringa förmåga står för att understödja densamma. Men jag är också intresserad för idrotten, och om dessa båda saker inte kunde förenas, utan jag skulle ha att välja mellan att understödja den ena eller den andra, så säger jag uppriktigt, att jag väljer till förmån för idrotten. Allt vad herr Sandén hade att anföra till gymnastikens fördel är sant. Den är utan tvivel mycket nyttig. Men jag tror inte det han sade om idrottsrörelsen som sådan är sant. Han påstod, att idrotten är en internationell företeelse. Det kan man ju gå med på, men allt som är internationellt borde väl inte vara förkastligt, åtminstone inte för en socialdemokrat. För övrigt är det väl inte svårt att konstatera, att även gymnastiken för närvarande är en internationell företeelse. Den utövas numera i så gott som alla kulturländer. Men det är inte heller sant, att idrottsrörelsen — d. v. s. den idrott, som inte är gymnastisk — har så lysande konjunkturner. Det kan vara sant beträffande vissa grenar, t. ex. i fråga om fotboll och även vintersporten bandy, men det är inte sant beträffande de grenar, som verkligen äro värda ett kraftigt understöd. Så lida t. ex. den allmänna idrottens grenar tvärtom av en betydande tvinsot.

Jag vill göra gällande, att hela idrottsrörelsen är ett av de mäktigaste inslagen i vår tids nationella och internationella liv. Det finns väl i närvarande stund ingenting, skulle jag tro, som påverkar ungdomens både andliga och fysiska utveckling så som den allmänna idrotten. Detta är inte alls fallet i motsvarande grad med gymnastiken. Vad gymnastiken beträffar, gynnas den ju också i betydligt högre grad än idrotten av kommunala anslag, och jag tror, att om man skulle ställa dessa båda rörelsers ekonomi emot varandra, så måste utslaget falla till förmån för gymnastiken.

Nu är det ju en sak, som kommit till på de senare åren och som man också i detta sammanhang bör ta hänsyn till. Det är dessa idrottslov, som ha införts i skolorna, framför allt vid de allmänna läroverken. Denna institution har i ganska stor utsträckning blivit förfelad, därför att pojkarna inte veta, vad de skola ta sig till, när de få dessa lov. De skickas ut under ledning av lärare, som inte begripa saken och som framför allt inte ha något större intresse för den. Det är av stor vikt, att det utbildas ledare för denna idrott, och jag tror, att om man skulle anställa en enquête på detta område i våra skolor, skulle de med hänförelse hälsa största möjliga anslag till idrottsrörelsen och just ur denna synpunkt på kraftigast möjliga sätt reagera mot en beskärning av anslaget.

Ja, jag skulle för min del som sagt helst se, att reservationen kunde bifallas, att alltså gymnastiken finge sitt anslag höjt, vilket den utan tvivel behöver. Men jag vill inte, att detta skall ske på bekostnad av den allmänna idrotten, som säkerligen i betydligt högre grad är i behov av det allmännas stöd. Jag vill därför, om det finnes någon möjlighet, rösta för reservationen, men om det skulle gälla att åt den allmänna idrotten rädda dess anslag obesuret, så kommer jag att ge min röst för den kungl. propositionen.

Herr Möller: Herr talman! Innan denna diskussion började, då jag inte riktigt kunde bedöma, vad det var för skäl, som hade bestämt statsutskottets majoritet för dess ståndpunkt, var det min avsikt att rösta för reservationen. Jag har nämligen den uppfattningen, att idrottsrörelsen är förtjänt av statsmakternas stöd, och det är omöjligt för en enskild riksdagsman att kunna yttra sig med bestämdhet om de belopp, som böra utgå till denna rörelse. Där får man ju lita på de herrar, som på ett mera ingående sätt sökt sätta sig in i behovet av pengar.

Det var alltså min avsikt att rösta för reservationen. Principiellt avviker

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott.

(Forts.)

*Anslag
till under-
stödjande av
gymnastik
och idrott.*

(Forts.)

nämligen min uppfattning ej, åtminstone inte nämnvärt, från den, som redaktör Åkerberg har utvecklat. Men jag måste säga, att alldeles speciellt efter herr Roséns anförande — såvida inte de uppgifter, som han här lämnat, kunna vederläggas — anser jag det nästan vara en skyldighet för riksdagen att reagera. Det är fullkomligt sant, som han säger, att det är ingen logik att minska detta anslag, ty anmärkningarna — åtminstone huvudanmärkningarna — gällde ju strängt taget andra anslag. Men, mina herrar, vi ha ingen annan punkt nu att reagera på än på denna. Och om jag yrkar bifall till utskottets förslag i dag, så är det inte för att understödja något slags känslor av avoghet mot idrottsrörelsen, utan uteslutande för att understryka, att en ledning, som handhar medlen på det sättet som vi här i kammaren nyss ha fått höra, den ledningen skall av riksdagen prickas i dag, om det är möjligt. Jag tror, att det är en fullkomligt försvarbar ståndpunkt att pricka den på den punkt, där man kan, och uteslutande ur den synpunkten, att om en idrottsledning, som jag nämnt, har handhaft medel på det sätt, som herr Rosén påtalat, bör själva idrottsrörelsen underrättas om, att riksdagen önskar den ledningen näpst. Har det inte kunnat ske förut, så bör det ske nu, och därför, herr talman, ber jag som sagt att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Bergqvist: Jag måste beteckna den behandling, som detta ärende fick i statsutskottets plenum, såsom beklaglig. Ärendet kom inte i det föreliggande skicket från avdelningen. Avdelningen hade tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag, men med höjning av 10,000 kronor till svenska gymnastikförbundet på grundval av en motion, som blivit väckt här i kammaren. På så sätt skulle riks-idrottsförbundet och gymnastikförbundet få samma belopp vardera, nämligen 65,000 kronor. Att avdelningen gick med på en höjning av gymnastikanslaget berodde därpå, att man framhöll, att gymnastiken har en stor uppfostrande betydelse, att den är av största vikt för ungdomens etiska och naturligtvis också fysiska utveckling. Dessa synpunkter gjorde ett starkt intryck, åtminstone på mig, så jag gick med på att tillstyrka hälften av det belopp, som motionärerna hade begärt såsom förhöjning, nämligen 10,000 kronor.

Så kom ärendet in till utskottsplenum. Där började diskuteras, och då steg en ärad ledamot av utskottet upp och sade, att han ej ville vara med om denna förhöjning av 10,000 kronor, inte heller om den ifrågasatta fördelningen, utan han föreslog, att det skulle fördelas så, att man minskade anslaget till riks-idrottsförbundet med 5,000 kronor. Om en liten stund yrkade samma ledamot av utskottet, att detta anslag skulle ytterligare sänkas med 5,000 kronor. Yrkandet gick alltså ut på, att anslaget till gymnastik- och idrottsförbunden skulle fördelas så, att riks-idrottsförbundet skulle få 55,000 kronor och svenska gymnastikförbundet skulle få 65,000 kronor och detta accepterades av utskottsmajoriteten.

Nu är ju detta ytterst märkligt. Om man ser efter, hur hela denna rörelse är organiserad, så består riksförbundet för gymnastik och idrott av inte mindre än 19 avdelningar, och en enda av dessa avdelningar är det svenska gymnastikförbundet. Det ingår som en avdelning bland alla de andra. Ser man på medlemsantalet, så finner man, att antalet medlemmar i svenska gymnastikförbundet är försvinnande litet i jämförelse med medlemsantalet i hela riksförbundet. Svenska idrottsförbundet har 110,000 medlemmar, svenska skidförbundet har 93,000, svenska fotbollsförbundet 89,000, svenska bandyförbundet 42,000, svenska simförbundet 35,000 och svenska gymnastikförbundet 33,000 medlemmar. Man ser alltså, att det sistnämnda utgör endast en ringa del av hela den stora organisationen. Sedan kommer skolungdomens idrottsförbund med 30,000 medlemmar, och därefter en del andra organisationer med mindre medlemsantal. Att då sänka anslaget för hela riksförbundet till förmån för en

enda specialavdelning inom detsamma förefaller mig inte vara riktigt, hur mycket jag än behjartar gymnastikens betydelse.

Jag vill också framhålla — vilket även hans excellens herr statsministern har påpekat — att diskussionen har gått utanför ramen av själva frågan, ty det gäller ju här endast det anslag, som riksdagen beviljar till idrott och gymnastik, och då bör ju för det första allt tal om anslag till boxning elimineras, då denna idrottsgren ej hör till riksidsrottsförbundet. Herr Rosén sade, att man givit 10,000 kronor till boxningen. Det förhåller sig på det sättet, att boxningen som nyss sagts icke faller inom riksförbundets verksamhetsområde. Det finns åtskilliga idrottsgrenar, som icke äro inkorporerade i förbundet, t. ex. boxning, ridsport, segling och motorsport. Orsaken härtill är bland annat den, att de förutsatta dyra anordningar, som riksförbundet icke kan befatta sig med. Sedan få vi också eliminera bort ett par andra specialförbund, som icke få någon del av anslaget, fastän de tillhöra riksförbundet, nämligen fotbollsförbundet och bandyförbundet. De få ingen del av anslaget, utan få tvärtom, såsom herr Åkerberg upplyste, bidraga till främjandet av övriga sportgrenar. Jag har här en officiell uppgift om vad de ha bidragit med. Fotbollsförbundet bidrog sålunda under ett enda år med 67,633 kronor 26 öre och bandyförbundet med 34,140 kronor 55 öre. Det är ett exempel på vad de ha givit. När därför herr Rosén så starkt understryker uttrycket »allmänna medel» med tre, fyra streck, så får jag säga, att det är att gå för långt. Det är sant, att det är allmänna medel, men de allmänna medlen äro endast en bråkdel av omkostnaderna. Om vi nu se på vad de ha fått, alla dessa specialförbund, som äro anslutna till riksidsrottsförbundet, så är det sammanlagt 47,000 kronor. Återstoden av de 65,000 kronorna har gått till skiddelegationen, till det militära idrottsförbundet, till Sveriges akademiska idrottsförbund o. s. v.

Herr Rosén framhöll särskilt, att det förekommit ett sådant oerhört slöseri vid idrottsmännens deltagande i utländska kongresser. Vad är det då för belopp, som anslagits till dessa kongresser? Jo, enligt officiell uppgift — Kungl. Maj:ts kungörelse om fördelningen — har för idrottsmäns deltagande i kongresser beviljats ett belopp av 3,000 kronor för senaste året. Jag tror därför, att man får reducera betydelsen av vad herr Rosén framhållit i detta avseende, och jag skulle vilja varna kammaren för att bara på grund av hans framkastade siffror, vilka det nu är omöjligt att i en hast kontrollera, sätta ned anslaget till idrotten liksom för att därmed näpsa ledningen. Visst måste en riksdagens kammare på säkrare grunder fatta sina beslut än på så där löst framkastade siffror, som kunna motbevisas av andra siffror.

Jag skulle också vilja säga, att jag tyckte min vän herr Rosén använde en väl indignerad ton i sin kritik, alldeles som om här vore fråga om något rent riksfördärligt, som med all Gewalt måste slås ned. Låt oss ta det lite mera humoristiskt, även om vi skulle ha anledning till anmärkningar. Jag vill visst inte påstå, att vad herr Rosén sagt saknar all grund, men det är inte värre saker, än att de böra kunna rättas. Och kanske den diskussion, som har förts i denna kammare, kan vara ett litet hälsosamt observandum för vederbörande, men man skall inte kasta ut barnet med badvattnet.

Sedan hade herr Sandén ett anförande, som låg på ett annat plan. Han vände sig inte så mycket mot misshushållningen med medlen, utan han klandrade den moraliska andan bland idrottsmännen. Däröfver kan man ju säga, att det naturligtvis bland en skara på bortåt en halv miljon ungdomar kan finnas företeelser, som man för all del inte kan gilla. Men man skall inte bedöma saken efter undantagsfallen, utan man skall väl se på hur det är med andan i allmänhet inom idrottsförbunden och på vad ledarna vilja. Gör man det, så tror jag man kan komma till mildare omdömen, än vad herr Sandén gjort. För det första ber jag herr Sandén lämna bort fotbollspelarna ur räkningen, för de äro

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott.

(Forts.)

Anslag
till under-
stödjande av
gymnastik
och idrott.
(Forts.)

inte med här. De få intet anslag, så att dem kan man bortse från. Likaså bandyspelarna. Vad de övriga beträffar kan det vara sant, att en och annan yngling varit överförfriskad och kanske litet bråkig på tåget. Det vill jag inte förneka. Jag vet, att det för idrottsmän vid större tävlingar anordnats extratåg och att det kanske inte varit fullt mönstergill ordning ombord på tågen. Men då vill jag påpeka, att jag har i min hand en skrivelse från ledningen till järnvägsstyrelsen, vari hemställes, att inga extra idrottståg må på enskildas begäran anordnas med mindre verklig garanti finnes för att ordningen kan upprätthållas och att, om sådana extratåg beviljas, tågpersonalen måtte förstärkas och reglerna för tågtrafiken strängt iakttagas. Detta står i skrivelsen. Och så säger riksidsrottsförbundets förvaltningsutskott till slut: »Riksidsrottsförbundets förvaltningsutskott skall ånyo i en cirkulärskrivelse till anslutna förbund och föreningar framhålla nödvändigheten av att ett städad uppträdande iakttages under resor till och från idrottstävlingar, fester m. m., liksom även att påminna vederbörande färdledare om att dessa äro ansvariga för ordningens upprätthållande.»

Man har sålunda sökt göra vad man har kunnat. Vidare vill jag fästa uppmärksamheten på, att i de bestämmelser angående diskvalifikation och andra straff, som antogs vid riksförbundets möte år 1929, inryckts en passus om, att den som uppträtt på sådant sätt, att idrottens anseende därav kan skadas, skall diskvalificeras.

Jag tror därför, att det måste medges, att man sökt göra vad man kan för att hålla denna rörelse på ett sunt och gott plan. Lyckas man inte därmed i varje detalj, så är det beklagligt, men det är mänskligt.

Sedan vill jag säga, att jag för min del gärna skulle önska, att svenska gymnastikförbundet finge de 10,000 kronor, som vi reservanter velat tillstyrka utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Jag tror, att rörelsen kan förtjäna denna förstärkning. Men det får jag säga, att skall jag välja mellan utskottsförslaget och Kungl. Maj:ts förslag, så måste jag givetvis utan all tvekan välja Kungl. Maj:ts förslag.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr Björck, Wilhelm: Herr talman! Jag hade icke tänkt att lägga mig i denna debatt, ty det har ju redan talats ganska mycket i frågan såväl från den ena sidan som från den andra. Under diskussionen har jag emellertid gjort ett par reflexioner, som jag i alla fall skulle önska framföra till den kraft och verkan det hava kan.

Man gör för visso klokt uti att främst hålla sig till den fråga, som här föreligger. Jag förstår visserligen mycket väl och finner det helt naturligt, att de allvarliga anklagelser, som riktats mot idrottsrörelsen av den ärade talaren på västerbottenslänsbanken gjort ett starkt intryck på kammarens ledamöter — de ha gjort det även på mig — men jag måste ändå framhålla, att, såvitt jag känner, har det anslag, som här är i fråga, varit underkastat revision av revisorer, förordnade av Kungl. Maj:t och dessa statliga revisorer ha åtminstone under senare år icke haft något att erinra mot det sätt, varpå anslagen till de olika idrottsförbunden blivit använda. Man gör nog klokt uti att erinra sig detta.

Vidare tror jag, att den maning, som utgick från hans excellens herr statsministern, var väl befogad, när han underströk, att det är förklarligt, om det inom en folkrörelse, som omfattar hundra tusentals medlemmar, från den ena eller andra organisationens eller individens sida begås misstag eller felsteg. Men när det gäller en sådan folklig massrörelse, bör man hålla huvudet kallt och icke onödigtvis generalisera. Jag tror, att det är klokt att lägga denna maning på hjärtat vid bedömandet av den fråga, som här är före och framför-

allt vid bedömandet av det allvarliga anklagelsesmaterial som av herr Rosén fördes fram.

Vad jag speciellt ville framhålla var emellertid egentligen icke detta, utan det var, att vi här tvista om frågan om anslagets *fördelning*. Statsutskottet har velat föra över tiotusen kronor från idrotten till gymnastiken och vi ha hört, att detta förslag har karaktär av disciplinär varning. Men såvitt jag kan se går förslaget vida längre. Det är en klar och ofrånkomlig *dom*, en bestraffning, och jag vill vädja till kammaren, om det kan vara ett klokt tillvägagångssätt att på grund av de fel, som förekommit, taga från den ena grenen av rörelsen och giva åt den andra. Man får nämligen aldrig glömma, att gymnastiken och idrotten sikta till precis samma mål. De kunna sägas vara tvillingbröder, som bägge sträva att kroppsligt och även andligt, i den mån det på denna väg är möjligt, höja det svenska folket.

Nu råkar man emellertid här vid anslagets fördelning skjuta in en sprängkil mellan gymnastiken och idrotten. Man inför ett söndrande moment, som i det långa loppet måste verka mycket skadligt för rörelsernas fortsatta utveckling sida vid sida. Jag är ganska säker på, att ingen av dem, som här fört straffets färla, skulle såsom familjefader välja den vägen, att han, om av två syskon det ena uppfört sig illa och det andra är välartat, skulle i bestraffnings syfte draga in veckopenningarna för syndaren och understryka detta straff genom att giva syndarens veckopenningar till den, som uppfört sig väl. Jag tror icke, att man förbättrar karaktären på det sättet. Man kan möjligen draga in veckopenningarna, men man bör akta sig för att skärpa straffet genom att överflytta dem till den för ögonblicket syndfrie. Sådant föder bitterhet, men knappast syskonkärlek!

Framför allt ur synpunkten av det högst ödesdigra uti att dessa bägge folk-rörelser, som måste vandra sida vid sida söndrades, är det, som jag, ehuru jag gärna skulle vilja skänka gymnastiken det stöd, som reservationen innebär, nu ber att i det läge frågan kommit, få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Olsson, Oscar: Herr talman! Den föregående ärade talaren framställde en maning, som jag tror var litet malplacerad, när han sade, att man gjorde klokt uti att hålla sig till den fråga, som det här gäller, och därmed menade han de *statsanslagsmedel*, som det gäller i denna punkt. Den fråga, som det här gäller, har en litet större räckvidd. Herr Rosén hade alldeles rätt uti, att den fråga, som här föreligger, också omfattar andra allmänna medel än detta anslag. Det är nämligen på det sättet, att en rörelse, om den har råd att leva huru högt som helst, för att nu icke säga huru vilt som helst, även om den lever högt på egna penningar och icke på statsanslag, icke har, däri giver jag herr Rosén rätt, några berättigade anspråk att få anslag av allmänna medel. De, som skola få anslag av allmänna medel, skola först och främst vara i behov av anslag. Det var det ena.

När den föregående ärade talaren komplimenterade hans excellens herr statsministern för hans goda ord, när det gällde oarterna inom en folk-rörelse, hade han rätt uti, att man icke bör generalisera, men han kanske hade litet orätt också, ty man får icke släta över felen, och jag tror, att de anmärkningar som kommit från ett par håll mot idrottsrörelsen äro i mångt och mycket så pass välbehogade, att det är nyttigt att de kommit fram.

Jag förstår mycket väl herr Gustav Möller, när han, ehuru han gärna skulle vilja giva idrottsrörelsen mera pengar, än den förut fått, går samma väg som herr Rosén. Han går denna väg därför, att han icke finner någon annan väg att smälla till för att få rättelse.

Jag tror icke, att man med fog kan säga, att herr Sandén i sin skildring fullkomligt befann sig på villovägar. Det går icke, men i åtskilligt var han dock

Anslag
till under-
stödjande av
gymnastik
och idrott.
(Forts.)

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott.
(Forts.)

inne på villovägar, och det är just därför, som jag icke tänker att komma till samma slut, som han och herr Rosén kommit till i detta avseende. Jag hoppas, att Kungl. Maj:t, efter den debatt, som här förts, och efter de synnerligen tungt vägande argument, som här framkommit, skall låta sig angeläget vara att till nästa år, när proposition framlägges, se till, att det blir lättare att få in räkenskaperna, än det hittills varit, och att dessa räkenskaper bli underkastade en ordentligt granskning utan ett alltför petigt åtskiljande av de summor, som anslås av allmänna medel, och dem, som utgå av privata medel. Det är säkerligen mycket välbehövt. Men att vidtaga en sådan bestraffning, som herr Möller ansåg nödig, anser jag icke vara lämpligt. Vi få, menar jag, innan vi gå till en sådan åtgärd, ha någon tid på oss för att se, om det icke kan bli bättre. Det har faktiskt, det hade herr Åkerberg rätt i, blivit bättre på en del håll.

När herr Sandén talade om det värmländska tåget och huru det såg ut med fotbolls- och bandylagen, kom jag att tänka på min egen erfarenhet. Jag har suttit i en restaurantvagn tillsammans med fotbolls- och bandylag vid ett tillfälle just under det senaste året, och i denna restaurantvagn, som var nästan full med idrottsmän, gick det nyktrare till än i någon annan restaurantvagn, som jag varit inne i.

Nu kommer herr Sandén måhända och replikerar, att dessa idrottsmän kanske voro på väg till matcherna. Ja, det voro de, jag erkänner utan vidare, att det sällskapet var på väg till matcherna, och det är ju möjligt, att sällskapet icke var så nyktert, när det reste hem. Men bara den omständigheten, bara det trevliga sällskap jag kom in i vid det tillfället visar, att idrottsrörelsen gör mycket goda insatser även i fråga om nykterheten i landet. De exempel, som herr Sandén anförde, få icke generaliseras; det kan dragas fram andra exempel.

Då jag här talar för, att man icke bör sänka anslaget i år, är jag också medveten om, att de skäl jag drager fram kunna bestridas av herrar Sandén och Rosén, som tagit till orda mot anslagets bibehållande. Jag håller mig så att säga till de djupa lagren av idrottsfolket, och jag anser, att det är fullkomligt obefogat att straffa dem, ty just de skulle komma att bli straffade genom en sänkning av anslaget. Jag ömmar för dem, och jag kan icke vara med om några straffåtgärder för dessa hundra tusentals ungdomar, som äro med i denna rörelse. Det är en stilig ungdom och i stort sett stiligare än den, som funnits under föregående generationer. Det är för mig huvudsaken.

Nu kan herr Rosén svara: Ja, men dessa penningar gå till de ledande kretsarna; det är de, som bestämma, och dessa kretsar ha icke alltid visat sig kompetenta att bestämma om medlens fördelning. Ja, det torde nog kunna sägas något mot det också. Det kan pekats på förbättringar i det avseendet, och jag tror, att den idrottande ungdomen själv i dessa organisationer kommer att efter denna debatt hålla och kunna hålla efter sina ledningar. Det är icke tu tal om, att icke den generation, som det här är tal om, de aktiva idrottsmännen, gjort en insats såväl för nykterhetens höjande som även för moralens höjande på andra områden, så att den därigenom kommit att stå högre än föregående generationer. Den rörelsen bör man söka hjälpa och icke stjälpa, och jag tror icke, att denna rörelse hjälpes genom de straffåtgärder, som det här är fråga om.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i denna fråga.

Herr Rosén: Herr talman! Jag skall icke upptaga tiden länge, men jag anser mig böra rikta en replik till ett par av de närmast föregående talarna, herrar Åkerberg och Bergqvist.

Först vill jag då säga dessa talare, att man, om man med utsikt till framgång vill söka bemöta ett anförande, bör hålla reda på vad som sagts och själv

känna till saken någorlunda bra. Jag har icke talat om vad herr Åkerberg delvis berörde. Det förhåller sig så, som herr Möller sade, att även lotteri-medel, arbetslöshetsmedel och andra medel höra hit. Det är *allmänna medel* det här gäller, och vi ha intet annat tillfälle att komma till tals i den frågan. Som jag nämnde i mitt första anförande, så lämna kommunerna högst betydande bidrag, men de ha ingen möjlighet att utöva någon som helst kontroll, de lita på statens kontroll, som utövas genom ett par revisorer. Dessa revisorer göra år efter år anmärkningar, men dessa föranleda ingen åtgärd, och ingen rättelse vidtages. Och så, när saken kommer på tal i riksdagen — det är icke en dag för tidigt — så kommer man här och säger: Det hör icke hit, vi ha bara att tala om detta lilla statsbidrag. Detta resonemang håller icke streck, mina herrar.

För att visa, att herrar Åkerberg och Bergqvist icke fullt hava reda på den sak det här gäller, skall jag tillåta mig att uppläsa några rader ur en revisionsberättelse, adresserad till Svenska Gymnastik- och Idrottsföreningarnas Riksförbund, vilket förbund herr Åkerberg talat om. Revisionsberättelsen avslutas med följande ord: »Beträffande granskningen av Sveriges Olympiska Kommittés räkenskaper för 1928 samt för de olympiska spelen i Amsterdam samma år, hava vi uppgjort särskild revisionsberättelse, som bilägges denna berättelse.»

Dessa frågor höra ihop. Det är allmänna medel, som det gäller i båda fallen, och det är riksförbundet, som ansvarar indirekt för bägge delarna genom sina underordnade kommittéer. Det finnes alltför gott om sådana, men det måste vara riksförbundet, som har huvudansvaret för dessa allmänna medels användning.

Nu säger man — och herr Bergqvist underströk detta särdeles kraftigt — att det icke är sant, att fotbollsförbundet fått några pengar av det statsbidrag, som här är i fråga. Herrarna veta icke vad herrarna uttala sig om. Här är en annan revisionsberättelse, ställd till Svenska Gymnastik- och Idrottsföreningarnas riksförbund, och där läses följande: »Förvaltningen av såväl statsmedel som riksförbundets egna medel präglas i allmänhet av en erkännansvärd återhållsamhet och dispositionen av statsmedlen har i regel anpassats efter av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Revisorerna anse sig dock böra erinra om gällande föreskrift, att understöd av statsmedel främst skall lämnas till sådana idrottsgrenar, vilka äro i behov därav eller vilkas utövare i allmänhet tillhöra de mindre bemedlade samhällsklasserna. Det synes nämligen för revisorerna starkt kunna ifrågasättas, huruvida riksförbundets åtgärd att tilldela fotbollsförbundet och golfförbundet förvaltningsbidrag i den utsträckning som skett står i överensstämmelse med innebörden i här åberopade bestämmelser.»

Här ha herrar Åkerberg och Bergqvist en upplysning från vederhäftigt håll, att det verkligen utgått statsbidrag till dessa båda förbund. Det är underligt, att en så gammal ledamot av statsutskottet som herr Bergqvist vill försöka sig på en så omöjlig uppgift som att göra sig till advokat för den uppfattningen, att det här icke skulle vara fråga om allmänna medel, som icke röra något, varmed riksdagen har att taga befattning. Det gäller ju här lotteri-medel och arbetslöshetsmedel. Herr Bergqvist bör veta, att i Kungl. Maj:ts berättelse till riksdagen över vad i rikets styrelse sig tilldragit haver ingå numera fylliga uppgifter om lotterimedlens användning, men kontrollen, den vänta vi ännu på, och det är därför som jag tagit upp saken.

I förbigående vill jag nämna — eftersom herr Bergqvist meddelade interiörer från statsutskottet — att jag hemställde till vederbörande att icke avgiva någon reservation, när jag önskade slippa att uttala mig i denna fråga i kammaren. Jag antog nämligen, att en nedsättning av beloppet, en tillfällig

*Anslag
till under-
stödjande av
gymnastik
och idrott.
(Forts.)*

Anslag
till under-
stödjande av
gymnastik
och idrott.
(Forts.)

nedsättning kanske, skulle vara en för vinnande av rättelse tillräcklig finger-
visning, så att man icke behöfve ingå på någon diskussion.

Slutligen kan jag icke underlåta att säga ett par ord till herr Bergqvist, som försvarade eller bagatelliserade, att en och annan yngling var »överför-
friskad». Han läste också upp en bestämmelse, som järnvägsstyrelsen ansett
nödigt att utfärda beträffande transport av sådant folk. Är det icke ändå
bra underligt, att en statens myndighet skall behöva utfärda sådana bestäm-
melser, som här är i fråga, för passagerare på statens järnvägar. Beträffande
denna sak kan hans excellens herr statsministern måhända vara intresserad
av att höra något rörande den fostran, som vissa idrottsmän få. Jag skall
läsa upp bara två och en halv rader ur Karlstadstidningen, där det heter: »På
Morafärden var det gamla karlar med skidlöparmärket i guld, som ledde sup-
gillet på tåget.»

Herr förste vice talmannen: Herr talman! Jag skulle vilja tala en stund,
om tid fanns, om den svenska idrottsrörelsen — jag ber att få understryka
ordet *idrottsrörelsen* — och jag tror, att jag skulle kunna leda i bevis, att
mycket av det nya och goda, som i många riktningar rör sig i tiden, har sina
rötter åtminstone delvis i den svenska idrottsrörelsen.

Att anmärkningarnas tyngd här i dag skenbart fallit på denna rörelse be-
ror därpå, att man alldeles glömt bort att skilja mellan idrottsmännen och
dem, som jag skulle vilja kalla för det åskådande publikum, och den släng av
detta publikum, som följer med, när idrottsfolk från en landsortsstad draga
till Stockholm och sedan hem igen. Det finnes naturligtvis bland idrotts-
männen sådana, mot vilka anmärkningar med fog kunna göras, men de aktiva
idrottsmännen i allmänhet äro, det tror jag, att man kan säga, kryddan och
saltet inom den svenska ungdomen.

Med den svenska allmänheten är det däremot någonting annat. Allmän-
heten är på både gott och ont, men det kan aldrig vara rätt att lägga idrotts-
männen till last, att de inte orka att skilja agnarna från vetet. Detta är en
sak, som vi alla torde behöva minnas.

Men detta är en sak; en annan sak är, att då anmärkningar framkommit
mot det sätt, på vilket statsanslaget användes, så böra dessa anmärkningar
undersökas — det är inte mer än rätt. Men det är Kungl. Maj:ts sak. Och
samtidigt med att jag vill rekommendera detta åt Kungl. Maj:t, så drager jag
mig också tillbaka, herr talman, från den reservation, som jag delvis står för,
och ber att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Sandén: Herr talman! Jag skall be att få inlägga en gensaga mot
de polemiska metoder, som herr Åkerberg använder sig av. Han har i sitt
anförande beskyllt mig för oärlig bevisföring och mycket annat vackert, som
jag saknar anledning att närmare pröva. Herr Åkerberg synes med framgång
ha upptagit de polemiska metoder, som tillämpades mot den av honom om-
nämnda ungdomsorganisationen. Jag tycker knappast, att detta länder herr
Åkerberg till heder.

Herr Åkerberg bemötte mig också på det sättet, att han läste upp cirkulär,
som fullständigt styrkte mina påståenden och som visade, att ledningarna inom
respektive organisationer känt sig tvingade att vidtaga exceptionella åtgärder
för att sätta en damm mot osederna. Den polemiken träffar inte mig, herr
Åkerberg.

Herr Oscar Olsson hade också några ord att säga mig. Han hade kommit
in i en restaurangvagn där det gick så nyktert till väga, att han aldrig förr
varit inne i en restaurangvagn, där publiken var så nykter.

Nu är det ju så, att varhelst herr Olsson drager fram, så bildas det stu-

diecirklar, och deltagarna i dessa studiecirklar hysa en utomordentlig respekt för herr Olsson och iakttaga följaktligen ett gott uppförande. Jag förmodar, att herr Olsson lyckades bilda en studiecirkel bland idrottsmännen i restaurangvagnen och att resultatet blev det förut nämnda. Jag skulle önska, att herr Olsson litet oftare umginges både med de svenska idrottsmännen och med alla dem, som följa i deras spår.

Min önskan har emellertid varit att giva gymnastiken ett handtag, samtidigt som idrottsrörelsens avarter skulle få en varning, och jag ber till sist att få instämna med herr Rosén, då han förklarade, att om denna riksdag eventuellt beslutar i enlighet med utskottets förslag, så vore därmed ett gott resultat vunnet. Jag för min del har ingenting emot att giva den svenska idrottsrörelsen ett större understöd, då den med verkligt allvar går in för att bekämpa det som nu skadar densamma.

Herr Åkerberg: Herr talman! Jag skall bara lämna några upplysningar.

Herr Rosén sade, att man skall tala om det, som man vet, och låta bli att tala om saker, som man icke känner till eller någonting dylikt. Men man bör också använda det material, som man har, för att giva en verklig bild av vad som är för handen.

Herr Rosén läste här upp en revisionsberättelse, som rörde anmärkningar beträffande förvaltningsbidrag till fotbollsförbundet. Kammaren fick antagligen det intrycket, att revisionsberättelsen är av i dag, men den kan överhuvud taget icke vara av senare datum än 1923. Det är alltså åtta år tillbaka i tiden. Att fotbollsförbundet då fick förvaltningsbidrag från riksförbundet berodde på, att fotbollsmatcherna på den tiden icke voro någon lukrativ affär och att fotbollsförbundet icke hade några medel att röra sig med. Man sedan dess ha tiderna ändrats, och för närvarande är denna gren mera lukrativ. Efter år 1923 har intet förvaltningsbidrag utgått till fotbollsförbundet, utan tvärtom ha, såsom redan har påpekats under debatten, fotbolls- och bandyförbunden under fjolåret lämnat 100,000 kronor till den övriga rörelsen.

Vidare uppläste herr Rosén en revisionsberättelse, som rörde de olympiska spelen. Det är riktigt, att denna revisionsberättelse är riktad till riksförbundet, men det är icke riktigt, såsom han sade, att den riktats dit, därför att riksförbundet hade ansvaret för redovisning av anslaget till de olympiska spelen. Riksförbundet har intet sådant ansvar, utan det är en särskild olympisk kommitté tillsatt — jag tror, att det var Kungl. Maj:t, som tillsatte den första gången — som delar ut medel till de olika förbunden. Det är sant, att några av dessa förbund hava brustit i redovisning, men icke ett enda av dessa tillhör riksförbundet.

Det är en synnerligen olämplig metod att åstadkomma en opinion mot användningen av anslaget till de olympiska spelen på det sätt, som herr Möller föreslog, nämligen genom att pricka riksförbundet; det träffar alldeles fei person.

Jag ber herr Sandén ödmjukt om förlåtelse, för att jag begagnat uttrycket oärliga stridsmetoder. Det föll i hastigheten och jag menade icke särskilt herr Sandén. Emellertid förstod jag icke vad han menade i sitt sista anförande, när han påpekade, att dessa cirkulär, som jag läst upp, skulle bestyrka hans uppfattning. Mina herrar! De bestyrka icke hans uppfattning. Att det förekommit en del saker, som icke varit bra, har jag icke bestritt och ingen annan heller under denna diskussion. Jag uppläste dessa dokument för att bestyrka, att idrottsförbundet känner sitt ansvar på den punkten och vidtagit åtgärder för att beivra missförhållandena. Alltså även på den punkten är det ett orätt sätt, om man vill åstadkomma en opinionsyttring mot dessa mindre lyckliga

Anslag
till under-
stödjande av
gymnastik
och idrott.

förhållanden, att pricka riksförbundet, som självt betraktar sig såsom organ för samma lovlige strävan. Förbundet söker råda bot på dessa missförhållanden och vinna mark för en ny anda inom idrottsrörelsen.

Herr Bergqvist: Herr talman! Jag har aldrig dragit i tvivelsmål, att herr Rosén är en betydande man, och jag aktar honom även såsom en fruktansvärd motståndare, men jag får verkligen säga, att det är bra mycket begärt, att en ledamot av statsutskottet skulle låta skrämman sig till att icke avge en reservation, därför att herr Rosén varnat för att det skulle bli debatt i kammaren. Jag är icke rädd för att upptaga en debatt med herr Rosén, ifall det skulle ifrågakomma.

När jag tänker på en anmärkning, som herr Rosén gjort mot mig förut i dag, så är jag ganska förvånad över hans eget uppträdande. Han antydde vid behandlingen av en tidigare punkt, att det vore oförsvarligt av mig att här i kammaren komma med saker, som jag icke berört i utskottet. Faktiskt var det dock så, att jag på grund av en interpellation av herr Wigforss i utskottet framhöll, att jag ansåg, att stipendier till arbetslös ungdom för besök av yrkesskolor borde förmedlas genom arbetslöshetskommissionen. Detta sade jag uttryckligen. Men herr Rosén har här kommit med »Eine grausame Salbe», om jag så får säga, som aldrig med ett ord varit omnämnd i statsutskottet. Hade herr Rosén i statsutskottet framdragit dessa siffror, så hade man fått tillfälle att i lugn och ro överväga dem. Men att på grund av dessa uppgifter, som nu kommit som en överraskning, på rak arm här i kammaren kunna fatta ståndpunkt till desamma är absolut omöjligt.

Sedan vill jag också framhålla, att när jag sade, att herr Rosén hade starkt understrukit uttrycket »allmänna medel», så var det visst icke min mening att förneka, att det är fråga om allmänna medel. Vad jag ville säga var, att de enskilda medlen gå till större belopp än de allmänna. De bidrag, som lämnas av medlemmar och andra, t. ex. fotbollsförbundet och bandyförbundet, äro större än de bidrag, som lämnas av allmänna medel, och det kan man kontrollera, om man ser på vad som begäres för idrottsrörelsen. Om herr Rosén vill slå upp punkten i åttonde huvudtiteln, skall han finna, att riksidrottsförbundet begärt 245,000 kronor och att det enligt Kungl. Maj:ts förslag endast får 65,000 kronor för idrott, alltså endast en bråkdel av vad som behöves.

Sedan talade herr Rosén om lotterimedlen, och det föreföll av hans yttrande, som om dessa skulle vara kolossalt stora. Det förhåller sig emellertid så, att riksdagens anslag till idrott och gymnastik utgör 120,000 kronor men lotterimedlen endast 68,000 kronor, alltså icke mycket mer än hälften av riksdagsanslaget. Jag menar, att det icke finnes någon anledning att så förfärligt starkt och med många streck understryka ordet »allmänna medel» såsom om de vore de enda.

Vidare talade herr Rosén om vissa bestämmelser, som järnvägsstyrelsen skulle ha nödgats utfärda för transport av idrottsmän. Vad han menade härmed vet jag icke; jag har åtminstone icke talat om några sådana. Men däremot citerade jag ett brev, däri riksidrottsförbundets förvaltningsutskott begär järnvägsstyrelsens medverkan till att upprätthålla ordning vid transport av idrottsmän. Och herr Rosén kan väl icke anse, att det är något klandervärt, att man begär hjälp för att söka upprätthålla ordning, när stora ungdomsskaror, bland vilka det alltid finnes en och annan icke önskvärd person, skola ut och resa. Detta tycker jag i stället bör lända idrottsrörelsens ledning till berömmelse.

Herr Vennerström: Herr talman! Jag har anhållit om ordet, emedan från ledaren för mitt eget parti, herr Möller, kommit en signal om att demonstrationsvotera till förmån för utskottets förslag. Jag vill då till kammarens pro-

tokoll anmäla, att jag för min del känner mig förhindrad att deltaga i en sådan demonstrationsvotering. Jag anser, att i den stämning, som kammaren befinner sig i, en demonstration icke är sakligt motiverad med hänsyn till, att exempelvis herr Sandén med styrka framhållit, att det vore sant, att det förekommit fylleri och slagsmål och så vidare i sammanhang med idrottsrörelsen. Jag har själv sett berusade människor i arbetarnas första majtåg, vi ha upplevat slagsmål på Folkets Hustillställningar, och jag har sett icke så sällan ett oanständigt uppförande i samband med ungdomsklubbarnas och arbetarkommunernas arbete, men jag kan därför icke medgiva, att en rörelse skall underkännas för sådana oarters skull. Sådana komma till stånd *trots* rörelsen och icke på grund av den rörelse, som personen i fråga tillhör.

Jag känner mig även förhindrad att demonstrationsvotera på grundval av den sensationella och onekligen mycket kraftigt verkande upplysning, som min vän herr Rosén nyligen gav. Jag erkänner, att jag fick ett mycket starkt intryck av densamma; den verkade kuslig i vissa avseenden. Men jag undrar, om icke den rätta vägen varit, att dessa anmärkningar vederbörligen granskats inom statsutskottet och att, ifall de äro riktiga, såsom jag förutsätter, att de äro, i majoritetens eget uttalande en reflex kommit fram om dessa missförhållanden, måhända med den styrka, som herr Rosén nu använt.

Nu har, såvitt jag förstår, icke herr Rosén själv och ej heller övriga ledamöter av majoriteten dragit den logiska konklusionen av de upplysningar, som herr Rosén givit. Är verkligen idrottsrörelsen ekonomiskt sett ett augiasstall, så rensar man icke detta genom att giva ett tjuvnyp, ett nålstyggn genom att taga ifrån den 10,000 kronor, utan den enda rimliga metoden vore att vägra anslag, att icke lämna ett enda öre. Det vore en sund logik och i konsekvens med de anmärkningar, som kommit från herr Roséns sida. Men då herr Rosén själv icke dragit den konklusionen, tycker jag, att en demonstration, som inskränker sig till att minska anslaget med några tusen kronor, icke är den riktiga vägen att gå. Jag tror, på tal om demonstration, att den starka debatt, som här gått av stapeln, har givit en tillräcklig fingervisning åt herrarna i idrottsledningen. Den agan är tillräcklig, och därför skall jag till sist hamna på Kungl. Maj:ts proposition.

I detta anförande instämde herrar *Reuterskiöld, Sigfrid Hansson* och *Johanson-Dahr*.

Herr Rosén: Herr talman! Jag måtte ha missuppfattat herr Bergqvist i det sorl, som råde i kammaren, då han talade om en framställning, som blivit gjord rörande vissa åtgärder. Jag fick emellertid den uppfattning, som jag här gav uttryck åt. Jag erkänner naturligtvis mitt misstag, men detta kan vara förklarligt på grund av vad som hände för en tid sedan i Karlstad. Järnvägsmyndigheterna vägrade att låta järnvägens folk taga befattning med rengöringen av de personvagnar, som använts vid en av idrottsintresserade företagen resa mellan Stockholm och Karlstad, utan ålade anordnarna av färden att sköta om den saken. Det förvånar mig icke, utan jag anser det tvärtom som en plikt, att järnvägsstyrelsen vidtager särskilda åtgärder, när sådant folk är ute på resa.

Emellertid begärde jag icke ordet för att säga detta utan för att giva herr Akerberg ytterligare några väl behöfliga upplysningar. Han påstod, att revisorernas anmärkningar rörande anslaget till fotbollsförbundet på grund av vissa av honom uppgivna orsaker icke kunde avse tiden efter år 1923. Jag känner icke närmare till den saken, men jag vill nämna, att den berättelse, ur vilken jag föredragit ett stycke, avser, besynnerligt nog, tre år. Revisorerna ha granskat räkenskaperna för tre år på en gång. Den tid, berättelsen avser,

Anslag till understödjande av gymnastik och idrott.
(Forts.)

Anslag
till under-
stödjande av
gymnastik
och idrott.
(Forts.)

slutar den 31 oktober 1926 och börjar den 1 november 1923, och alltså måste fotbollsförbundet med nödvändighet ha fått anslag efter den av herr Åkerberg angivna tiden, om revisorerna ha rätt, vilket jag icke vet.

Beträffande herr Åkerbergs andra anmärkning, att revisorernas anklagelser för bristande redovisning icke skulle gälla de till riksförbundet anslutna organisationerna, kan jag icke annat än hänvisa till revisionsberättelsen. Jag skall taga den sista, som föreligger. Den är avgiven den 16 september 1930 och innehåller följande: »Då det visat sig, att redovisning för dessa för deltagande i kongresser och tävlingar anslagna medel» — det gäller här ifrågavarande statsbidrag — »i allmänhet endast med svårighet kan erhållas från förbunden och först efter flera påstötningar insändes, vilja vi föreslå, att riksförbundet vid utbetalande av dylika anslag bestämmer, att redovisning för anslagens användning skall vara riksförbundet till handa inom två månader efter kongressens eller tävlingarnas slut, vid äventyr att vid närmast följande fördelning av förvaltningsbidrag till förbunden det till ifrågavarande förbund utgående förvaltningsbidraget innehålles.» Sålunda berättar revisorerna. Jag vet icke annat än vad de säga.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att i avseende på den under behandling varande punkten yrkats 1:o att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o att kammaren skulle bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; samt 3:o att det förslag skulle antagas, som inefattades i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Carl*, begärde votering, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 8 punkten 288, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Då tiden nu var långt framskriden, beslöts på framställning av herr talmannen att den fortsatta behandlingen av föreliggande utlåtande skulle uppskjutas till aftonsammanträdet.

I samband härmed yttrade herr talmannen, att han finge fästa kammarens uppmärksamhet därpå att efter nämnda utlåtande jämväl de återstående ärendena på föredragningslistan komme att vid aftonsammanträdet företagas till avgörande.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren ville besluta, att på morgondagens föredragningslista bland två gånger bordlagda ärenden skall såsom sista ärende upptagas statsutskottets utlåtande nr 10, omfattande riksstatens tionde huvudtitel.

Denna hemställan bifölls.

Herr **Leander** väckte en motion, nr 242, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående pension åt konstruktören vid flottans varv i Karlskrona C. U. Möller.

Motionen hänvisades till bankoutskottet.

Herr **Örne** väckte en motion, nr 243, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.

Denna motion hänvisades till behandling av lagutskott.

Ordet lämnades på begäran till herr **Lindhagen**, som anförde: Herr talman! Regeringens prerogativ att företrädesvis behärska utrikespolitiken förhålar världsfreden. De yttersta orsakerna till ofreden bliva sällan uppförda på dagordningarna annat än genom folken.

Ett problem, olöst för svensk statskonst, är således folkets och dess representanters upplysning, intresse och medbestämmanderätt i utrikespolitiska angelägenheter likaväl som i de inrepolitiska. Utrikesdepartementets budget utgör visserligen en ekonomisk länk mellan regering och riksdag. Men i övrigt står det illa till. Utrikesnämnden är föga mer än ingenting på vägen mot en upplyst utrikespolitik. Den blyga ansats till omedelbar samverkan mellan regering och folkrepresentation, som år 1921 knäslattes i 56 § riksdagsordningen, begagnas numera ej ens i någon mån av regeringen. Skymning, även kallad sekretess, breder sig fortfarande över utrikesdepartementets förehavanden. Icke ens »Sveriges» instruktioner för sina ombud vid folkförbundets rådslag tillåtas komma till svenska folkets kännedom.

Med anledning härav och då nu folkförbundets nedrustningskonferens år 1932 säges bliva betydelsefull tillåter jag mig anhålla om kammarens tillstånd att få till utrikesministern framställa följande spørsmål:

1:o) Vad kan anledningen vara, att regeringen sällan och på senare tider aldrig träder i omedelbara förhandlingar med riksdagen i utrikespolitiska angelägenheter trots uppfordran därtill i 56 § riksdagsordningen?

2:o) Är det värdigt ett folkstyre, att regeringens instruktioner för »Sveriges» ombud vid folkförbundets rådslag beslutas av regeringen ensam samt till ock med hemlighållas för folket?

3:o) Kan det förväntas, att regeringen åtminstone med anledning av 1932 års nedrustningskonferens i Genève ännar vid offentliga sammankomster med riksdagen diskutera instruktionen för de svenska ombuden vid nämnda konferens?

4:o) Föreligga förhoppningar att överhuvud taget det traditionella töcknet kring utrikesdepartementet skall skingras av dagens ljus, och under vilken generation föreställer sig regeringen ett sådant genombrott tilläventyrs vara att förvänta?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

*Interpellation
ang. omedelbara
förhandlingar mellan
regering och
riksdag i utrikespolitiska
angelägenheter.*

*Interpellation
ang. över-
vägande av
världspro-
blemet vid
diskussioner
om avrust-
ning.*

Herr **Lindhagen** erhöll ånyo ordet och yttrade: Herr talman! Med åberopande av motiven till föregående interpellation hemställer undertecknad om kammarens tillstånd att få till utrikesministern framställa ytterligare följande spörsmål:

1:o Anser ej regeringen, att varje diskussion om avrustning äventyras leda till blinda och oväsentliga resultat, om den ej överskuggas — låt vara till en början försiktigt — av ett övervägande om världsproblemet och dess realiteter (jämför motionen i år nr 200 i första kammaren)?

2:o Föreställer sig regeringen, att kravet på obligatorisk skiljedom i alla internationella tvister ställer i utsikt att genom skiljedom jämväl befria undertryckta nationaliteter i olika världsdelar från främmande herravälde, vilket senare ju är en av tidens mest hotande anledningar till rustningar och krigs-utbrott?

3:o Varför intressera sig regeringarna, till skillnad från folken, föga eller merendels icke alls för en lösning av världsproblemets språkfråga, och när skall sanningen i denna eminenta fredssak omsider, så vitt på en svensk regerings initiativ ankommer, tillåtas göra oss fria?

Även denna hemställan bifölls.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av övningsplatsen Backamo;

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Visby stad; samt

nr 86, i anledning av väckt motion om avskedsersättning åt förre månads-lönaren C. G. H. Jonsson.

Anmälades och godkändes sammansatta konstitutions- och statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 90, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en i Genève den 2 oktober 1930 dagtecknad konvention om finansiell hjälp m. m. jämte i ämnet väckt motion.

Anmälades och bordlades jordbruksutskottets memorial nr 34, angående kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslaget till kurser i trädgårdsskötsel.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kammaren åtskildes kl. 5.47 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Måndagen den 23 mars e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr statsrådet *von Stockenström* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 214, angående älgjaktens ordnande m. m.

Herr statsrådet *Gyllenswärd* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 182, angående täckande av brist i samrealskolans i Söderhamn medel;
nr 193, angående tillfällig förstärkning av tandläkarinstitutets personal;
nr 194, angående ersättning åt vissa lärarinnor vid enskilda statsunderstödda läroanstalter; och
nr 212, angående omorganisation av småskoleseminarierna m. m.

Herr statsrådet *Larsson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 197, angående anslag till teckning av aktier i Kalix träindustriaktiebolag m. m.;
nr 201, angående anslag till bekämpande av arbetslösheten;
nr 202, angående anslag till beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet; och
nr 210, angående anslag till statsbana Malung—Vansbro m. m.

Fortsattes föredragningen av statsutskottets utlåtande nr 8, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet.

Punkterna 289—316.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 317.

I två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *G. W. Roos* m. fl. (I: 95) och den andra inom andra kammaren av herr *T. Gardell* i Gans m. fl. (II: 118), hade hemställts, att riksdagen ville

1) för utgivande av otryckta delar av August Fredins verk »Gotlandstoner» med supplement anslå ett belopp av femtusen kronor att utgå enligt bestämmelser, som kunde av Kungl. Maj:t meddelas, och

2) tilldela Fredin för hans arbete med detta verk en gratifikation av tvåtusen kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på åberopade grunder hemställt, att herrar Roos' m. fl. och Gardells i Gans m. fl. berörda motioner (I: 95 och II: 118) icke måtte vinna riksdagens bifall.

*Anslag
till utgivande
av August
Fredins verk
»Gotlands-
toner» m. m.*

Anslag
till utgivande
av August
Fredins verk
»Gotlands-
toners m. m.
(Forts.)

Reservation hade anmälts av herr *Olof Olsson*, vilken ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till de i ämnet väckta motionerna.

Herr **Roos**: Herr talman! Den nu 76-årige förre folkskolläraren och kantorn August Fredin blev så att säga uppfostrad vid musik. Bägge föräldrarna voro utpräglad musikaliska, fadern gemenligen kallad Florsen var på sin tid den främste och mest uppburne spelmannen på Gotland. Under hela sitt liv har Fredin, bredvid sin uppfostrargärning, ägnat sig åt musiken. Han hade tidigt iakttagit, att de gamla låtarna började spelas mindre ofta än förr och fruktade, att de skulle helt förgätas, vilket han menade skulle bliva en oersättlig förlust. Från Gotland förskriva sig många utomordentligt vackra melodier, bland andra de ofta sjungna visorna »Uti vår hage där växa blå bär», och »Allt under himmelens fäste».

Den heliga eld, som tvingar människor att utan hänsyn till egna fördelar, med uppoffring av tid och krafter, sträva för ett ideellt mål, brann starkt och klart hos Fredin. Han genomför och genomvandrade gång efter annan alla Gotlands 91 socknar, uppsökte gamla och unga, antecknade och skrev, och åstadkom därigenom samlingar och ballader, visor, danser, marscher och andra musikstycken, inalles 734 olika melodier. Dessa samlingar ha en stor betydelse icke blott för de upptecknade, synnerligen värdefulla melodiernas skull utan även därför att de alltigenom grunda sig på samlarens egna, omsorgsfullt gjorda uppteckningar. Petersson-Berger yttrar om dem: de äro av samma kulturhistoriska, folkloristiska och musikaliska betydelse som de genom folkmusikkommisionens försorg offentliggjorda Nils Anderssonska samlingarna och förtjäna i lika hög grad som dessa att genom bidrag från det allmänna göras tillgängliga för vetenskaplig forskning och konstnärliga studier.

Som bekant utförde Nils Andersson ett storartat arbete för insamling av äldre folkmelodier. Han upptecknade av sådana mer än 10,000 och bevarade därigenom åt eftervärlden en dyrbar skatt, som utan hans arbete sannolikt skulle till stora delar gått förlorad. Statsmakterna insågo också betydelsen för Sveriges bildningshistoria av hans arbete. Som bidrag därtill erhöll han sammanlagt 12,000 kronor, och efter hans död har riksdagen allt ifrån år 1923 för färdigställande och tryckning av hans samlingar årligen anvisat 10,000 kronor. Med inräknande av därtill i lördags beviljat anslag har statsverket för ändamålet, om jag ej räknar orätt, anslagit sammanlagt 102,000 kronor och torde komma att anslå ytterligare 30,000 kronor.

Nils Andersson och August Fredin hade sig emellan uppgjort en fördelning av det svenska landet sålunda, att den förre skulle omhändertaga den fastlandssvenska folkmusiken jämte den på Öland under det att den gotländska folkmusiken skulle falla på Fredins lott.

Fredin, som är en mycket blygsam och försynt man, har aldrig gjort något försök att få statsunderstöd. Det har dock lyckats honom att fullborda sitt arbete och därigenom från undergång bevara en kulturskatt av oersättligt värde. Om samlingarna nu skulle i sin helhet tryckas, skulle detta draga en kostnad av omkring 30,000 kronor. Två tredjedelar äro emellertid redan tryckta — delvis genom stort bidrag av en vetenskapsman i Uppsala — och till den återstående tredjedelen äro insamlade eller garanterade vad som överskjuter ett belopp av 5,000 kronor.

Jag har här i min hand de tryckta delarna av det Fredinska verket. Den sista delen kom ut år 1926, det vill säga för 5 år sedan. Någon utsikt att få den återstående delen tryckt utan bidrag från statsmedel synes icke under överskådlig framtid föreligga. Statsutskottet har rätt däri, att något förhållande icke föreligger, som *ovillkorligen* påkallar *omedelbart* beviljande av anslag för ändamålet. Så starka uttryck ha vi ej heller använt i motionen. Na-

turligtvis kan tryckandet uppskjutas; visserligen kan Fredin med sin sakkunskap måhända icke få tillfälle att därvid biträda, och visserligen får han tilläventyrs icke tillfredsställelsen att se sitt livsverk fullbordat. Naturligtvis kan uppskov också ske med beslut om en hedersgåva till Fredin, men, ärade medlemmar av kammaren, man kan uppskjuta en sak för länge.

Herr talman! Jag tillåter mig yrka bifall till motionen och den i ärendet avgivna reservationen.

Häri instämde herrar *Wagnsson* och *Bodin*.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr förste vice talmannen, att i avseende på den nu förevarande punkten annat yrkande ej förekommit, än att kammaren skulle bifalla de i ämnet väckta motionerna.

Sedermera gjorde herr förste vice talmannen propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare enligt berörda yrkande; och förklarade herr förste vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Roos* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 8 punkten 317, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifallas de i ämnet väckta motionerna.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr förste vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Punkterna 318—322.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 323—328.

Lades till handlingarna.

Punkten 329.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 8, i anledning av väckta motioner om sänkning av rösträttsåldern vid elektors- och landstingsmannaval m. m.

Konstitutionsutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft dels motionerna nr 65, 66 och 67 i första kammaren av herr *Möller* m. fl., dels ock motionerna nr 92, 93 och 94 i andra kammaren av herr *Hansson* m. fl.

Om sänkning av rösträttsåldern vid elektors- och landstingsmannaval m. m.

Anslag till utgivande av August Fredins verk »Gollands-toner» m. m.
(Forts.)

Om
sänkning av
röstrettsåldern
vid elektors-
och lands-
tingemannaval
m. m.
(Forts.)

I de likalydande motionerna I: 65 och II: 92 hade hemställts, att riksdagen måtte såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande

Förslag

till

ändrad lydelse av § 6, 9:e och 10:e stycket riksdagsordningen.

§ 6.

9) Valrätt vid elektorsval tillkommer en var i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad.

Valen äro omedelbara — — — — — i vallagen.

10) Till elektor må endast den utses, som själv vid elektorsvalet äger röst-rätt och uppnått tjugufem års ålder.

Elektor kan ej vara: — — — — —

— — — — — till elektor.

I de likalydande motionerna I: 66 och II: 94 hade hemställts, att riksdagen för sin del måtte antaga följande

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av § 4 i lag om val till riksdagen.

§ 4.

Vid val av elektorer skall den för val av stadsfullmäktige gällande röstlängden ligga till grund.

Val av elektorer — — — — — av statsverket.

I de likalydande motionerna I: 67 och II: 93 hade hemställts, att riksdagen för sin del ville antaga följande

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av § 5 och § 6, 1 mom. i lag om landsting.

§ 5.

Rätt att deltaga i val av landstingsmän jämte suppleanter tillkommer en var inom landstingsområdet i kommuns gemensamma angelägenheter röstberättigad man eller kvinna, som senast under nästföregående kalenderår uppnått tjugutre års ålder.

Om upprättande — — — — —

— — — — — kommunala vallagen.

§ 6.

1 mom. Valbar till landstingsman eller suppleant för landstingsman är en var inom landstingsområdet vid landstingsmannaval röstberättigad man eller kvinna, som uppnått tjugufem års ålder.

Landstingsman eller — — — — —

— — — — — vara landstingsmän.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att motionerna

- a) I: 65 och II: 92,
- b) I: 66 och II: 94,
- c) I: 67 och II: 93

icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservationer hade avgivits

1) av herr *Hellberg*, som med instämmande av herr *Reuterskiöld* på anförda skäl hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag — såvitt möjligt till nästkommande riksdag — om 23 års åldersgräns för valrätt och i samband därmed motsvarande sänkning av valbarhetsåldern till landstingen;

2) av herrar *Sävström*, *Strömberg*, *G. W. Hansson*, *Vennerström*, *Akerberg*, *Karlsson* i Vadstena, *Fast* och *Brännberg*, vilka yrkat bifall till motionerna I: 65—67 av herr *Möller* m. fl. och II: 92—94 av herr *Hansson* m. fl.

Herr Reuterskiöld: Herr talman, mina herrar! Vid detta betänkande har herr *Hellberg* bifogat en reservation, i vilken jag tillåtit mig instämma. Jag skall be att få säga några ord angående denna reservation.

Då man har att behandla den fråga, som föreligger, angående rösträttsåldern vid landstingsmannaval, är det att komma ihåg, synes det mig, att dessa bestämmelser om åldern mera formellt än reellt betyda någon verklig skillnad mellan första och andra kammaren. I praktiken spelar det ingen synnerlig roll — jag skulle vilja säga, att det spelar nästan ingen roll alls — med denna åldersskillnad 27 år och 23 år, utan det är en formell skillnad, som en gång har tillkommit, för att inte den 1918 segrande sidan skulle se ut att segra fullständigt efter hela linjen. Då fick motsidan någonting, som den egentligen inte hade begärt.

Nu skulle ju denna skillnad mellan 27 år och 23 år — 27 år i fråga om landstingsmannaval och 23 år eljest — egentligen vara någon slags garanti för att första kammaren skulle bli mera sansad, genom att mera erfarna valmän skulle välja den. Jag tror, att hela detta åskådningssätt är alldeles felaktigt och det så mycket mera som i vårt politiska liv nu för tiden de politiska ungdomsföreningarna på alla partiets sida spela en synnerligen stor roll och större än 1918. Jag tror också, att det vore allt skäl i världen att beakta dessa organisationer, som göra, att partierna bli likställda och att det inte är bara *ett* parti, som drager fördel av den lägre åldern. Det är det ena skälet, som gör, att jag anser en förändring av rösträttsåldern kunna vara befogad.

Det andra skälet är, att socialdemokraterna ha på sitt program ett genomförande av 21-årsåldern överhuvud för politisk och kommunal rösträtt. Då nu socialdemokraterna vid detta tillfälle ha gått in för 23-årsålderns fastställande, innebär det realiter, att programmet om 21 år i själva verket blir praktiskt taget betydelselöst, och då en sådan framställning göres, synes det mig vara både framsynt och klokt att inte avvisa den utan upptaga frågan till prövning. Att bifalla motionerna i närvarande skick torde så mycket mindre vara möjligt, som det finns följdbestämmelser, vilka måste ordnas, och vilka inte genom motionen äro ordnade, men denna fråga kan utredas närmare genom Kungl. Maj:t, och det är av det skälet, som herr *Hellbergs* reservation, i vilken jag instämt, utmynnar i ett yrkande om skrivelse.

Jag vet väl, att jag i denna fråga inom min partigrupp står tämligen ensam, och att det således inte är på gruppens vägnar som jag gjort min reservation, utan den är ett uttryck för min personliga övertygelse. Men det hindrar inte, att jag likväl velat göra den, just därför att jag tror, att det är nöd-

Om
sänkning av
rösträttsåldern
vid elektor-
och lands-
tingsmannaval
m. m.
(Forts.)

Om
sänkning av
rösträttsåldern
vid elektors-
och lands-
tingsmannaval
m. m.

vändigt att så snart som möjligt komma ifrån hela det här spörsmålet, där man stirrar sig blind på formella garantier, som i realiteten betyda plus minus noll och kanske i längden mera minus än plus.

Ur dessa synpunkter är det som jag, herr talman, biträtt herr Hellbergs reservation, till vilken jag för min personliga del ber att få yrka bifall.

(Forts.)

Herr Strömberg: Herr talman! Den siste ärade talarens förhoppning, att socialdemokraterna i och med denna motion velat tillkännagiva, att de numera frånginge sin gamla ståndpunkt i fråga om 21-årsåldern såsom den lämpligaste gränsen för politisk medbestämmanderätt, den förhoppningen är nog, det vågar jag säga, litet grundlös. Utskottets socialdemokrater ha reserverat sig till förmån för motionerna, och dessa gå ju ut på en direkt lagändring, i föreskriven ordning, av gällande bestämmelser rörande valrätt och valbarhet vid val av landstingsmän och elektor. När vi så gjort, är det inte därför, att vi velat underskatta de skäl, vilka anförts av herr Hellberg med instämmande av herr Reuterskiöld. Tvärtom förstå vi mycket väl, att det kan vara naturligt att i samband med dessa ändrade åldersbestämmelser också taga upp frågan om elektorsförsamlingarnas slopande i viss utsträckning. Vi ha också i utskottet, då vårt yrkande blev utslaget, röstat för den linje, som dessa ärade reservanter företräda. För oss är det väsentliga, att vi få en ändring i den orimligt höga rösträttsålder, som nu gäller, och därför söka vi följa det minsta motståndets lag; vi gå gärna med på en önskan från de borgerliga partierna att allvarligen undersöka frågan om slopande av dessa elektorsförsamlingar, och det kan, synes det oss, mycket väl gå an att taga motionerna i år och nästa år taga under omprövning frågan om en sådan förändring i denna institution.

Man kan väl ändå vara ense med motionärerna om, att den rösträttsålder, som vi hava, är alldeles orimligt för hög. Vi behöva bara tänka på Stockholmsvalet, som ägde rum för några dagar sedan. De personer, som fyllde 27 år 1926, kommo inte i tillfälle att rösta vid 1927 års val i Stockholm, utan dessa personer fingo sin medborgarrätt i fråga om utseende av elektor sig tillerkänd först år 1931. Alltså voro de då 32 år gamla och i vissa fall 33 år. Det kan inte vara rimligt, mina herrar, att bibehålla denna rösträttsålder. Vilja de övriga partierna göra detta, får det stå för deras egen räkning, men det socialdemokratiska partiet vill inte behandla sin vakna och intresserade ungdom på det sättet. Vi ha också hela tiden sagt ifrån, att vi nöja oss inte med dessa bestämmelser. Redan efter författningsfrågans lösning 1918 utgav vårt parti tillsammans med riksdagsgruppens förtroenderåd ett manifest, i vilket det klart och tydligt sades ifrån, att vi ha inte frångått vår gamla fordran på ungdomens rätt att deltaga i allmänna värv men att vi gingo med på det, som då gavs såsom det för stunden uppnåeliga.

Det är den ståndpunkten, herr talman, som vi alltjämt vidhålla, och jag ber därför, som sagt, med dessa korta erinringar att få yrka bifall till de föreliggande motionerna.

Herr Sundberg: Herr talman, mina herrar! Andra kammaren har redan i lördags avgjort detta ärende och därvid bifallit utskottets hemställan. Någon diskussion i ärendet här i kammaren borde sålunda knappast ha varit erforderlig. Då emellertid från reservanternas sida ändock upptagits diskussion i frågan, skall jag tillåta mig att såsom ledamot av utskottet och deltagare i majoritetens beslut yttra några ord.

Det har i motionerna anförts en del om, att dessa rösträttsbestämmelser skulle vara så oriktigt avvägda just därför, att man kan väljas till riksdagsman vid 25 års ålder, medan man inte är kvalificerad att utöva rösträtt vid landstingsmannaval förrän vid 27 år. Men det är ju så, att då det gäller att fastställa

villkoren för medborgarnas deltagande i allmänna angelägenheter, går det inte an att som måttstock lägga individens personliga kompetens, ty den kan inte prövas eller läggas till grund vid uppgörande av en röstlängd. Det enda, som man har att hålla sig till, är åldern, som bör avpassas med hänsyn till den mogenhet, som i *allmänhet* erfordras för deltagande i det ena eller andra valet. Det kan ju hända, att det kan finnas en eller annan person, som före den för rösträtt fastställda åldern besitter erforderlig kompetens i de avseenden, varom nu är fråga, men detta kan inte tagas till intäkt för att åldersstrecket vid val till landstingsmän och elektorer sänkes under 27 år. För övrigt skulle man ju kunna tänka sig, att denna sak skulle kunna regleras på det sättet, att — om det nu anses så betydelsefullt — valbarhetsåldern för ledamotskap i andra kammaren höjdes från den nuvarande till 27 eller 30 år.

Man har från reservanternas sida — särskilt herrar Hellbergs och Reuter-skiölds sida — framhållit, att åldersgränsen vid landtingsmänna- och elektorsvalen borde sänkas, så att den blir lika med åldersgränsen vid de kommunala valen, därför att man då skulle kunna avskaffa elektorsförsamlingarna i de städer, som inte deltaga i landsting och överflytta de val, som nu tillkomma dessa församlingar, på stadsfullmäktige. Men här kommer man in på ett mycket omtvistat område, nämligen spörsmålet, vilket som är det lämpligaste, antingen att låta valen till första kammaren ombesörjas av de kommunala församlingarna eller låta dem verkställas av särskilda elektorsförsamlingar. I flera länder, där man har tvåkammersystem, väljas förstakammarledamöterna, eller vad nu överhusens ledamöter kallas, av särskilda församlingar, och jag tror, att detta förfaringssätt är det riktigaste för bevarande av dessa vals rent politiska karaktär. Då man röstar på landstingsman, tänker man inte på, att detta val även har en politisk sida. Att hos oss detta bestyr utom i de större städerna överflyttats till landstingen torde ha sin grund i bekvämlighetshänsyn, och för min del skulle jag vara böjd för att man hos oss ginge över till elektorsystemet över hela linjen. I sådant fall och under förutsättning att rösträtten vid val av elektorsförsamlingarna bibehålles vid 27 år, skulle jag för min del inte ha något emot en sänkning av rösträttsåldern i fråga om val av landstingsmän.

Det har anförts, och i den första reservationen har det särskilt påpekats, att de skäl, som åberopats för den lägre rösträttsåldern, nämligen att detta skulle bidra till att skapa en artskillnad mellan kamrarna, saknar varje spår av bärighet. Detta påstående vill man såväl i motionen som i reservationen hava bevisat genom att påstå, att den införda högre rösträttsåldern inte medfört någon förskjutning i partiernas representation, eller som det säges i herr Hellbergs reservation: »För närvarande torde vara mycket svårt att avgöra, om något parti har större fördel eller nackdel av bestämmelsen än ett annat.» Men det är ju inte detta som saken gäller. Det är inte meningen, att denna högre rösträttsålder skall verka till förmån för det ena eller andra partiet eller att rösträttsåldern i allmänhet skall göra det, utan det är meningen, att den högre rösträttsåldern skall vara ägnad att skapa en särskilt god kvalitet hos den valförsamling, som sedan skall utse riksdagsmän i första kammaren. Jag håller före, och det har jämväl hållits före av utskottet, att den större mogenheten hos urväljarna *måste* medföra, att valförsamlingarna bli mera kvalificerade liksom också den högre valbarhetsåldern i fråga om dessa församlingar utgör en garanti för ett bättre urval till riksdagen. Utskottet har haft denna mening och därför har utskottet ansett det inte vara tillrådligt att rubba på de nuvarande rösträttsbestämmelserna annat än i samband med en ingående behandling av hela spörsmålet om grunderna för första kammarens bildande. Ty hur skall det till sist gå, om man undan för undan ploekar bort den ena efter den andra av de bestämmelser, som tillkommit för att befästa artskillnaden mellan kamrarna? Nästa gång vill man kanske ha bort den längre man-

Om
sänkning av
rösträttsåldern
vid elektors-
och lands-
tingsmannaval
m. m.
(Forts.)

Om
sänkning av
rösträttsåldern
vid elektors-
och lands-
tingsmannaval
m. m.
(Forts.)

dattiden, en annan gång den successiva förnyelsen och en tredje gång blir det kanske fråga om att sänka valbarhetsåldern till 25 år. Lyckligtvis synes det emellertid nu vara slut med detta naggande på gällande bestämmelser på detta område, och man är ense om, att därest det skall göras någonting för att befästa denna artskillnad mellan kamrarna, så skall det ske inte på detta sätt, att man tager bort det ena efter det andra, utan så, att hela frågan ses i stort och ses i ett sammanhang. Det framgår ju också av utskottets utlåtande, att de borgerliga partierna inom utskottet varit eniga om att förorda ett avslag på motionerna just på denna grund, och jag vill hoppas, att denna enighet också skall bestå i framtiden.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Hansson, Gustav: Herr talman, mina herrar! Herr Sundberg anförde, att andra kammaren bifallit utskottets hemställan och således avslagit motionerna, varför det inte vore vidare skäl uti att här upptaga någon debatt i frågan. Jag tillåter mig trots detta yttra några ord. Denna kammare representerar ju den större mognaden och erfarenheten, och det kan ju hända, att den skulle som en opinionsyttring vilja bifalla motionerna och visa, att den härvidlag har större mognad och omdömesförmåga än andra kammaren i detta fall har visat sig ha.

Vi ha ju under de senaste åren vid flera tillfällen haft frågan före om sänkning av rösträttsåldern. Vid vart och ett av dessa tillfällen har konstitutionsutskottet avstyrkt och riksdagen bifallit detta avstyrkande. I år tänkte vi socialdemokrater verkligen, att då man hade att göra med en sådan billig begäran som den, som här framställs i motionerna, skulle utskottet sett på denna fråga med litet större intresse än den förut gjort, men så har inte visat sig vara fallet. Visserligen har ju ett par av utskottets borgerliga ledamöter avgivit en reservation, vari det föreslås en skrivelse i motionens syfte, och det är ju ett glädjande tecken, men man hade kunnat vänta, att en del andra ledamöter inom utskottet skulle ha anslutit sig till denna linje. Det kan ju visserligen sägas, att det är ett socialdemokratiskt krav att få rösträttsåldern sänkt, men jag tror, att detta krav har representanter även i de borgerligas led. Jag såg häromdagen i en högertidning här i Stockholm ett uttalande, att den för sin del ansåg 27-årsgränsen utgöra en garanti av ringa eller intet värde. Även har inom utskottet från högermän givits uttryck åt samma tanke. Det har anförts, att en sänkning av rösträttsåldern för val av landstingsmän eller elektorer skulle rubba första kammarens grundvalar, eller, som utskottet yttrar: »Då en sänkning av den med avseende på deltagande i val av landstingsmän och särskilda förstakammarvalörer stadgade högre åldersgränsen sålunda skulle innebära ett sönderbrytande delvis av den nuvarande förstakammarorganisationens system.» etc.

Jag tror för min del inte, att en sänkning av rösträttsåldern skall verka på något sätt sönderbrytande. Första kammaren kommer nog att få likadan sammansättning, om man genomför denna ändring, som den förut har.

Ser man saken ur partisynpunkt, tror jag icke, att något *parti* kommer att vinna på en sänkning av rösträttsåldern. Vid de val, som ha förrättats i de städer, vilka välja såväl elektorer som stadsfullmäktige, har det visat sig, att de olika partierna i allmänhet ha fått lika partiställning vid elektorsvalet som vid stadsfullmäktigevalet. Jag tror därför icke, att en sänkning av rösträttsåldern skulle på något sätt komma att rubba första kammarens sammansättning eller verka sönderbrytande på karaktärsskillnaden mellan kamrarna. Vi ha ju en hel del bestämmelser, som skilja denna kammare från medkammaren, nämligen den successiva förnyelsen, den längre mandattiden, den högre valbarhetsåldern o. s. v.

Herr Sundberg anförde, att om man nu genomförde en ändring i fråga om rösträttsåldern, komme man sedermera att vilja plocka bort även dessa bestämmelser för att få likställighet mellan kamrarna. Jag tror inte, att så kommer att ske. Om riksdagen ginge med på en sänkning av rösträttsåldern i den omfattning, som här är föreslagen, tror jag, att det skulle dröja ganska länge, innan från vårt partis sida framställdes några önskemål om ytterligare förändringar härvidlag.

Jag förstår ju, att det är lönlöst att söka förmå kammaren att bifalla motionerna, men trots detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till desamma.

Herr Reuterskiöld: Jag hade inte tänkt, herr talman, att begära ordet mera i denna fråga, men den ärade representanten för utskottet fällde ett par yttranden i sitt anförande, som göra, att jag känner mig uppfordrad att säga några ord till.

När den ärade representanten för utskottet talade om att det vore mera förnuftigt och riktigt att ha rena elektorsförsamlingar till förstakammarvalen, förvånade det mig i hög grad, eftersom han är en konservativ representant, ty det konservativa draget i vår författning ligger först och främst däri, att första kammaren är byggd på de kommunala representationerna. Detta tror jag också, att vi böra såvitt möjligt fasthålla vid för att slippa dessa speciellt inrättade elektorsförsamlingar utan annan uppgift än att välja. Jag tror inte heller, att man i framtiden kommer att anlita denna form med rena elektorsförsamlingar, utan man försöker nog bevara sambandet just med landstingen. Det är naturligt, att om landstingen förlora sin politiska valrätt, blir 27-årsåldern utan all både teoretisk och praktisk betydelse för landstingsvalen — nu är den utan praktisk betydelse för förstakammarvalen — men att då behålla den för de andra fallen, förefaller mig icke vara av behovet påkallat.

Utskottsrepresentanten yttrade vidare, att man inte skall plocka sönder bit för bit det, som skiljer första och andra kammaren från varandra. Det är lika sant som det är sagt. Men denna process började redan förra året, när de frisinnade jämte socialdemokraterna gjorde vilande ett förslag om upphävande av census. Census var visserligen inte heller praktiskt sett så förskräckligt betydelsefull för kammarskillnaden, men det var den stora olikheten med census i jämförelse med det, som beröres i det nu föreliggande förslaget, att de censusbestämmelser, som finnas, peka på fastighetsägandet såsom en grund för valbarhet till första kammaren. När man tar bort detta utan att sätta något annat i stället, kan man säga, att det blir ett sönderbrytande av skillnaden mellan kamrarna. I det föreliggande fallet vill man ta bort någonting, som i själva verket icke alls är av betydelse för karaktärsskillnaden.

Därmed kommer jag också över till den tredje punkten i yttrandet. När den ärade representanten för utskottet säger, att majoriteten inom utskottet är enhällig och att han hoppades, att denna enhällighet skulle komma att bestå för framtiden, nödgas jag sätta ett stort frågetecken härför, ty de grunder, på vilka de olika delarna av majoriteten stödde sitt beslut, voro alls inte enhelliga. Från frisinnat håll gick man emot förslaget, därför att man inte fick den uppmjukning av förstakammarbestämmelserna eller över huvud taget av valrättsbestämmelserna, som skulle kunna innebära en utjämning av den olika fördelningen av mandaten. Får man detta på den sidan — som jag däremot inte tror, att högersidan vill taga upp — ja, då går man med på den nu ifrågasatta och även åtskilliga andra förändringar. Från annat håll, exempelvis den grupp jag representerar, tror jag, att man också skulle gå med på detta, därest man, såsom påyrkades förra året, när det gällde census, i stället finge en bestämmelse om fullgjord skattebetalningsskyldighet såsom villkor både för rösträtt och valbarhet. Detta gör, att de motiv, som föranledde det enhälliga slutet

*Om
sänkning av
rösträttsåldern
vid elektors-
och lands-
tingsmannaval
m. m.
(Forts.)*

*Om
sänkning av
rösträttsåldern
vid elektors-
och lands-
tingsmannaval
m. m.
(Forts.)*

bland majoritetens skilda grupper, absolut inte äro enhetliga, och enhälligheten kommer därför nog inte heller att bestå längre än över denna riksdag.

Herr Mellén: Herr talman! Såsom motionärerna framhålla, är bestämmelsen om 27 års ålder för rösträtt vid val av landstingsmän och elektorer resultatet av en överenskomst, som träffades vid författningsreformen år 1918. Från socialdemokratiskt håll yrkades emellertid då, att 21 år skulle vara rösträttsåldern vid alla val såväl kommunala som politiska. Man sammanjämkade emellertid de olika meningarna på detta sätt. Nu har så lång tid förflutit, att det socialdemokratiska partiet icke längre anser sig vara bundet vid det avtal, som ingicks 1918. Nu fordrar man dock icke 21 år såsom rösträttsålder vid de val, som här äro i fråga, utan man sätter gränsen vid 23 år. Men såsom framgår av motionen och av vad herr Strömberg yttrade, har det socialdemokratiska partiet ingalunda släppt kravet på 21 år såsom rösträttsålder vid alla slag av val, utan motionärerna yttra, att de anse den nu ifrågavarande reformen mest trängande och att förutsättningar torde finnas för en omedelbar lösning av frågan.

Det socialdemokratiska partiet har sålunda börjat kompromissa med sig självt. Skulle socialdemokraterna få den motion, som nu föreligger, bifallen, äro de emellertid inte nöjda med detta, utan om några år komma de då fram med sitt krav på en rösträttsålder av 21 år.

Jag måste nu säga, att när rösträttsåldern sattes till 23 år för kommunala val i allmänhet, skedde icke någon riksolycka för det. Inte heller skulle jag vara rädd för att gå med på det krav på en rösträttsålder av 23 år, som här föreligger, men inför den utsikt, som socialdemokraterna här framställa, att de, sedan man fått detta krav tillgodosett, komma och vilja ha rösträttsåldern sänkt till 21 år, måste jag absolut reagera. De vilja, såsom förut har sagts, taga sig fram etappvis och plocka bort karaktärsskillnaden mellan kamrarna bit för bit. När herr Hansson försäkrade, att om man ginge med på att sänka rösträttsåldern till 23 år, skulle det dröja lång tid, innan man komme med ytterligare krav på förändringar, tror jag inte detta. Det må inte anses vara förunderligt, om vi, som anse, att första kammaren bör representera en större grad av måtta och sans, omdöme och livserfarenhet, och som tro, att detta mål vinnes bland annat genom den föreskrift, som nu finnes om viss åldersgräns vid de ifrågavarande valen, motsätta oss den nu föreliggande motionen. Den yttersta önskan från socialdemokratiskt håll är ju att komma till en rösträttsålder av 21 år, och vi få väl ändå medge, att vid denna ålder är man i regel inte mogen att bedöma vare sig kommunala eller än mindre politiska spørsmål. Det är ej heller underligt, om vi inte tro på sådana försäkringar som den nu givna, då man nu är färdig att låta den försäkran, som gavs år 1918, ramla. För den, som i likhet med mig anser, att med rösträtt egentligen borde förknippas även krav på fullgjorda plikter till samhället, står det naturligtvis ännu mera klart, att man måste reagera mot den nu påyrkade förändringen.

Det har sagts, att det inte är någon fara, om man sänkte rösträttsåldern, därför att ungdomen nu är mera vaken och deltar i det politiska livet på alla håll. Ja, det är riktigt, men jordbrukarungdomen ligger under. Det finns inte samma sammanslutning och sammanhållning vid val ute på landsbygden som i städerna. Nu då man slåss för brinnande livet om varenda röst, kommer jordbrukarungdomen att ligga under.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets förslag.

Herr andre vice talmannen: Herr talman! I och för sig borde ej den nu föreslagna sänkningen av rösträttsåldern röna motstånd, då det väl inte med fog

kan påstås, att det behövs större mognad och omdöme för val av landstingsmän än för val av ledamöter till andra kammaren. Men de nuvarande bestämmelserna äro ju tillkomna såsom ett led i de skiljaktigheter, som gälla i fråga om första kammarens uppbyggande och bestånd i förhållande till andra kammaren. Börjar man att plocka bort och riva ned dessa mindre skiljaktigheter, kommer ju slutligen karaktärsskillnaden mellan kamrarna att försvinna, och vårt nuvarande tvåkammersystem att rubbas. Därför anser jag, att det ej är lämpligt att på detta sätt taga bort den ena skiljaktigheten efter den andra utan att i ett sammanhang göra en omprövning av hela det system, på vilket vår första kammare uppbygges. Olikheterna i fråga om rösträtten och övriga grunder för första kammarens bildande äro ej var för sig så stora i förhållande till dem som gälla för andra kammaren, men tillsammans utgöra de dock en rätt väsentlig skillnad. Den längre mandattiden, den successiva förnyelsen, de medelbara valen och den högre valbarhetsåldern för att taga några exempel — detta tillsammans gör ju dock att karaktärsskillnaden mellan kamrarna kunnat bibehållas.

Här vill man nu hava bort skillnaden i rösträttsåldern. Nästa gång vill man kanske sänka valbarhetsåldern till första kammaren. På så sätt kommer ju så småningom skillnaden i kamrarnas sammansättning att försvinna. Nu ligger ju såsom vilande grundlagsförslag ett beslut om borttagande av en av de särskilt ur demokratisk synpunkt mest framträdande skiljaktigheterna mellan kamrarna, nämligen förmögenscensus. Denna är ju nu dömd att försvinna. Den här ifrågakvarande bestämmelsens borttagande kan man ju inte påstå vara ett demokratiskt krav, ty denna bestämmelse drabbar ju lika inom alla samhällsklasser.

Dessa skäl äro anledning till att jag inte anser det lämpligt, att man nu vidtager denna förändring. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Strömberg: Herr talman! Herr Mellén förvånades över att socialdemokraterna nu kommit så långt, att de kunde framställa detta krav på en sänkning av rösträttsåldern och därmed gå ifrån den författningsuppgörelse, som träffades år 1918. Men, herr Mellén, det parti, som herr Mellén företräder, har för många år sedan gått ifrån denna överenskommelse genom de upprepade motioner, som framförts om skattestreckets återinförande. Den saken böra vi därför inte tala om i detta sammanhang.

Herr Mellén ville inte gå med på detta förslag bland annat av det skälet, att socialdemokraterna, om vi få rösträttsåldern bestämd till 23 år, nästa gång komma att falla tillbaka på vår gamla ståndpunkt, 21 år. Det är alldeles riktigt, att vi ej frångått vårt gamla krav i detta hänseende. Vår ståndpunkt i detta fall finnes angiven i motionerna, och herr Mellén har tolkat dem alldeles rätt. Men herr Mellén skall väl inte bedöma det krav, som nu föreligger, ur annat än den synpunkten, huruvida det är sakligt berättigat eller ej att nu företaga en sänkning av rösträttsåldern till 23 år.

Varför ha socialdemokraterna väckt denna motion i år? Om det kan intressera herrarna, vill jag säga, att det sammanhänger med den omständigheten, att man från borgerligt håll inte visat sig vara fullt enig i denna fråga. Det var en liberal ledamot i denna kammare, som för ett par år sedan med skärpa gick emot denna bestämmelse och förklarade, att enligt hans uppfattning var 27-årsgränsen en skönhetsfläck på vår författning. Då vi ansågo, att detta kanske vore en framkomlig väg, har denna motion framförts, och det tycker jag är rätt naturligt.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Första kammarens protokoll 1931. Nr 22.

*Om
sänkning av
rösträttsåldern
vid elektors-
och lands-
tingsmannaval
m. m.
(Forts.)*

Om
sänkning av
rösträttsåldern
vid elektors-
och lands-
tingsmannaval
m. m.
(Forts.)

Herr Reuterskiöld: Herr talman! Då den ärade andre vice talmannen uttalade och upprepade, att denna ändring i rösträttsåldern skulle betyda ett successivt avskrivande av skillnaden mellan kamrarna, nödgas jag begöra ordet för att göra ett par erinringar, ang. det s. k. förstakammarproblemet, som ej torde kunna lösas i ett sammanhang.

När census 1933 avskaffas enligt redan fattat beslut förra året, innebär det, att man tager bort *en* och en verklig skillnad mellan kamrarna utan någon ersättning. Från vår sida begärdes då en ersättning i form av skattebetalningsvillkor, men detta avslogs. När man åter ändrar den nu ifrågavarande rent formella rösträttsåldersbestämelsen, sker det åtminstone enligt herr Hellbergs reservation i samband med en begäran om skärpande av skillnaden mellan kamrarna genom att valet koncentreras, så att det inte i somliga fall förlägges till särskilda elektorsförsamlingar och i andra fall till landstingen såsom kommunal representation, utan uteslutande sker hos kommunala representationer eller deras ombud. Härigenom betonas skillnaden mellan kamrarna starkare, än om man bara håller sig till åldern. Om man då ersätter denna åldersgräns, som är betydelselös, med en koncentration av valrätten till de gamla kommunala representationerna, har man i själva verket bättre betonat den olikhet mellan kamrarna, som man önskar ha bestående.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, dels på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt, dels på bifall till den av herr Hellberg vid utlåtandet avgivna reservationen, dels ock på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förstnämnda propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner angående uppförande av en brännoljeistern och anskaffande av ett tankfartyg för flottan;

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av visst avtal mellan kronan och Karlsborgs kommun; samt

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa arbeten vid Gustaf V:s docka å Beckholmen.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang.
befrielse för
löjtnanten
A. G. Molin
från viss be-
talningsskyl-
dighet.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtande nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för löjtnanten A. G. Molin från viss betalningsskyldighet jämte en i ämnet väckt motion.

I en till riksdagen avlåten, den 26 februari 1931 dagtecknad proposition (nr 148), vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att löjtnanten vid Jämtlands fältjägarregemente Arne Georg Molin befriades dels från den honom jämlikt rådstuvurättens i Östersund två särskilda utslag den 13 oktober 1930 ålagda skyldighet att utgiva ej mindre till Kungl. Maj:t och kronan samt riksförsäkringsanstalten ett belopp av sammanlagt 6,694 kronor 34 öre jämte ränta, än även till Kungl. Maj:t och kronan ett årligt belopp av 293 kronor 33 öre räknat från den 1 september 1930; dels ock från ersättningsskyldighet med avseende å de livräntebelopp, riksförsäkringsanstalten för tiden efter den 30 juni 1930 utbetalt eller komme att utbetala till förre furiren G. E. Hallonqvist på grund av honom den 5 december 1925 åsamkad skada; allt under det villkor, att Molin före den

1 augusti 1931 till arméförvaltningens civila departement inbetalade ett belopp av 1,000 kronor.

Vidare hade uti en inom andra kammaren av herr *B. Holmgren* väckt motion (nr 362) hemställts, att riksdagen ville medgiva, att Molin befriades från honom jämlikt rådstuvurättens i Östersund två särskilda utslag den 13 oktober 1930 åliggande skyldighet att till kronan och riksförsäkringsanstalten utgiva dels genast ett belopp av tillhoppa 6,694 kronor 34 öre jämte viss ränta, dels ock ett årligt belopp av 293 kronor 33 öre från den 1 september 1930; samt att kronan avstode från de fordringsanspråk, som framdeles kunde komma att resas mot Molin på grund av utbetalning till Hallonqvist från riksförsäkringsanstalten av en livränta å 880 kronor.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på återropade grunder hemställt, att riksdagen måtte i anledning av förevarande proposition nr 148 och med bifall till motionen II: 362 medgiva,

a) att löjtnanten vid Jämtlands fältjägarregemente A. G. Molin befriades från honom jämlikt rådstuvurättens i Östersund två särskilda utslag den 13 oktober 1930 åliggande skyldighet att utgiva dels till Kungl. Maj:t och kronan samt riksförsäkringsanstalten ett sammanlagt belopp av 6,694 kronor 34 öre jämte ränta, dels ock till Kungl. Maj:t och kronan ett årligt belopp av 293 kronor 33 öre räknat från den 1 september 1930;

b) att Molin befriades jämväl från ersättningsskyldighet med avseende å det livräntebelopp, riksförsäkringsanstalten för tiden efter den 30 juni 1930 utbetalt eller komme att utbetala till förre furiren G. E. Hallonqvist på grund av honom den 5 december 1925 åsamkad skada.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herrar *Kvarnzelius, Olof Olsson, Rosén, Sandén, Jansson* i Falun, *Bengtsson* i Norup och *Olofsson* i Digernäs ansett, att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och alltså hemställa, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts proposition och med avslag å herr Holmgrens motion II: 362 medgiva, att löjtnanten vid Jämtlands fältjägarregemente A. G. Molin befrias dels från den honom jämlikt rådstuvurättens i Östersund två särskilda utslag den 13 oktober 1930 ålagda skyldighet att utgiva ej mindre till Kungl. Maj:t och kronan samt riksförsäkringsanstalten ett belopp av sammanlagt 6,694 kronor 34 öre jämte ränta, än även till Kungl. Maj:t och kronan ett årligt belopp av 293 kronor 33 öre räknat från den 1 september 1930; dels ock från ersättningsskyldighet med avseende å de livräntebelopp, riksförsäkringsanstalten för tiden efter den 30 juni 1930 utbetalt eller komme att utbetala till förre furiren G. E. Hallonqvist på grund av honom den 5 december 1925 åsamkad skada; allt under det villkor, att Molin före den 1 augusti 1931 till arméförvaltningens civila departement inbetalade ett belopp av 1,000 kronor.

Herr **Rosén**: Herr talman! För snart sex år sedan inträffade en olycka vid en skjutning vid Västgöta regemente. Det pågick övning med lösa skott, men en beväringssman hade en skarp patron kvar i geväret sedan en föregående skjutning. Skottet träffade en furir i benet. Denne blev svårt skadad, och benet måste amputeras. Krigsrätten fann, att olyckshändelsen måste hava förorsakats därav, att beväringssmannen efter korthållsskjutning med skarp ammunition haft en patron kvar i geväret. Enär beväringssmannen och en fänrik Molin uraktlätit, beväringssmannen att efter målskjutningens slut taga bort samtliga i geväret kvarvarande patroner och fänriken att vederbörligen kontrollera, att ej någon patron funnits kvar i geväret, hade båda gjort sig skyldiga till tjänstefel ävensom till vållande av den skada, som drabbat furiren. De

Ang.
befrielse för
löjtnanten
A. G. Molin
från viss be-
taltningsskyl-
dighet.
(Forts.)

Ang.
befrielse för
löjtnanten
A. G. Molin
från viss be-
talningsskyldighet.

(Forts.)

dömdes härför till arrest och till böter för vållande av kroppsskada. Det har sedermera förekommit åtskilliga rättegångar angående skadeersättningen, och det har slutligen stannat vid att fänriken, numera löjtnanten Molin dömts att till kronan utgiva ett belopp av 6,694 kronor 34 öre jämte ränta. Kronan har också dömts att betala skadestånd, för den händelse fänriken och beväringssmannen skulle sakna tillgångar.

Sedan högsta domstolens utslag i ersättningsfrågan fallit, har löjtnant Molin begärt att bli befriad från denna ersättningsskyldighet. Han har åberopat, att han saknade förmögenhet och att han vore helt hänvisad att leva på sin lön, samtidigt som han hade att avbetala skulder, som åsamkats honom genom hans utbildning. Departementschefen finner, att vissa förmildrande omständigheter tala till löjtnant Molins förmån, men anser, att denne inte bör helt befrias från den ersättningsskyldighet, som han ådragit sig på grund av värdslöshet i tjänsten. Det är nämligen att märka, att det finns tydliga bestämmelser i gällande skjutinstruktion, hur en skjutbefälhavare skall förfara i dylika fall, och denna instruktion hade han icke följt.

Departementschefen anser, att löjtnanten Molin bör slippa ifrån vidare skadeersättning, om han till kronan inbetalar ett belopp av 1,000 kronor. Även utskottet anser, liksom departementschefen, att det är i viss mån betänkligt att helt befria honom ifrån ersättningsskyldigheten, men tycker, att det begångna tjänstefelet inte har stått i rimlig proportion till dess ekonomiska konsekvenser, och menar därför, att på grund av omständigheterna skäligheten bjuder, att Molin helt vinner befrielse från ersättningsskyldighet. Det är ju en ganska ovanlig och skarp dom över högsta domstolen, som väl får antagas ha dömt efter vad som befunnits rättvist.

Nu upplystes det i utskottet vid behandlingen av denna fråga, att det aldrig skulle ha förekommit, att någon, som begärde befrielse från ersättningsskyldighet till staten, ålagd av domstol eller på annat sätt, hade fått befrielse med villkor, att han skulle fullgöra en del av ersättningsskyldigheten. Jag hade en dunkel aning om att denna uppgift inte var alldeles riktig, varför jag i dag sökt igenom jordbruksutskottets betänkanden och funnit ett par ärenden, som kunna vara av intresse. Jag skall redogöra för det ena.

År 1925 förelåg i kammaren en proposition, som gick ut på att en jägmästare skulle befrias från ersättningsskyldighet, vilken hade ålagts honom, inte av domstol utan av domänstyrelsen, för värdslöshet i hans tjänsteutövning. Han hade nämligen underlåtit att avfordra en person, som köpt avfallsvirke, föreskriven säkerhet, och på grund av denna uraktlåtenhet drabbades staten av en förlust. Den uppgick till något över 5,400 kronor. I konkursen — köparen gjorde nämligen konkurs — fick staten en utdelning på något över 650 kronor. Nu begärde jägmästaren, att han skulle befrias från den honom ådömda ersättningsskyldigheten. Domänstyrelsen tillstyrkte på grund av förmildrande omständigheter, att han skulle helt befrias. Domänstyrelsen framhöll nämligen, att länsstyrelsens förfarande i saken kunde ha bibragt jägmästaren den uppfattningen, att frånvaron av säkerhet inte av länsstyrelsen tillmättes någon vidare betydelse. Denna uppfattning hade medverkat till jägmästarens försummelse i det ifrågavarande avseendet, och på denna grund ansåg domänstyrelsen, att ingen ersättning borde utkrävas. Statskontoret fann det betänkligt, om jägmästaren skulle helt och hållet befrias från att ersätta kronan för den förlust, som dock i första hand hade orsakats av hans åsidosättande av gällande föreskrifter, och tillstyrkte befrielse, om jägmästaren inom viss tid inbetalade 1,000 kronor. Departementschefen — det var herr Sven Linders — fann det betänkligt, om tjänstemannen i fråga skulle helt befrias, och tillstyrkte befrielsen under villkor, att han inbetalade ett belopp av 500 kronor. Riksdagen biföll vad Kungl. Maj:t hemställt. Det finns sålunda ett ganska

färskt exempel på att man kan uppställa det kravet, att vederbörande betalar någon del av det utdömda beloppet.

Det finns någonting, som heter tjänsteansvar. Om det skall bli praxis — och sådana här befrielse ha förekommit många gånger — att vederbörande, så snart han är dömd eller ålagd att ersätta en skada, som han vållat, bara har att till myndigheterna inge ansökan om befrielse, och riksdagen medger befrielse från all ersättningsskyldighet, så blir det väl ändå ganska dåligt ställt med det där tjänsteansvaret. Jag tror inte, att det är en lämplig utveckling, utan delar den mening som vid olika tillfällen uttalats på olika håll, att en sådan utveckling är betänkelig. Därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen, som överensstämmer med Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Herr talman! För det föreliggande fallet behöver jag inte redogöra, då herr Rosén redan givit en skildring av detsamma från dess början.

Såsom synes av handlingarna, har utskottet icke kunnat dela Kungl. Maj:ts mening rörande utkrävandet av 1,000 kronor av den ifrågavarande fänriken, numera löjtnanten. Utskottet har ansett, att han bör helt befrias från den honom ålagda betalningsskyldigheten, och departementschefen, statsministern, har haft ungefär samma uppfattning, men i slutet av sitt i betänkandet citerade anförande till statsrådsprotokollet säger, att den ifrågavarande personen bör betala 1,000 kronor och befrias från resten av betalningsskyldigheten. Denna uppfattning har utskottet inte kunnat förstå och inte heller anslutit sig till. Det är ju så, att dessa två personer, den värnpliktige och löjtnanten, visserligen hade ett gemensamt ansvar, men de ha redan fått sitt disciplinstraff, för att de brustit i detta, och vi anse, att därutöver bör ingen bestraffning komma i fråga.

Det förefaller också vara så, att om man skall utkräva en viss ersättning, bör denna komma på den värnpliktige. Staten bör emellertid liksom andra arbetsgivare ibland taga risken för de olyckshändelser och olycksfall, som kunna inträffa inom deras verksamhetsområden, taga risken även i detta fall. Att nu begära, att fänriken, numera löjtnanten, skall ensam betala, förefaller oss vara att gå alldeles för långt. Man bör inte betrakta en värnpliktig som ett nummer. Även han bör ha ett ansvar, och då han brustit däruti, har han ju fått sitt disciplinstraff. Därutöver bör ingenting mera göras. Att taga det utdömda beloppet helt eller delvis från den andre förefaller att vara onödigt hårt. Det bör således enligt vår mening icke komma i fråga.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Hans excellens herr statsministern Ekman: Man kan måhända antaga, att utgången här blir ungefär densamma som i andra kammaren på grund av de omständigheter, under vilka denna fråga behandlas. Den diskuterades där för en så gott som tom kammare, och ett större antal ledamöter hade således icke tillfälle att åhöra de närmare redogörelserna för fallet i fråga. När det sedermera skulle röstas, kom massan av medlemmar av kammaren in. De, som åhört meningsutbytet, röstade nästan mangrant, oberoende av partiställning, för reservationen, under det att de, som icke hade haft tillfälle att taga del av argumentationen för reservationen, röstade för utskottets hemställan. Denna blev också bifallen med några rösters majoritet.

Jag vill då först säga till herr Nilsson i Malmö, att frågan huruvida en obestridlig ersättningsskyldighet föreligger — en ersättningsskyldighet, som prövats med hänsyn till löjtnantens i fråga tjänsteåliggande — behöva vi icke diskutera om. Högsta domstolen, och för resten samtliga instanser i målet, ha prövat den saken och kommit till det resultatet, att ersättningsskyldighet föreligger. Den är sålunda klart fastslagen i förevarande fall.

Ang.
befrielse för
löjtnanten
A. G. Molin
från viss be-
talningsskyl-
dighet.
(Forts.)

Ang.
befrielse för
löjtnanten
A. O. Molin
från viss be-
tainingsskyld-
ighet.
(Forts.)

Frågan är då huruvida, på sätt, som utskottet säger, det av Molin begångna tjänstefelet stått i rimlig proportion till dess ekonomiska konsekvenser. Ja, därom kan jag vara ense med utskottet. Ty vilken blir hans ersättningsskyldighet, därest domstolens beslut lämnas orubbat? Om jag förutsätter, att den skadade furiren kommer att leva i 30 år — det är inte något orimligt antagande alls, då han ju vid det tillfälle, då han skadades, var en ung man — så kommer ersättningsbeloppet att gå upp till omkring 33,000 à 34,000 kronor. Jag finner det vara orimligt, att ett sådant belopp skall utkrävas av löjtnant Molin, därför, att för en tjänsteman i hans ställning och med hans löneförhållanden kommer en dylik börda att hänga efter på ett sådant sätt, att det uppenbarligen måste inverka ofördelaktigt på hela hans framtid. Men det var ju inte den saken, som utskottet hade att taga ställning till, då Kungl. Maj:ts förslag innebar, att en sådan ersättningsskyldighet icke skulle komma att utkrävas, utan att beloppet skulle nedsättas till 1,000 kronor. Frågan huruvida detta belopp är orimligt, är den, som utskottet hade att pröva. Och det var i den frågan, som utskottet bort, då det avvek från propositionen, prestera motivering för en annan ståndpunkt än den av Kungl. Maj:t intagna.

Frågan är alltså den: kan det i sådana fall, där efter domstolsprövning ansvarsskyldighet föreligger, vara lämpligt och riktigt, att man helt och hållet befriar den, som främst hade ansvaret, från ersättningsskyldighet, i detta fall den, som var befälhavare vid tillfället i fråga? Om man följer den linjen, vart leder den då? Jo, då måste man, när det gäller det värnpliktiga folkmaterialet, dess ställning och en allmän strävan att förhindra dess utsättande för skador och förluster, helt uppge den principen, att det för de därför ansvariga medför en viss risk att icke beakta denna skyldighet. Jag har för min del icke kunnat vara med om att man skall ordna det så. Jag har tyckt det vara riktigt, att man här skulle fastslå ett belopp, som strök under kravet på de militära ledarna att, när det gäller de värnpliktiga, beakta sin vårdnads-skyldighet i hela dess utsträckning. Men man skulle dock inte stryka under detta krav på sådant sätt, att det bryter ned den som gjort sig skyldig till en förseelse eller försvarar för honom att bibehålla sin tjänst och fullgöra sina skyldigheter. Här får man så ofta höra klagomål över att militärerna, officerarna särskilt, inte beakta manskapets intressen och behov i olika avseenden. Jag tror, att det klagomålet i regel är fullständigt oberättigat. Jag har tvärtom trots mig kunna konstatera, att den synpunkten i regel beaktas på ett synnerligen erkännansvärt sätt av officerare eller andra överordnade inom försvarsväsendet. Men *emot* den ståndpunkten, emot kravet på att upprätthålla detta önskemål går ett beslut enligt utskottets hemställan.

Då jag icke finner det vara klokt och riktigt att ett beslut fattas i överensstämmelse med denna hemställan, tillåter jag mig uttrycka den förhoppningen, att kammaren måtte acceptera det förslag, som framlagts av Kungl. Maj:t, och alltså fatta beslut i överensstämmelse med den i ärendet avgivna reservationen.

Efter härmed slutad överläggning gjorde herr förste vice talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu förevarande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Rosén* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 41, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr förste vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Ang.
befrielse för
löjtmannen
A. G. Molin
från viss be-
talmningsskyl-
dighet.
(Forts.)

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 42, i anledning av väckt motion om ersättning av statsmedel till skräddaren A. Landin för vissa av honom lidna förluster;

nr 43, i anledning av väckt motion om anslag till uppförande av ett varmbadhus vid Åkers styckebruk;

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för medarbetaren vid landsmålsarkivet i Uppsala L. J. Levander och föreståndaren vid landsmålsundersökningarna i Lund A. N. Lindqvist att för placering i löneklass tillgodoräkna viss tidigare tjänstgöring;

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringsarbeten vid serafimerlasarettet;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillbyggnad till den av telegrafverket disponerade fastigheten nr 3 i kvarteret Fyrmörsaren i Stockholm;

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för Sollefteå tingslags väghållningsdistrikt från vissa förpliktelser beträffande gamla järnvägsbron över Ångermanälven vid Forsmo m. m.; samt

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående återbetalande av viss del av deposition till säkerhet för fullgörande av stadgade villkor för koncession å järnvägsanläggning från Hosjö till Linghed.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 21, i anledning av väckta motioner angående tull å potatis.

Om tull
å potatis.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 111 i första kammaren av herr *Alexander Nilsson* m. fl. och nr 168 i andra kammaren av herr *Persson* i Trången m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte som en provisorisk åtgärd i avvaktan på det beslut, som kunde komma att föranledas av den utredning 1928 års tullkommitté fått sig anbefalld besluta, att potatis, rå nyskördad (färsk) och inkommande under tiden 1 januari—30 juni (angiven under nr 50 gällande tulltaxa), åsattes en tull av 400 öre för 100 kilogram och annan potatis ävensom potatisflingor (nr 51 gällande tulltaxa) åsattes en tull av 200 öre för 100 kilogram.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet av angivna orsaker hemställt, att de likalydande motionerna I:111 av herr *Alexander Nilsson* m. fl. och II:168 av herr *Persson* i Trången m. fl., angående tull å potatis, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade anmälts

1) av herrar *Ericson* i Obergå, *Olsson* i Golvvasta och *Nilsson* i Hörby, vilka yrkat bifall till motionerna; samt

Om tull
å potatis.
(Forts.)

2) av herrar *Jönsson* i Slätåker och *Forssberg*, som likväl ej antytt sin åsikt.

Herr Nilsson, Alexander: Den motion, som nu behandlas, gäller två olika slag av potatis, dels färsk potatis, som införes under de månader, som ligga före midsommar, dels annan potatis. Tullen på färsk potatis kan man anse vara mera en lyxtull, ty före midsommar finnes ju potatis i tillräckliga mängder av föregående års skörd. Och för den svenska potatis, som kommer något senare, eller i maj och juni månader, är marknaden rent av skämd, och jag tycker, att utskottet verkligen borde ha unnat de lantbrukare, som gått in för att på sämre jord i ett soligt läge odla sådan tidig potatis, den hjälp, som en tullförhöjning kan innebära.

Vad sedan beträffar tullen å äldre potatis, ha vi, som vi framhållit i motionen, inte framställt vårt krav på en höjning, därför att vi tro, att priset därigenom skulle på något sätt komma att höjas, utan syftet är att åt den svenska odlingen erövra avsättningen av matpotatis till särskilt större samhällen, såsom Stockholm, Göteborg m. fl. Under föregående år, då en massa potatis odlades just för konsumtionsändamål och särskilt med tanke på städerna, fanns det ej köpare, när vi på hösten togo upp och bjödo ut denna matpotatis. Från Stockholm och Göteborg svarades allmänt på våra anbud: »Vi invänta anbud på estländsk potatis.» Detta är förklaringen till vad som förra hösten inträffade så gott som överallt i stärkelsefabriksområdena i Kristianstads län. De bästa matpotatissorterna, som t. ex. »Birgitta», hade förra året en stärkelsehalt av 11 å 12 procent. När då stärkelsefabrikerna betala potatisen efter stärkelseprocenten per hektoliter till ett pris, såsom var fallet i höstas, av 7 öre per procent eller 77 öre per hektoliter potatis, böra herrarna förstå, att det inte blir någon förtjänst kvar för odlaren. Ty vare sig han tar upp sin potatis med maskin eller den plockas för hand, så gå kostnaderna upp till över 50 öre. En lantbrukare sade också till mig: »Jag hade förtjänat mer pengar, om jag låtit min potatis ruttna i jorden i stället för att taga upp den och sälja den för 77 öre.»

När vi på den sämre jorden därnere försöka slå oss på odling av en potatis-sort, som just är ämnad till matpotatis, så mötas vi när vi vilja sälja, av affärsmännen med förklaringen, att estländsk potatis kan säljas mycket billigare, ty frakten från Skåne till Stockholm t. ex. fördyrar varan alldeles för mycket. Det blir billigare att taga potatis sjövägen från Estland än per järnväg från Skåne.

Emellertid är anledningen till de dåliga konjunkturen för potatisodlingen inte enbart att söka häri, utan de ha även sin grund i de osäkra avsättningsförhållandena. Hade vi haft förutseende och någorlunda kunnat veta, hur mycket estlänningarna bjudit ut potatis för — alltså känt till deras priser framåt i tiden — så hade naturligtvis dessa lantbrukare, som hade knappt om pengar på hösten, ej sålt sin matpotatis till stärkelsefabrikerna för 77 öre — på sina ställen lär den till och med ha sålts för 66 öre — ty redan nu är priset ett helt annat, antagligen beroende på den stränga vintern och isförhållandena, som försvårat införseln av den estländska potatisen. Men under sådana förhållanden blir odling av matpotatis ett spel på lotteri.

Utskottet åberopar, att det höga tullskyddet på stärkelse redan innebär en hjälp för potatisodlarna. Ja, vid behandlingen av nästa bevillningsutskottsbevakande blir det nog upplyst om att tullen på stärkelse är 20 kronor per 100 kilogram, medan stärkelsen inte kostar mer än 18 öre, så att nog räcker det tullskyddet till. Men inte förbättras marknaden för potatisodlarna därigenom, när marknaden är så fullproppad med stärkelse, som den var förra året.

Utskottet påpekade också, att vi även ha ett slags tullskydd, när det gäller

den potatis, som användes för brännvinstillverkning. Ja, men det förhåller sig så, att om vi skulle gå in för odling av potatis för brännvinstillverkning, så skulle vi ej odla de sorter, som passa som matpotatis, så att produktionen skulle alldeles omläggas.

Jag kan egentligen inte förstå, hur ett försök att frambringa svensk vara kan möta så starkt motstånd. Visserligen har i tidningspressen under de senaste dagarna sagts, att en hel massa dålig potatis, som ej är lämplig för konsumtion, kommit söderifrån till Stockholm. Ja, för något år sedan undersökte jag dessa förhållanden och fann då, att det verkligen förhöll sig så, att en del odlare skickat hit sämre sorterad vara, men den var inte sämre än den utländska potatis jag såg här vid samma tid. Och förr än vi kunna vara vissa om att få avsättning för vår matpotatis, och veta, att det ej skall finnas utländsk konkurrens även på det området, kunna vi inte tänka oss, att lantbrukarna skola lägga ned ytterligare kostnader på matpotatisen, när det gäller att sortera den och lägga den i vinterförvaring för att senare kunna få avsättning för den.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den av herr Ericson i Oberga m. fl. avgivna reservationen.

Herr **Bärg**: Jag skall, herr talman, inte ta lång tid i anspråk. Jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet på att trots det stora intresse, som vid denna riksdag kommit till synes för tullarnas höjning, så har ju vid den här frågans behandling inom bevillningsutskottet kravet på bifall till motionen inte lyckats samla mer än 3 stycken av utskottets 20 ledamöter, och detta säger ju nog. Jag skulle vilja säga, att herr Nilssons anförande var ju mycket intressant. Det gav ju en bild av potatisodlingens svårigheter och vanskligheter, men tror någon människa, då herr Nilsson talade om priserna 1930, att det, om man hade förhöjt tullen på de 1,500 ton, som infördes, skulle hava betytt ett vittnen för potatispriserna i landet? Den import, som då skedde, motsvarar ungefär en pro mille av konsumtionen, och om man hade lyckats få en eller annan krona högre tull på detta parti, så hade det sannerligen ej rått bot för den mängd olägenheter, som potatisodlarna få dragas med och som jag tror, att herr Nilsson skildrat mycket riktigt. Jag deltagar i de bekymren och beklagar, att förhållandena för jordbrukarna äro sådana. Men jag måste beklaga ännu mer, att man tror, att man kan avhjälpa svårigheterna genom det förslag, som här föreligger.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Larsson, Johan August**: Jag fäste mig särskilt vid det yttrande, som herr Bärg fällde om att en importtull ej kunnat förändra priset därför, att det kvantum, som importerades, var så litet. Det är så gott som tullfrihet på denna utländska potatis. Då svenska potatisodlare komma till Stockholm och utbjuda potatis, så svaras: »Ja, när estländsk potatis kan köpas till det och det priset, inte betalar man då så högt pris för den, som är odlad i södra Sverige.» Om en potatishandlare i Stockholm skall köpa av en potatisodlare från södra Sverige, som kommer hit och skall sälja potatis, och han frågar om priset och får höra, att det är 7 à 8 öre, så svarar han: »Jag vill inte betala så mycket, när jag kan köpa estländsk potatis för 4—5 öre». Då är det köparen, som trycker ned priset för producenten. Denne tvingas då att sälja sin vara till underpris, och det är detta tillvägagångssätt, som föranlett motionären att bära fram denna motion, för att potatisodlaren ej skall behöva tvingas till att sälja sin vara, till ett sådant underpris.

Jag för min del anser, att herr Alexander Nilsson har framför så starka motiv för sin motion, att kammaren ej har någon anledning att bifalla utskottets förslag, och ett bifall till reservationen är verkligen av stort behov påkallat.

Om tull
å potatis.
(Forts.)

Som det nu är har en del jordbrukare inte ens ansett det löna sig plocka upp potatisen utan låtit dem ligga kvar i jorden.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr förste vice talmannen enligt de därunder förekomna yrkandena gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande betänkandet hemställt samt vidare på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Alexander*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 21, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifallas de i ämnet väckta motionerna.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr förste vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 22, i anledning av väckta motioner angående tull å manioka-, tapioka- och arrowrot, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogos ånyo första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckt motion, II: 278, om vissa förmåner för pensionerade banarbetare vid statens järnvägar; och

nr 4, i anledning av väckt motion, II: 234, angående upphävande av i vägtrafikstadgan föreskriven skyldighet att å sparkstötting föra signalapparat.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid föredragning av de vid aftonsammanträdet början avlämnade kungl. propositionerna nr 182, 193, 194, 197, 201, 202, 210, 212 och 214 blevo desamma på begäran bordlagda.

Herr **andre vice talmannen**, erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Med stöd av § 55 riksdagsordningen får jag hemställa, att kammaren med hänsyn till den infallande påskhelgen måtte medgiva, att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts samtliga vid detta sammanträde avlämnade propositioner må utsträckas till det sammanträde, som infaller näst efter 20 dagar från propositionernas avlämnande i kammaren.

Denna hemställan bifölls.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 4 A, till Konungen angående vissa av Kungl. Maj:tt i statsverkspropositionen gjorda framställningar i avseende å utgifterna för budgetåret 1931/1932 under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet.

Justerades ytterligare protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 9.38 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
